Poštnina plačana v gotovini

ILUSTRIRANI LIST ZA MESTO IN DEŽELO

Cena 2 din

DRUŽINSKI TEDNIK

Leto XIII. V Ljubljani, 19. junija 1941-XIX. Štev. 25 (609)

Ne gási, kjer te ne peče!

Slovenski rek

»DRUŽINSKI TEDNIK«
izhaja ob četrtkih. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva 14/III. Poštni predal št. 345. Telefon št. 33-32. — Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.393. — Rokopisov ne vračamo, nefrankiranih dopisov ne sprejemamo. Za odgovor je treba priložiti za 3 din znamk.

NAROČNINA
¼ leta 20 din, ½ leta 40 din, vse leto 80 din. V Italiji na leto 40 lir, v Franciji 70 frankov, v Ameriki 2½ dolarja. Drugod sorazmerno. — Naročnino je plačati vnaprej.

CENE OGLASOV
V tekstnem delu: enostolpčna petitna vrsta ali njen prostor (višina 3 mm in širina 55 mm) 7 din; v oglasnem delu 4·50 din. V dvobarvnem tisku cene po dogovoru. Notice: beseda 2 din. Mali oglasi: beseda 1 din. Oglasni davek posebej. Pri večkratnem naročilu popust.

Danes:

Italijanščina za Slovence

(Gl. str. 9.)

Zgodovinski dogodek

Hrvatska je pristopila k trojnemu paktu

V Benetkah so se sestali italijanski zunanji minister grof Ciano, nemški zunanji minister Ribbentrop in hrvatski poglavnik dr. Pavelić

Komaj dva meseca je minilo od ustanovitve nezavisne države Hrvatske in že je mlada država izvršila svoj prvi mednarodni akt — pristopila je k trojnemu paktu velesil osi. Za mlado hrvatsko državo je velika čast, da je mogla že po dveh mesecih svojega obstoja postati enakovreden član njihove zveze. Hrvatska država je prostovoljno pristopila k novemu redu, prepričana, da bo le po tej poti dosegla srečo, blagostanje in napredek svoje države in svojega naroda. Zato je njen pristop važen ne samo za Balkan, temveč tudi za Evropo.

Za Hrvatsko je pristop k trojni zvezi nemajhnega pomena. S tem se je vključila v novi red in se odkrito postavila na stran velesil Osi in s tem potrdila popolno soglasje z njihovo politiko v boju proti Veliki Britaniji. Zato bo tudi v bodoče delila svojo usodo z velesilama Osi.

•

Benetke so bile že pogosto priča velikih zgodovinskih dogodkov. Pretekli teden, v soboto in nedeljo, se je pa v Benetkah spet odigralo važno poglavje v zgodovini nove Evrope. To je bil sestanek med zunanjima ministroma velesil Osi, grofa Ciana in Ribbentropa, in podpis protokola o pristopu nezavisne države Hrvatske k trojni zvezi.

Grof Ciano je prvi pripotoval v Benetke, ki so se za ta dan odele v zastave vseh podpisnic trojnega pakta. Na železniški postaji ga je ljudstvo navdušeno sprejelo in ga pozdravljalo. Enako navdušen in prisrčen sprejem so priredili nemškemu zunanjemu ministru Ribbentropu, ki je prispel s posebnim vlakom na beneško postajo sv. Lucije. Nemški zunanji minister je prispel v spremstvu italijanskega poslanika v Berlinu Dina Alfierija. Na postaji ga je sprejel zunanji minister grof Ciano z visokimi uradniki zunanjega ministrstva in drugimi svojimi sodelavci.

Nemški zunanji minister je v spremstvu grofa Ciana obšel častno četo mornarjev, nato sta se pa ob vzklikih in manifestacijah odpeljala po Velikem kanalu v doževo palačo. Zvečer je bil zunanji minister Ribbentrop gost grofa Ciana.

V nedeljo dopoldne je z vlakom iz Trsta pripotoval v Benetke hrvatski poglavnik dr. Pavelič z maršalom Kvaternikom, zunanjim ministrom Lorkovičem in ostalim spremstvom. Na postaji v Benetkah, ki je bila okrašena tudi s hrvatskimi zastavami, ga je slovesno sprejel grof Ciano. S poglavnikom dr. Paveličem je prispel v Benetke tudi italijanski poslanik v Zagrebu Casertano.

Po pozdravu je poglavnik obšel častno četo mornarjev, potlej se je pa med navdušenimi manifestacijami zbranega ljudstva odpeljal po Velikem kanalu. Z vseh streh beneških hiš so visele poleg držav Osi tudi zastave mlade hrvatske države in odmevali navdušeni vzkliki in pozdravi njenemu poglavniku.

Ob 12. uri se je v doževi palači odigral zgodovinski dogodek. V navzočnosti zastopnikov vseh podpisnic trojnega pakta je Hrvatska pristopila k trojni zvezi. Slovesnost so prenašale vse italijanske, nemške, japonske, hrvaške, slovaške in bolgarske radijske postaje.

Zapisnik o pristopu Hrvatske k trojni zvezi se glasi:

Vlada Italije, Nemčije in Japonske na eni ter vlada Hrvatske na drugi strani so se sporazumele po svojih opolnomočencih o naslednjem:

1. Nezavisna država Hrvatska pristopa k trojni zvezi, podpisani dne 26. septembra 1940 v Berlinu med Italijo, Nemčijo in Japonsko.

2. K delu tehničnih komisij, ki so določene v trojni zvezi, bodo pritegnjeni tudi hrvatski zastopniki, kadar se bo razpravljalo o vprašanjih, ki se nanašajo na Hrvatsko.

3. Besedilo pogodbe o trojni zvezi je priloženo protokolu. Protokol je sestavljen v italijanskem, nemškem, hrvatskem in japonskem jeziku in so vsi ti izvodi enako verodostojni. Protokol, sestavljen v štirih izvodih, potrjujejo s svojimi podpisi pooblaščeni zastopniki svojih vlad.

Po podpisu poglavnika dr. Paveliča, so listine v vseh štirih jezikih podpisali japonski veleposlanik, nemški zunanji minister Ribbentrop, poglavnik dr. Pavelič in grof Ciano.

Po podpisu je imel grof Ciano tale govor:

Ob podpisu tega svečanega akta, s katerim pristopa Hrvatska k trojni zvezi, izrekam v imenu Italije, kakor tudi v imenu Nemčije in Japonske ter v imenu zastopnikov Madžarske, Romunije, Slovaške in Bolgarije prisrčne pozdrave Vam, poglavnik, ter hrvatskemu narodu, ki danes stopa v ono skupino držav, ki na osnovi trojne zveze spontano in svobodno nastaja. S posebnim zadovoljstvom izrekam te pozdrave, saj ni v njih izraženo samo naše veselje, da je sedaj tudi Hrvatska v naši družbi, temveč pomenijo ti pozdravi tudi naše zaupanje v mlado hrvatsko državo, ki je po dolgih in strastnih bojih svojega naroda dosegla neodvisnost, pomenijo pa tudi naše prijateljstvo za Hrvatsko ter našo gotovost za njeno bodočnost.

Ko so septembra leta 1940. Nemčija, Japonska in Italija podpisale v Berlinu trojno pogodbo, niso imele v duhu samo ustvaritev začasnega združenja držav samo z vojnimi cilji, temveč so v trojnem paktu hotele postaviti osnovo za sodelovanje, ki bi ga bile lahko deležne vse države, ki skupno z Nemčijo, Italijo in Japonsko streme za svoje narode za mirom pravice. Je to mir pravice, ki je bil vedno visoki cilj visokih poglavarjev, ki vodijo naše države in ki ga bodo njihovi geniji ter zmage našega orožja znale zagotoviti Evropi in vsemu svetu. Pozdravili smo ustanovitev neodvisne Hrvatske kot eno onih pravičnih dejanj, s katerimi so bile po volji Duceja in Führerja popravljene napake in krivice Versailesa, ter je bila narodom dana možnost stabilnosti in varnosti v novem redu. Nacionalnosocialistična Nemčija in fašistična Italija vodita proti Angliji na kopnem, na morju in v zraku vojno, ki ima cilj in namen, da ustvari take predpogoje, medtem pa s prijateljskimi državami že ustvarjata osnove novega pravičnega miru. To je pomen trojne zveze in razvoja, v katerem se zbirajo okoli treh velesil, podpisnice trojnega pakta, vedno novi narodi, ki si s tem zagotavljajo svojo bodočo usodo.

Za grofom Cianom je govoril poglavnik dr. Pavelič, ki je o tem zgodovinskem dejanju dejal:

V imenu nezavisne države Hrvatske se zahvaljujem za pozdrave, ki ste jih, Ekscelenca, izrekli v imenu Italije, zastopnikov Nemčije in Japonske, kakor tudi v imenu drugih podpisnic trojnega pakta, Madžarske, Romunije, Slovaške in Bolgarije. Za nas je bila čast podpisati zapisnik, s katerim ustvarjajo Italija, Nemčija in Japonska edinstveno fronto in novi pravični red v Evropi in Aziji. To dejanje je za hrvatski narod velike in odločilne važnosti, ker je izveden samo dva meseca po našem nacionalnem in državnem vstajenju, ki omogoča sodelovanje s totalitarnimi državami, poglobljenimi s socialno in politično revolucijo, ki so bile in so navdahnjene z genialnostjo njihovih voditeljev in z volje narodov. Ponosni smo, da sodelujemo v tej skupini držav, ker se je nezavisna država Hrvatska že s samim dejanjem svoje ustanovitve postavila ob bok držav, ki so s svojimi dejanji nadomestila sistem praznih besed in izpopolnjujejo s tem daljnosežno nalogo mednarodne pravice. Zahvaljujem se Duceju Fašizma, Führerju velikega Rajha in predsedniku vlade Carstva Vzhajajočega Sonca, da so mi dali priliko, da kot zastopnik Hrvatske še enkrat potrdim njeno voljo do življenja in sodelovanja z velesilami Osi in zavezniškimi prijateljskimi državami.

Po slovesnem podpisu je bilo prirejeno svečano kosilo, ki so se ga udeležili vsi hrvatski zastopniki. Po kosilu se je poglavnik s spremstvom poslovil od grofa Ciana in se med navdušenimi manifestacijami ljudstva odpeljal proti železniški postaji in s posebnim vlakom med zvoki državnih himen krenil domov.

Pri vrnitvi v Zagreb so poglavnika dr. Paveliča pričakovali vsi člani vlade in vojaški dostojanstveniki, voditelji ustaške stranke in italijanski in nemški zastopniki.

Hrvatski in tuji tisk posveča temu dogodku uvodne članke in slike navzočnih zastopnikov podpisnic.

Tržaški »Piccolo« pravi, da je poglavnik in hrvatski narod lahko ponosen na nove uspehe svoje politike. Ne samo vse članice trozveze so priznale novo Hrvatsko in vlado v Zagrebu, ampak so ji tudi zagotovile podporo in diplomatsko ter vojaško pomoč, če bi kdo skušal spraviti življenje države v nevarnost. Dnevnik dodaja, da je sodelovanje med Italijo in Hrvatsko rodilo prvi uspeh, in sicer podpis pogodbe v Benetkah.

»Popolo di Roma« meni, da je hrvaški zgled opomin za vse tiste, ki ne upoštevajo pravilno zmage Osi. Včeraj je bil v Benetkah storjen nov korak za upostavitev razmer v Evropi in za varnost narodov.

»Politična in diplomatska korespondenca« objavlja uvodnik o vstopu nove hrvatske države v trojno zvezo in poudarja politični in duhovni pomen zgodovinskega dogodka, ki se je včeraj razvil v Benetkah. Ta vstop dokazuje na eni strani, da vodilne velesile trozveze žele sodelovanje temeljnjih činiteljev za obnovo nove Evrope, na drugi strani pa dokazuje tudi čustva Hrvatske, ki je spontano hotela storiti isto, kar so storili že drugi narodi na jugovzhodu Evrope. Vstop nove hrvatske države v trozvezo pa je tudi simbolno dejanje, ki naj zaključi najbolj žalostno dobo, ki se je začela v Versaillu, in kateri so sledile žalostne ure za Evropo. Vedno bolj se poglablja vzajemnost in skupnost mladih narodov in držav, ki so združene v trozvezi, bodo vedele preprečiti sleherni nered.

Podobne komentarje so objavili madžarski, romunski, bolgarski in madridski listi.

Hrvatski zunanji minister je poslal po vrnitvi v Zagreb zunanjim ministrom grofu Cianu in Ribbentropu zahvalni brzojavki. Grofu Cianu je poslal brzojavko, v kateri se mu zahvaljuje za simpatije, ki jih je izkazal Hrvatski ob njenem pristopu k trojnemu paktu. Prav tako se zahvaljuje za prisrčen sprejem, ki ga je bila hrvatska delegacija deležna v Benetkah.

Ministru Ribbentropu je pa poslal brzojavko, v kateri se mu zahvaljuje za razumevanje, ki ga je izkazal Hrvatski ob njenem pristopu k trojni zvezi in je osebno prisostvoval temu dogodku.

Predsednik Slovaške dr. Tiso je poslal hrvatskemu poglavniku čestitke k pristopu Hrvatske k trojni zvezi. Enake častitke mu je poslal tudi slovaški ministrski predsednik dr. Tuka.

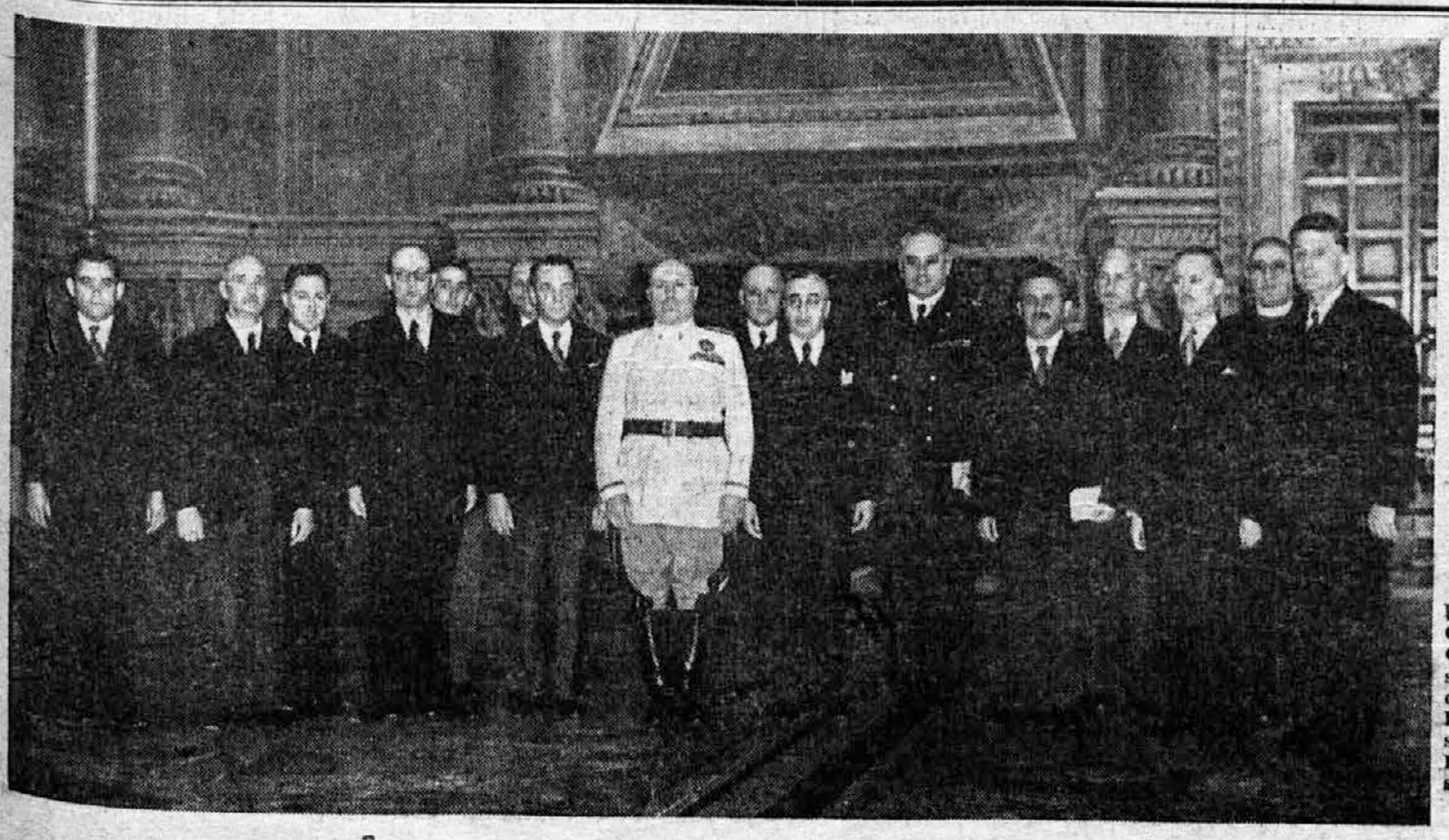

Il Duce riceve l'Alto Commissario Ecc. Grazioli e la consulta per la Provincia di Lubiana. — Duce je sprejel Visokega Komisarja Eksc. Graziolija in sosvet Ljubljanske pokrajine.

Ducejev razglas

Upravna in sodna ureditev bivšega jugoslovanskega ozemlja

DUCE,

Prvi Maršal Cesarstva,
Poveljnik vojnih sil na vseh bojiščih,

na podlagi čl. 6. kr. uredbe z dne 8. julija 1938-XVI, št. 1415, ki potrjuje besedilo vojnega zakona,

na podlagi členov 15., 16., 17. in 18. vojnega zakona, čigar besedilo je bilo potrjeno po omenjeni kr. uredbi in

na podlagi kr. uredbe z dne 10. junija 1940-XVIII, št. 566, ki predpisuje uporabo vojnega zakona na državnem ozemlju,

odreja:

PRVO POGLAVJE

Upravna ureditev

Člen 1.

(Izvrševanje civilne oblasti. Imenovanje civilnih komisarjev.)

Na ozemlju bivše kraljevine Jugoslavije, zasedenem po italijanski vojski, izvršujejo civilno oblast po členih 16. in 54. do 66. vojnega zakona civilni komisarji.

Civilni komisarji se imenujejo in po potrebi izmenijo z naredbo Vrhovnega poveljnika.

Naredba, s katero se imenuje civilni komisar, določi tudi območje, v katerem izvršuje svoje posle.

Člen 2.

(Podrejenost civilnih komisarjev.)

Civilni komisarji so podrejeni Vrhovnemu poveljništvu. Vendar sme Vrhovno poveljništvo odrediti, da je civilni komisar glede vseh ali le glede nekaterih poslov podrejen krajevnemu poveljništvu velikih edinic zasedbene vojske.

Vsekakor se morajo civilni komisarji glede vsega, kar zadeva javni red ter varnost in delovanje zasedbene vojske ravnati po navodilih, ki jih izdajo poveljništva omenjenih velikih edinic.

Člen 3.

(Posli civilnega komisarja.)

Civilni komisar opravlja posle, ki jih je opravljalo po krajevnih ureditvah najvišje pokrajinsko vladno oblastvo.

Zlasti skrbi za to, da se zajamčita red in javno življenje in čuje nad tem, da se spoštujejo čast in pravica rodbine, življenje posameznikov in zasebna lastnina kakor tudi versko prepričanje in opravljanje bogoslužja.

Člen 4.

(Civilni funkcionarji na zasedenem ozemlju.)

Civilna oblastva in civilni funkcionarji na zasedenem ozemlju ostanejo glede opravljanja uradnih poslov še nadalje na svojih mestih po tamkaj veljajoči ureditvi, vendar sme civilni komisar iz političnih in vojaških ozirov ali zaradi javnega reda odrediti njih izmeno.

Civilni komisar ima prav tako pravico imenovati civilne funkcionarje, če so mesta v zadevnih uradih izpraznjena.

Kadar izvršuje civilni komisar pravico imenovanja ali izmene glede organov krajevnih uprav, ki se volijo, se poverijo njih posli izrednemu komisarju, ki se izbere predvsem izmed prebivalcev ozemlja.

Člen 5.

(Izvršnost odredb upravnih oblastev.)

Sklepi in odredbe upravnih oblastev na zasedenem ozemlju, za katere so po predpisih krajevnih zakonov potrebne odobritve, potrdila ali vidiranje po višjem oblastvu, niso izvršni preden jih ne vidira tudi civilni komisar, ki more to odkloniti, če misli, da sklep ali odredba nista pravilna ali ne ustrezata potrebam civilnega prebivalstva ali potrebam zasedbene vojske. Tako vidiranje nadomešča odobritev, potrditev ali vidiranje po višjem oblastvu, ki nima svojega sedeža na ozemlju, zasedenem po italijanski vojski.

Vsekakor pa je potrebno v prednjem odstavku omenjeno vidiranje glede odredb, ki imajo za predmet ukrepe, tičoče se vobče vsega prebivalstva.

Civilni komisar ima vselej pravico zahtevati, naj se mu priobči kateri koli sklep ali odredba omenjenih upravnih oblastev in jih razveljaviti ali odložiti njih izvršitev.

Nadaljevanje na 2. str.

Ducejev razglas

Nadaljevanje s 1. strani

Člen 6.

(Naredbena oblast civ. komisarja)

Civilni komisar lahko izdaja naredbe v gradbenih, policijskih, zdravstvenih, oskrbovalnih, potrošnih ali krajevno-finančnih zadevah iz nujnih občekoristnih ozirov, ki zadevajo celoma ali deloma ozemlje njegovega območja.

Kršitelji v prednjem odstavku označenih naredb se kaznujejo, če kršitev ni huje kaznivo dejanje, z zaporom do šestih mesecev ali denarno do 5000 lir.

Člen 7.

(Propustnice za povratek v zasedeno ozemlje.)

Prebivalci ozemlja, zasedenega po italijanski vojski, ki so od tam odšli, a se nameravajo vrniti, si morajo priskrbeti posebno propustnico, ki jo izda vojaško oblastvo in jo vidira civilni komisar.

DRUGO POGLAVJE

Sodna ureditev.

Člen 8.

(Sodni organi.)

Na ozemlju bivše kraljevine Jugoslavije, zasedenem po italijanski vojski, izvršujejo v civilnih, trgovskih in kazenskih stvareh sodstvo še nadalje pristojna okrajna sodišča, okrožna in apelacijska sodišča po tamkaj veljajočih postopnikih.

Območja posameznih sodnih oblastev ostanejo nedotaknjena, kolikor ne določa naslednji člen drugače.

Člen 9.

(Sodna območja.)

Tisti deli ozemlja, ki so obseženi v območjih okrajnih, okrožnih in apelacijskih sodišč s sedežem zunaj tega ozemlja, se z odredbo poveljnika zasedbenih čet pridružijo območju okrajnih, okrožnih in apelacijskih sodišč na zasedenem ozemlju.

Ta poveljnik odloči, ko je zaslišal pristojne civilne komisarje. Naredba se objavi z nabitjem na občinskih uradnih deskah.

Člen 10.

(Raba italijanskega jezika.)

Na območjih okrožnih sodišč na Sušaku, v Šibeniku, Splitu, Dubrovniku in Kotoru se mora rabiti italijanski jezik:

1. pri civilnih sodiščih za sodniške odredbe, kadar je bil ta jezik rabljen v spisu, ki započenja spor, ali v vlogi;
2. v kazenskih postopkih za razprave in sodniške odredbe, če obdolženec to zahteva.

Vsekakor pa so stranke in branitelji upravičeni uporabljati italijanski jezik pri pravdnih dejanjih.

Člen 11.

(Pristojnost vojaških sodišč.)

Italijanska vojaška sodišča ostanejo pristojna v smislu člena 4. razglasa z dne 24. aprila 1941-XIX.

Ta vojaška sodišča so pristojna za sojenje kaznivih dejanj po razglasih, izdanih na zasedenem ozemlju.

Člen 12.

(Izvršba za denarne kazni.)

Obsodbe na denarne kazni, izrečene po vojaških sodiščih na ozemlju bivše kraljevine Jugoslavije, zasedenem po italijanski vojski, se smejo izvršiti tako, da se plača kazen v dinarjih v razmerju, določenem med italijanskim denarjem in denarjem, ki ima na tem ozemlju zakonito veljavnost.

Člen 13.

(Pravna sredstva na vrhovno sodišče.)

Za ozemlje, označeno v prednjem členu, se pristojnost, ki jo je imelo po zakonih kraja vrhovno sodišče, prenese na apelacijski sodišči v Splitu in Podgorici za spodbijanje odločb, izdanih od okrožnih sodišč ter območij; pristojnost za spodbijanje odločb teh dveh apelacijskih sodišč pa se prenese na italijansko vrhovno kasacijsko sodišče.

TRETJE POGLAVJE

Razne določbe.

Člen 14.

(Tek rokov in zastaranja.)

Od dne 10. junija 1941-XIX dalje začno zopet teči zakonski in dogovorjeni roki in zastarevanja, katerih prekinitev je bila odrejena s členom 3. razglasa z dne 24. aprila 1941-XIX.

Člen 15.

(Prepoved izvoza.)

Brez predhodne odobritve pristojnega civilnega komisarja je z ozemlja bivše kraljevine Jugoslavije, zasedenega po italijanski vojski, prepovedan izvoz katerega koli predmeta umetnostnega, zgodovinskega, arheološkega ali paleontološkega pomena.

Člen 16.

(Objava.)

Ta razglas je objavljen z uvrstitvijo v Uradnem listu Kraljevine.

Prav tako je nabit na občinskih uradnih deskah ozemlja bivše kraljevine Jugoslavije, zasedenega po italijanski vojski.

Iz Glavnega stana oboroženih sil

dne 17. maja 1941-XIX.

MUSSOLINI

Naredbe Visokega Komisarja

Zamenjava dinarjev v italijanske lire

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino razglaša:

S kraljevo uredbo z dne 2. junija 1941-XIX, objavljeno v Uradnem listu kraljevine Italije z dne 17. t. m., se odreja:

a) Na ozemlju bivše kraljevine Jugoslavije, ki tvori Ljubljansko pokrajino, je denar z zakonito veljavnostjo italijanska lira;

b) dinarji, po zakonu izdani in v obteku, ki so v zakoniti posesti prebivalcev tega ozemlja, se zamenjajo v lire

po razmerju 38 lir za vsakih 100 dinarjev;

c) po istem tečaju se morajo med prebivalci tega ozemlja poravnavati dolžniška in upniška razmerja, katere koli vrste, glaseča se na dinarje.

Zamenjava med tema veljavama se izvede v dneh od 19. do vštetega 26. junija 1941-XIX, opravijo pa jo posebne poslovalnice, ki jih postavi «Banca d'Italia».

Imetniki katere koli vrste bankovcev in kovanega denarja bivše jugoslovanske države morajo te predložiti v zamenjavo v zgoraj določenih dneh nikakor podaljšljivega roka pri zgoraj omenjenih poslovalnicah zavoda «Banca d'Italia» hkrati s prošnjo, sestavljeno na posebnem obrazcu, ki se dobi pri teh poslovalnicah. V tej prošnji, ki jo za fizične osebe napravi skupno rodbinski glavar, za ustanove, tvrdke in denarne zavode pa njih predstavnik, je treba navesti priimek, ime, očetovo ime, bivališče, po potrebi pa tudi, kaj je predložitelj bankovcev in kovanega denarja. Da se olajšata pregled in štetje, se morajo predložiti bankovci v zamenjavo razvrščeni po vrednostnih zneskih, kovani denar pa po vrstah in vrednosti.

Zamenjati so upravičene samo osebe, ki stalno prebivajo na priključenem ozemlju, in samo za denarni znesek, ki je v njih zakoniti posesti.

Ne zamenjajo se bankovci izven tečaja, nezakonito v obtek dani bankovci in tisti, ki bi se iz katerega koli vzroka ne mogli priznati za veljavne.

Denar, ki bi se ne predložil v zamenjavo v zgoraj določenem roku, ne bo imel več zakonite veljavnosti na ozemlju pokrajine in na drugih ozemljih bivše jugoslovanske države, priključenih Italiji.

Če bi nastal spor o zakoniti posesti ali izvoru denarja, čigar zamenjava se zahteva, kakor tudi o njegovi veljavnosti, se zamenjava odkloni, poslovalnice zavoda «Banca d'Italia» pa pridržijo denar in izdajo zanj nekolkovano prejemno potrdilo.

Po čl. 2. zgoraj navedene kraljeve uredbe se odkaže vsaka nadaljnja odločitev o sporu posebni komisiji, ki ima svoj sedež v glavnem mestu pokrajine.

Kakor določa isti člen 2. kraljeve uredbe, zoper odločbe te komisije ni pritožbe.

V prvih treh dneh zgoraj omenjene zamenjave se morajo predložiti tisočdinarski bankovci, ker drugače izgubijo vrednost. Številke serij teh bankovcev se morajo zapisati na hrbtu obrazca za prošnjo.

Zamenjava bankovcev tistih serij, ki se jim ne prizna veljavnost, se odloži, dokler ne odloči zgoraj omenjena komisija, bankovci se pa pridržijo v pologu, o čemer se izda podpisan izvod prošnje kot potrdilo.

Poslovalnice zavoda «Banca d'Italia», ki jim je poverjena zamenjava, bodo poslovale v sledečih krajih:

V pokrajini:

pri davčnih upravah:

1. na Vrhniki,
2. v Dolenjem Logatcu,
3. v Višnji gori,
4. v Novem mestu,
5. v Črnomlju,
6. v Kočevju,
7. v Ribnici.

Do teh poslovalnic se morejo obrniti vsi prizadeti, vštevši razne javne in zasebne ustanove, banke in denarne zavode vobče.

Starešine javnih uradov v pokrajini, vštevši poštne urade, imajo odrediti:

a) da od petega dne po začetku zamenjavanja dalje prenehajo blagajne teh uradov sprejemati plačila v dinarski veljavi;

b) da se dinarska gotovina, ki bo v blagajni na večer pred tem dnevom, odvede radi zamenjave v najbližjega izmed zgoraj navedenih krajev, kjer posluje zamenjevalnica zavoda «Banca d'Italia».

V Ljubljani-mestu:

1. pri finančnem ravnateljstvu,
2. pri davčnem uradu za okolico (justična palača),
3. pri banovinskem finančnem oddelku.

Do teh poslovalnic se lahko obrnejo vsi prizadeti, izvzemši denarne zavode, «Pokojninski zavod za nameščence» in državne urade, glede katerih se odreja takole:

Denarni zavodi s kakršnim koli imenom in navedeni Pokojninski zavod opravijo zamenjavo blagajniške gotovine po svojem zadnjem sklepu pri predstavništvu «Banca d'Italia» v Ljubljani (Narodna banka). Razen tega pa morajo denarni zavodi vsak večer teh, za zamenjavo določenih dni prijaviti predstavništvu «Banca d'Italia» svoje blagajniško stanje dinarjev in lir.

Davčne uprave, tobačna tovarna, carinarnice in poštni uradi v Ljubljani morajo po 12. uri zadnjega izmed dni, ki so določeni za zamenjavanje, odvesti svojo dinarsko gotovino z vplačilnim spiskom po pristojnosti finančnemu ravnateljstvu, osrednji blagajni carinskega ravnateljstva ali blagajni glavne pošte v Ljubljani, ki jih potem oddajo zavodu «Banca d'Italia».

Tudi javni uradi morajo za zamenjavo vložiti na posebnem obrazcu sestavljeno prošnjo pri organih zavoda «Banca d'Italia».

V smislu člena 5. omenjene kraljeve uredbe morajo lastniki in vobče imetniki vrednostnih papirjev, izdanih v kraljevini Jugoslaviji po državi ali z državnim jamstvom, po javnih krajevnih ustanovah in zemljiških ter kmetijskih kreditnih zavodih, v istih dneh, določenih za zamenjavo, izročiti te papirje v poseben polog pri kakem denarnem zavodu njih zaupanja.

Ti vrednostni papirji se morajo položiti s spiskom v dvojniku, čigar obrazci se dobe pri bankah prevzemnicah pologov; v teh obrazcih se morajo vpisati vrednostni papirji jasno in razločno po vrstah in vrednostnih zneskih z navedbo imenskega zneska in začetka obrestovanja za vsak vrednostni papir kakor tudi z navedbo imenskega zneska vsake vrste vrednostnih papirjev in skupnega imenskega zneska vseh papirjev. Vrednostni papirji naj se razvrstijo po njih zaporedni številki od najnižje do najvišje; en primerek spiska, pravilno štampiljiran, datiran in podpisan, se vrne predložitelju kot prejemno potrdilo. Položniki lahko napravijo spisek na obrazcih, ki si jih pripravijo sami, da le obsegajo vse zgoraj naštete podatke.

Denarni zavodi, ki prejmejo vrednostne papirje v zgoraj omenjeni polog, morajo naslednji dan po poteku roka za položbo brzojavno sporočiti zakladnemu nadzorniku pri Visokem komisariatu celokupni znesek vrednostnih papirjev, prevzetih v polog, prištevši k tem lastne, katerih prevzem potrdijo sami sebi, in poslati v naslednjih treh dneh spisek z imeni položnikov, vrsto in zneski vrednostnih papirjev, kolikor je bilo vsega položenih.

Do vštetega dne 26. junija 1941. je najstrože prepovedan vnos denarja in vrednostnih papirjev, zavezanih zamenjavi oziroma položbi, na novo priključena ozemlja po kakršnem koli naslovu in za kakršen koli znesek.

Zoper vse, ki zakrivijo kršitev gornjih predpisov se odredi popolna zaplemba vrednostnih papirjev, glede katerih se prestopek stori, nekvarno višjim kazenskim odredbam po veljajočih carinskih in kazenskih predpisih.

Ljubljana 18. junija 1941-XIX.

Visoki Komisar
za Ljubljansko pokrajino:
EMILIO GRAZIOLI

Odprava plačilnega odloga bankam in zavarovalnicam

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino glede na prejšnje odredbe o odložitvi plačil glede na komisariatski naredbi z dne 29. aprila 1941-XIX, št. 12 in z dne 14. maja 1941-XIX, št. 24, s katerima je bila odrejena odprava splošnega moratorija ter omejen moratorij za banke in zavarovalnice, in ker smatra za umestno, da se obnove normalne razmere na denarnem trgu z ukinitvijo odloga plačil, ki jo je omogočil zboljšani položaj denarnih zavodov, pri čemer naj bi se istočasno prilagodili kreditni pogoji novemu gospodarskemu položaju, nastalemu v Ljubljanski pokrajini,

odreja:

Člen 1. S 16. junijem 1941-XIX so ukinjene omejitve plačil denarnih zavodov po naredbi z dne 14. maja 1941-XIX, št. 24.

Člen 2. Od istega dne naprej se delijo vloge (na knjižice, v tekočem računu itd.) ne glede na čas, kdaj so nastale, pri denarnih zavodih v sledeče skupine:

a) vloge a vista, ki so vlagateljem vsak čas in brez omejitve zneska na razpolago,

b) vezane vloge, s katerimi morejo vlagatelji razpolagati s tri ali šestmesečnim odpovednim rokom,

c) navadne vloge, glede katerih morejo vlagatelji razpolagati mesečno z 10 % vseh pologov, pri vlogah, manjših od din 50.000 pa s 30 %, do največ 5000 dinarjev mesečno.

Člen 3. Denarni zavod kakor tudi vlagatelj smeta vsak čas v celoti ali deloma odpovedati vloge iz črke c) prednjega člena z odpovednim rokom 3 mesecev, po čigar preteku ima vlagatelj pravico, da z vlogo oziroma z odpovedanim delom vloge prosto razpolaga.

Če odpove denarni zavod, obdrži vlagatelj pravico mesečnega razpolaganja v mejah, določenih v prednjem členu tudi glede odpovedanega dela; če pa odpove vlagatelj, te pravice nima, dokler ne preteče ta rok.

Velja, da je odpoved preklicana, če vlagatelj ne razpolaga z navadno vlogo ali z njenim odpovedanim delom v 14 dneh po preteku tega roka.

Člen 4. Navadne vloge iz črke c) člena 2 se morejo na vlagateljevo zahtevo vsak čas pretvoriti v vezane vloge s šestmesečnim odpovednim rokom po črki b) istega člena.

Člen 5. Denarni zavod sme dovoliti vlagatelju v primeru dokazane nujne potrebe pretvoritev vezane ali navadne vloge v celoti ali deloma v vlogo a vista, pri čemer obremeni vlagatelja z razliko med obrestno mero za tisto skupino in za vloge a vista.

Člen 6. Obrestno mero za posamezne skupine vlog iz člena 2. določa odbor, sestavljen iz po enega zastopnika sledečih strokovnih organizacij: Društva bančnih zavodov, Zveze hranilnic in iz enega odposlanca, ki ga določijo zadružne zveze.

Sklepe mora odobriti Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino. Tako določena obrestna mera, ki se objavi v Službenem listu, je obvezna za vse denarne zavode.

Člen 7. Do vštetega 30. junija 1941-XIX morejo vlagatelji naznaniti denarnim zavodom, v katero skupino naj se njihova vloga uvrsti. Če tega ne naznanijo, se uvrste vloge v skupino c) člena 2. (navadne vloge).

Vsekakor se uvrste v to skupino vloge, nastale pred 15. aprilom 1941-XIX, z izjemo tistega njih dela, s katerim je mogel vlagatelj razpolagati na podlagi členov 1. in 4. naredbe z dne 14. maja 1941-XIX, št. 24, v kolikor vlagatelj tega dela ni dvignil.

Člen 8. Z izjemo Hranilnice Ljubljanske pokrajine, ki bo opravljala izplačila v mejah, določenih za redne denarne zavode, se za prvo uporabo te naredbe določajo meje mesečnih izplačil iz navadnih vlog po črki c) člena 2., omenjenih v drugem odstavku prednjega člena, za hranilnice, urejene z uredbo z dne 24. novembra 1938., za zadruge, urejene z zakonom z dne 11. septembra 1937. in za Državno hipotekarno banko z 10 % pologov, za vloge, manjše od 25.000 dinarjev pa z 20 % do največ 2.500 din.

Člen 9. Do vštetega 30. junija 1941-XIX ostane obrestna mera za vloge pri denarnih zavodih nespremenjena.

Japonska žena

Raj za moške

V pristanišču v Jokohami je bila zbrana velika skupina ljudi, ki so pričakovali prihod parnika. Med popotniki velikega parnika je bil tudi neki japonski višji častnik. Med skupino prijateljev in tovarišev, ki so ga pričakovali, je v zadnji vrsti, skromna in skrita, čakala Japonka, njegova žena s svojimi otroki. Medtem ko je častnik po japonskem običaju z globokim poklonom pozdravil vse navzočne, ki so ga pričakovali in nežno pogladil črnolase glavice svojih otrok, je samo bežen pogled s komaj vidnim priklonom glave veljal njegovi ženi, ki je ostala zadaj in s trikratnim globokim priklonom odgovorila na bežen pozdrav svojega moža.

Nato je skupina veselih moških odšla proslavljat veselo vrnitev svojega tovariša. Njegove žene ni bilo nikjer več videti. Za naše pojme je to nenavadno, za stroge japonske običaje je šla pa žena že s svojim pojavom pri parniku do skrajne dovoljene meje. Kakšna osebnejša oblika pozdrava bi pa škodovala časti ne samo japonskega častnika, temveč slehernega Japonca iz ugledne rodbine.

Vsak dan pa na primer tole opazite:

V vlak Tokio—Jokohama vstopita zakonca. Gospod soprog vstopi prvi in če je v kupeju samo še en prazen sedež, je popolnoma naravno, da sam sede. Pri izstopu žena pobere vse zavoje, jih nosi, pusti moža prvega izstopiti, in gre za njim v spodobni razdalji nekaj korakov. Kadar mož nagovori svojo ženo — kar se pa brez potrebe ne zgodi — jo pokliče po imenu, kar smatrajo na Japonskem za nevljudno. Narobe ga pa žena nagovarja z »anata«, kar pomeni »Vi« z veliko začetnico ali ga pa ogovarja z »gospodom«.

Če si povabljen v japonsko hišo, kar se pa zelo redko kdaj zgodi, potlej žena navadno streže pri mizi, šele nato sama jé. Svojega moža ob prihodu domov pozdravlja z globokim priklonom in, pogosto še dandanes tako, da se s čelom dotakne tal. V najboljšem primeru ji mož prijateljski pokima. Žena mu pomaga pri oblačenju, drži mu plašč, nikoli pa Japonec ne bo svoji ženi prijel plašča ali jo pustil iti pred seboj. Žena ne sme iti prej k počitku, preden se mož ne vrne domov. Pri tem je vseeno, ali je poslovno zadržan ali pa če se zabava pri gejšah.

Poleg teh zunanjosti, ki jih lahko neštetokrat opazujete v japonskem življenju, posebno zbuja pozornost položaj in suverenost moškega ne samo v družabnem življenju, temveč tudi pred zakonom. Kajti Japonska se, če jo gledamo z egoističnega stališča moških, ne imenuje zaman »raj za moške«.

V državnopravnem pogledu ženska nima ne aktivne ne pasivne pravice glasovanja. Celo prepovedano ji je biti članica političnih organizacij, kar je ena izmed vzrokov slabo razvitega ženskega pokreta. V pogledu premoženja je Japonka na isti stopnji kakor mladoleten otrok. Če prinese v zakon kakšno premoženje, ki naj bi tudi v zakonu ostalo izrečno njena last, potlej je še dalje njegova lastnica, nikakor pa nima pravice uživanja. Mož lahko razpolaga z njenim bančnim računom ali z najemnino njene hiše. Skratka, upravlja imovino svoje žene. Za prodajo ali drugačno uporabo imetja je ženi potrebno dovoljenje njenega moža.

Zakon in ločitev

Prav tako enostranski in višji je položaj moža v zakonu samem, pa ne samo pred sodiščem temveč predvsem v vsakdanjih zakonskih odnosih. Sodišče ne pozna kršitve zakona s strani moža, narobe je pa sleherna kršitev zakona s strani žene dovolj velik razlog za ločitev zakona. Ženska lahko samo takrat vloži tožbo za ločitev zakona, kadar ima kršitev zakona s strani moža škodljive posledice. In res ni nikjer na svetu tako kakor na Japonskem razširjena zabava oženjenih moških pri gejšah ali drugi vrsti družabnic po čajarnah in drugih lokalih. Samo takrat, če mož pripelje v hišo, kjer živi s svojo ženo, še svojo priležnico, ali če zahteva od svoje žene, da bi živela z njegovo priležnico pod isto streho, sme žena po nekem novem zakonu zahtevati ločitev zakona. Razume se, da je popolnoma napačno mnenje nekaterih, da je japonska žena ravnodušna nasproti moževi nezvestobi. Morda še bolj trpi kakor evropska žena, ker mora kljub vsemu ohraniti svojo prisebnost.

Praktično na Japonskem zelo težko ločijo zakon, če to zahteva žena, popolnoma nemogoče ga je pa ločiti, če mož ločitev odločno zavrne. Za moža je pa ločitev kaj lahka. Mož lahko svojo ženo kratko in malo pošlje nazaj njenim staršem ali ji pa celo lahko prepove vstop v dotedanji skupen dom, tako da je primorana vrniti se domov.

Zgodi se pa tudi, da mož sam zapusti dom in si poišče drugo stanovanje. Med tem časom se obe rodbini pogajata in na podlagi »vzajemne« soglasnosti privolita v ločitev zakona in jo potrdita s podpisi. Takšno ločitev oblasti potem samo registrirajo. Da japonsko zakonsko življenje ni ravno tako srečno, kakor misli večina tujcev, je jasno že po tem, da znaša število registriranih ločitev zakona več ko 10 odstotkov vseh zabeleženih zakonov. Ker pa na Japonskem precejšnjo vlogo igrajo tudi zakoni in ločitve, ki niso protokolirani in ki so v resnici še dosti pogostnejši, je odstotek dejanskih ločitev še večji.

Takšen položaj žene v javnem življenju in v rodbini ima za posledico še drugo zapostavljenost žensk. Kot dekle je Japonka popolnoma podložna rodbinskemu poglavarju, to se pravi včasih tudi bratu. Tudi v pogledu možnosti izobrazbe Japonka daleč zaostaja za moškim. Samo majhno število vseučilišč, po večini zasebnih, dovoljuje študij tudi dekletom. Prav tako je omejeno število otrok, ki jih lahko študirajo, in za dekle, ki je dokončalo študije, je malo izgleda, da bi lahko dobilo donosno zaposlitev.

Vpliv preteklosti

Takšen položaj japonskih žena, ki še danes prevladuje na Japonskem, ima svoje osnove v zahtevah japonskega fevdalizma. Moč te družabne razdelitve so na zunaj zlomili šele pred kakšnimi 65 leti. Načela te tradicije, ki ima še danes močan vpliv, so razvidna iz znanega spisa fevdalizma »Ona daigaku« (Visoka šola za žene). Ta spis, ki ga morajo dekleta še danes brati in ki ga znajo matere današnje generacije še na pamet, je

Člen 10. Odložitev odkupovanja in dajanja posojil na police življenjskega zavarovanja, izdane pred 15. aprilom 1941-XIX, se podaljšuje do vštetega 31. julija XIX. Vendar se smejo dajati posojila, kolikor so potrebna za plačilo dospelih premij, a tudi v višji izmeri do polovice zneska, ki bi se dal na podstavi vplačanih premij dobiti za odkup na dan izdaje te naredbe, toda največ 5000 dinarjev na vsako polico.

Člen 11. V ničemer se ne spreminjajo določbe člena 1. naredbe z dne 20. maja 1941-XIX, št. 27, o podaljšanju odlokov ministrstva za trgovino in industrijo bivše jugoslovanske države z dne 12. novembra 1940., št. 35.332, za Ljubljansko kreditno banko, z dne 12. novembra 1940., št. 40.282, za Zadružno gospodarsko banko in z dne 5. marca 1941., št. 5701, za Obrtno banko. Do nove odredbe ostanejo tudi v veljavi odredbe, izdane na podstavi uredbe z dne 23. nov. 1934., št. 41.032/K, o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov in z dne 23. novembra 1934., št. 81.070/V, o zaščiti kmetijskih kreditnih zadrug in njihovih zvez, kakor tudi banska uredba z dne 12. aprila 1941. za Poštno hranilnico.

Člen 12. Vse določbe, nasprotujoče tej naredbi, ki stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko prokrajino, se razveljavljajo.

Ljubljana dne 14. junija 1941-XIX.

Visoki Komisar
EMILIO GRAZIOLI

TPD pod sekvestrom

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino glede na komisariatsko odločbo št. 2 z dne 28. aprila 1941-XIX odreja:

Vse in vsakršno poslovanje Trboveljske premogokopne družbe d. d., s sedežem v Ljubljani, se postavlja pod sekvester in se imenuje za sekvestra odvetnik prof. Teobaldo Zennaro.

Gori omenjeni sekvester ima pod nadzorstvom Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino vse pravice, podeljene po zakonu in s pravili družbenim organom za redno poslovanje družbe.

Za veljavnost poslov, ki segajo preko navadne uprave, je potrebna predhodna odobritev Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino.

Preklicuje se odločba št. 2 z dne 28. aprila 1941-XIX, objavljena v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino št. 35 z dne 30. aprila 1941-XIX.

Ta odredba stopi v veljavo z dnem svoje izdaje in se objavi v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana dne 11. junija 1941-XIX.

Visoki Komisar
EMILIO GRAZIOLI

Ureditev zasebnega zavarovanja v Ljubljanski pokrajini

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino na podlagi Ducejevega razglasa z dne 24. aprila 1941-XIX, glede na uredbo ministrskega sveta bivše jugoslovanske države z dne 25. februarja 1937, št. 115 in smatrajoč za potrebno zajamčiti enotno in celotno rešitev vprašanj zasebnega zavarovanja v Ljubljanski pokrajini, **odreja:**

Člen 1. Nadzorstvo, ki ga je izvrševalo ministrstvo za trgovino in industrijo nad poslovanjem zasebnih družb v zavarovalni stroki po prejšnjih zakonih in posebej še po uredbi z dne 25. februarja 1937, kakor tudi nadzorstvo po banski upravi, izvršuje odslej za družbe, ki imajo sedež ali podružnice v Ljubljanski pokrajini ali ki v njej delujejo, Visoki Komisariat za Ljubljansko pokrajino.

Člen 2. Predhodna dovolitev Visokega komisarjata je potrebna:

a) za opravljanje zavarovalnih poslov po družbah, ki še nimajo dovolitve,

b) za kakršen koli dogovor o prenosu delniške glavnice ali zavarovalniške listnice družb, ki so doslej poslovale v Ljubljanski pokrajini, na druge družbe, ne glede na njih državno pripadnost, tudi če jim je že dovoljeno delovanje v tej pokrajini.

Člen 3. Morebitni dogovori, ki bi bili v nasprotju z določbami iz prednjega člena, so nični.

Kršitelji se poleg tega kaznujejo z denarno kaznijo do 50.000 dinarjev.

Člen 4. Ta naredba stopi takoj v veljavo.

Ljubljana dne 14. junija 1941-XIX.

Visoki Komisar
EMILIO GRAZIOLI

Potovanje po Ljubljanski pokrajini dovoljeno

Tiskovni urad Visokega Komisariata javlja:

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je odločil, da se z dnem 16. t. m. razveljavlja svoječasna odredba, s katero je bilo kretanje po Ljubljanski pokrajini vezano na posebno propustnico.

Visoki Komisar je s to svojo odločbo ugodil eni izmed najbolj perečih želja našega ljudstva. Odredba o zopetni dovolitvi svobodnega potovanja po Ljubljanski pokrajini ima namen, doseči normalizacijo prometa in spraviti ritem življenja v normalni tek. Ukrep Visokega Komisarja bodo široki sloji našega ljudstva nedvomno znali ceniti.

Prepoved plesnih zabav

Tiskovni urad Visokega Komisariata sporoča:

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je v soglasju s položajem v drugih pokrajinah Kraljevine odločil, da se prepovedo plesne zabave v Ljubljani in v Ljubljanski pokrajini.

*

Prepričani smo, da je Visoki Komisar s to prepovedjo ustregel celotnemu narodnemu razpoloženju, kajti samo po sebi je umevno, da v sedanjih prilikah, ko se odigravajo resni in važni dogodki, ki nam nalagajo vsestranske žrtve, ni mesta za lahkoživo zabavo. Odredba, ki prepoveduje plese, je popolnoma v skladu z duhom resnega položaja.

Vel. Kralj in Cesar je sprejel bolgarskega kralja Borisa, ki se je mudil v Italiji. Z njim je odšel v največje industrijsko podjetje v Pisi, kjer si je ogledal naprave. Delavstvo in uradništvo jima je priredilo navdušene manifestacije. Ogledala sta si tudi veliko tovarno v Livornu. Bolgarski kralj se je sestal tudi z Ducejem v Beneški palači. Sestanek je zbudil na Bolgarskem veliko zadovoljstvo.

Vel. Kraljica in Cesarica je postala na predlog medicinske fakultete rimske univerze in po odobritvi Ministra za ljudsko vzgojo doktorica medicine honoris causa v priznanje velikih zaslug, ki jih ima z organizacijo dobrodelnosti in pospeševanjem znanosti na zdrastvenem področju.

Duce je obiskal vojne invalide, žrtve sedanje vojne, v njihovem zavodu v Rimu. Ogledal si je vse oddelke in naprave in se ljubeznivo pogovarjal z ranjenci, ki so se visokega obiska zelo razveselili. Zanimal se je za njihove razmere doma. Pri ogledu so ga spremljali zavodovi predstojniki. Invalidi so ga navdušeno pozdravljali. Obiskal je tudi oddelek s podčastniki in častniki in se z njimi prav tako ljubeznivo pogovarjal. Pri odhodu ga je pred vrati sprejela množica in ga navdušeno pozdravljala.

Spominsko kolajno druge legije »Milmart« so izročili hrvatskemu kralju vojvodi Spoletskemu, kot dosedanjemu poveljniku. Izročil mu jo je general Gionocchietti, poveljnik pomorske topniške milice. Vojvoda Spoletski se je zanjo prisrčno zahvalil in pohvalil svoje tovariše.

Načelnik generalnega štaba general Cavallero je imel ob prvi obletnici vojne govor po radiu. V njem je slavil italijanske uspehe v dosedanjih bojih in napovedal končno zmago tistih narodov, ki so pri tem največ trpeli in zanjo prispevali. Zagotavljal je, da bo uresničeno vse, kar ima italijanska vojska v načrtu. Naposled je končal z besedami, da bo imela samo od zmage duhovnih in socialnih vrednot Mussolinijeve revolucije izmučena Evropa resničen pravi, plodni in trajni mir. Govor je končal s pozdravom Kralju in Duceju.

Načelnik italijanske vojaške misije, general Exilio, je pretekli teden prispel v Zagreb. Sprejel ga je poglavnik dr. Pavelič. Z zastopniki Hrvatske se bo dogovoril o izvedbi določb prijateljske in zavezniške pogodbe med obema državama.

Hranilnica dravske banovine se po naredbi Vis. Komisarja odslej imenuje Hranilnica Ljubljanske pokrajine.

Bratovska skladnica s sedežem v Ljubljani se postavi pod nadzorstvo Visokega Komisariata po naredbi Vis. Komisarja. Za komisariatskega odposlanca je imenovan ing. dr. Tullio Seguiti.

Pridelek svilenih kokonov bo letos v severni Italiji zelo visok. Nekateri gojitelji sviloprejke imajo celo premalo murvinega listja za njihovo prehrano in je iz tega vzroka tudi cena svežega murvinega listja zelo poskočila.

Direktno telefonsko zvezo med Ljubljano in Rimom je ustanovil italijanski državni zavod za telefonsko službo po navodilih Eksc. Vis. Komisarja. Napeljali so nov vod od Trsta in so ga navezali na kabel Trst—Rim. Z novo zvezo so napravili poskuse, ki so se prav dobro obnesli. Dolžina tega telefonskega voda znaša 805 km, od tega je 101 km nad zemljo, ostalih 704 km pa pod zemljo.

Avtomobilski blagovni promet so otvorili na progi Ljubljana—Logatec. Za prevoz na tej progi so izključili pošiljke, težje od 500 kil in daljše od treh metrov in vse takšne predmete, ki bi lahko škodovali drugemu blagu pri skupnem tovorjenju. Voznino bodo računali na osnovi kilometrske razdalje. Poleg te voznine in pristojbine se računa za tovorjanje blaga iz železniških vozil na avtomobile in narobe še za vsakih 100 kil 1 dinar.

Iz prometa bodo vzeli na Hrvatskem vse bankovce bivše Jugoslavije po 1000 din, in sicer predvsem zaradi mnogih ponarejenih, ki so se zadnji čas pojavili. Hrvatska državna banka bo dala lastnikom bankovcev za več ko 3.000 din bone. Bankovci po 1000 din bodo zamenjali s »kunami«, novo hrvatsko valuto. Novi bankovci po 100 kun so nekoliko manjši od zdanjih, obrobljeni so zeleno in modro, v sredi so pa rjavo pobarvani in nosijo napis N. D. H. (Nezavisna država Hrvatska.)

1910 milijonov dinarjev so zamenjali prebivalci Vojvodine v penge. Ker ima Vojvodina, zasedena po Madžarih, 900.000 prebivalcev, pride torej na vsakega prebivalca 212 pengov. Visoko vsoto zamenjanih dinarjev lahko razložimo s tem, da je Vojvodina zelo bogata.

Praktične ukrepe za inozemska pisma so izdala pristojna oblastva. Pisma morajo imeti kuverte s podlogo, znamke pa morajo biti nalepljene v zgornjem desnem kotu. Pisem, ki ne bodo ustrezala tem določilom, cenzura ne bo mogla takoj odpremiti dalje.

70 predstav je imelo ljubljansko dramsko gledališče v aprilu, maju in prvi polovici meseca junija. Letos poleti bo Drama po smernicah Vis. Komisarja izvedla celo vrsto predstav po ljudskih cenah. Kot prvo poletno predstavo bo vprizorila »Katarino Medičejsko«, ki jo je napisal italijanski dramatik Rino Alessi in so jo prevedli v slovenščino.

Društvo slovenskih likovnih umetnikov je imelo svoje zborovanje v svojih društvenih prostorih v Wolfovi ulici. Zborovanje je vodil g. Saša Šantel, udeležilo se ga je pa lepo število članstva. Naši umetniki pripravljajo za jesen nove reprezentančne razstave svojih del, radi bi pa v bodočnosti uredili tudi čitalnice in strokovne knjižnice.

Hrvatska vojska je prisegla pretekli teden v Zagrebu na trgu sv. Marka. Ob tej priložnosti je poglavnik dr. Pavelič ob navzočnosti poslanikov držav osi in vojaških zastopnikov Italije in Nemčije izročil maršalu Kvaterniku maršalsko palico, simbol njegove časti. Ob tej priložnosti je imel kratek nagovor. Nato so prisegli še mladi ustaški častniki in vojaki. Razvila se je parada hrvatskih oboroženih sil, v kateri so nastopili tudi praporščaki s starimi hrvatskimi zastavami, mladinske organizacije, nazadnje pa kmetje v narodnih nošah.

Nova žitna letina na Madžarskem, ki se je povečala z Bačko in Baranjo, obeta biti še boljša kakor lanska. Madžarska vlada je že izdala uredbe o odkupu presežkov žit in o prisilnem zakupu velikih žitnih skladišč. Hkrati je popisala vse mlatilnice in prepovedala žito mlatiti s cepci ali teptati.

Izkaznice za zakol, združene z dovoljenjem za klanje živine, so izdali na Spodnjem Štajerskem.

Poseben ferijalni savez so ustanovili za Hrvatsko. Vanj se lahko vpišejo vsi učenci srednjih in meščanskih šol ter vsi visokošolci. Člani imajo 50% popust na vseh državnih železnicah od 1. junija do 31. septembra.

35. jesenski velesejem bo letos v Zagrebu od 13. do 22. septembra tega leta, torej samo dva tedna pozneje, kakor so prvotno določili.

Posebno strogo odredbo proti Židom je izdalo mesto Osijek. Po tej naredbi se Židje ne smejo kopati v kopališčih niti se voziti s čolni po Dravi. Kopališka uprava vsakega kopališča v Osijeku ima strog nalog, da vsakega kopalca najprej legitimira, šele potem pa spusti v kopališče.

S praznimi stanovanji na Hrvatskem imajo pravico razpolagati izključno mestni župani, po odredbi hrvatskega ministra za notranje zadeve Andreja Artukovića. Vsa prazna stanovanja morajo gospodarji takoj prijaviti mestnemu županu in bo vsak, ki bi se brez posebnega dovoljenja vselil v stanovanje ali celo zasegel tuje pohištvo, najstrože kaznovan.

Brez prestopanja bodo odslej naprej vozili vlaki v Maribor, ker je železniški predor že popravljen in se stene ne vdirajo več. Začasno bo sicer proga odprta samo na enem tiru, vendar bodo tudi ta nedostatek kmalu popravili.

Osebne vesti

Poročili so se:

V Ljubljani: g. Rihard Černigoj in gdč. Olga Majcetova; inž. Berivoj Stanić in gdč. Erna Kumpova iz Kranja; g. Josip Dolenc in gdč. Hermina Occhinerijeva; g. Karel Jeršin, posestnik in gostilničar iz Rudnika pri Ljubljani, in gdč. Ivanka Petkovškova iz Škofljice; g. Marcel Ostarčevski, akademik, in inž. ph. Alice Hornova iz Zagreba.

Bilo srečno!

Umrli so:

V Ljubljani: Angela Rupnikova; Romana Geigerjeva; Lucija Trampuševa, učiteljica v pok.; Maly Stuppanova, hišna posestnica; 66letna Ana Zajčeva; Franc Oblak, orožniški narednik.

V Britofu pri Kranju: 61letna Matilda Zabretova.

V Zagrebu: Egon Srebre, komercijalni direktor Združenih papirnic Vevč, Goričan in Medvod.

V Mengšu: 77letni Anton Jemec, župnik.

V Tolminu: 40letni Pavle Presl, gostilničar in posestnik.

Naše sožalje!

OKVIRJI
za
SLIKE, FOTOGRAFIJE, GOBELINE,
KLEIN
LJUBLJANA, Wolfova 4

preveč zanimiv, da ne bi iz njega citirali vsaj nekaterih stavkov:

»Žena mora v svojem možu gledati svojega gospodarja in mu pobožno in spoštljivo služiti. Velika življenjska naloga žene je poslušnost. Žena mora na svojega moža gledati kakor v samo nebo, in nikoli ne sme nehati misliti nato, kako naj bi se mu pokorila in se s tem izognila kazni božji. Nikoli ne sme niti sanjati o ljubosumnosti. Če je mož razuzdan, se žena ne sme začeti jeziti, kaj šele, da bi to pokazala. Pet najhujših ženskih napak so: neposlušnost, nezadovoljstvo, klevetanje, ljubosumnost in norost. Na teh napakah trpi nedvomno osem od desetih žensk in od tega izvira ženska manjvrednost nasproti moškemu... Starši, vcepite te resnice svojim hčeram že v najzgodnejši mladosti!«

Vloga japonske žene pa vendar ni popolnoma odmerjena s spisom »Ona daigaku« in s sedanjimi moralnimi načeli. Preveč ima čudnih lastnosti, da ne bi, kajpak zunaj kroga javnosti, prišla do izraza. V japonski zgodovini so bile dobe, ko je bila vloga japonske žene nenavadno velika, kakor v državnem in političnem življenju, tako tudi v književnosti in umetnosti. Največja dela japonske književnosti, tako imenovane »Genji monogotari«, zgodovina knezov Genji, ki jo je še danes vredno brati, je že v enajstem stoletju napisala žena. V zgodovini Japonske so cesarice pogosto igrale zelo važne vloge. Pogum japonske žene, ki jo še danes uklepljejo fevdalni okovi, je neprimerno velik.

Prebujanje samozavesti

Če se konservativne struje še toliko trudijo, da bi ohranile stari fevdalni družinski sistem in s tem popolnoma podrejen položaj japonske žene v domačem življenju, je vendar jasno, da se vsakdanja stvarnost počasi, a zanesljivo oddaljuje od ideala preteklosti. Vse večje število Japonk se otepa te podrejenosti.

Čedalje večja poklicna delavnost žena in deklet zunaj vaškega in obrtniškega domačega gospodarstva igra kar najpomembnejšo vlogo v izpodrivanju starega rodbinskega sistema. Okrog štiri milijone japonskih žena je danes zaposlenih zunaj kmetijstva. Prav toliko rodbin je odvisnih od njihovih zaslužkov. Zaradi pravila japonskega gospodarstva, da prejema ženska za isto delo dosti manjšo nagrado kakor moški, je število žensk, ki bi bile rade gospodarsko samostojne, omejeno na nekaj deset tisočev. Vendar je pa njihov odločujoči prispevek k vzdrževanju družine že v znatni meri vplival kakor na lastno tako tudi na splošno ocenjevanje žensk.

V vsakem primeru se pa ta sprememba vrši zelo počasi in za zdaj se čuti samo še v družinskem krogu. Razen tega zunaj doma po večini delajo hčere, ne pa tudi poročene žene. Ko se pa po večletnem delu v velikih tovarnah bombaža in svile vrnejo domov, se poroče z doto, ki so si jo same zaslužile. Takrat postanejo bolj samozavestne. Ali pa vsaj razmišljajo več o usodi svojih mater, ki so privezane na dom. V teh tovarnah kdaj pa kdaj vendar slišijo kakšen kritičen pogovor, kakršnega doma ne bi slišale.

Vendar morajo v pogledu zaposlenih žena in deklet, ki stanujejo doma, stari fevdalni običaji popustiti pred zahtevami in običaji tovarn in pisarn, pred zahtevami službe pri železnici, na avtobusih, v restavracijah in prodajalnah. Delodajalci po možnosti prepovedujejo svobodno občevanje z mladimi ljudmi, vendar je pa neizbežno in ima velik vpliv v modernem razvoju ženske generacije.

Res je, da je svobodna izbira moža še danes izjema. Še zmerom mlade pare sestavljajo rodbine s pomočjo posredovalca. V kolikor imata mlada pri tem pravice odločitev zavrniti, jo ima v glavnem samo »ženin«. Vendar je pa še danes mladi Japonec, pa če je še tako moderen, še zmerom precejšnjo tradicionalen v pogledu zakona in vsaj v praksi računa, da ima brezpogojno vdano ženo, ki čuva stare oblike. Čeprav sanja o ljubezni in romantiki, ve, da vse to lahko nemoteno poišče zunaj zakona, ki je prav za prav bolj stvar njegove rodbine kakor pa njegova osebna zadeva.

Vendar je pa »zakon iz ljubezni« kljub vsemu nehal biti ena izmed »nerazumljivih iznajdb zahoda«. Z njim se vse pogosteje srečamo v moderni japonski literaturi. Celo v zakonih, sklenjenih po starih japonskih načelih, je mlademu možu dosti teže kakor je bilo njegovemu očetu ignorirati mlado ženo. Tako tudi v teh rodbinah raste položaj žene in vpliv, vpliv, ki mu je japonska žena že poprej ustvarila temelj. Če ne drugače, pa s svojo ljubeznivo nevsiljivostjo, če ne drugje, pa vsaj med domačimi štirimi stenami.

Novi ideali

Tudi javna vzgoja kljub prizadevanju, da bi ohranila strogi rodbinski sistem, precej prispeva k samozavesti. Dekleta, ki v večini primerih poprej niso obiskovale šol, se morajo danes učiti brati in pisati. S 1000 do 1500 težkimi kitajskimi pismenimi znaki (od 4—6000, kolikor jih je potrebno za popolno obvladovanje jezika!) imajo samo omejeno možnost razumevanja. Vendar si pa tudi s tem znanjem po listih in časopisih, romanih in knjigah odpirajo majhno okno, okno v tuji zahodni svet, v katerem žena živi navidezno svobodneje in romantičneje. Pretirano poudarjanje moralne vzgoje v šoli izziva še večjo reakcijo proti tradicionalnim običajem, kakor to more storiti tako omejeno rodbinsko življenje. Kino pri tem prav tako stori svoje, čeprav se cenzor še tako bori z razdiralnim vplivom.

Kljub vsemu pa postaja »moga«, kakor pravijo na Japonskem »modernemu dekletu«, ideal marsikakšne mlade Japonke. »Moga« je natakarica, prodajalka, šivilja ali kakšna druga nameščenka. Njen poklic od nje zahteva, da nosi evropsko obleko, da uporablja rdečilo in šminko, in ji dovoljuje, da se svobodno giblje, kar Japonka izkorišča s svojo ženskostjo in čarom. Čeprav tega novega tipa Japonke zunaj velikih mest skoraj ni, je v temelju spremenil ideal velikega dela japonskih deklet, ki v ozkem dolgem kimonu na zunaj še žive tradicionalno življenje.

Vsi ti činitelji, ki spreminjajo in rušijo stari rodbinski sistem, niso do danes pripeljali do nikakršne dejanske reforme v položaju žene. Poborniki stare morale imajo morda prav, ko trdijo, da nove struje japonskih žena in deklet niso napravile »srečnejših«. Nedvomno so pa v njih prebudile večjo zavest njihovih stoletnih težkoč in s tem tudi njihovo nezadovoljstvo, tako da so v mnogih domovih začele ogorčen boj za osvobojenje.

V policijskih statistikah beremo o mnogih dekletih in ženah, ki so zapustile svoje domove, ker se niso mogle ubraniti sile, ki jih je hotela zadržati v njihovih starih okovih. Kot simptom spremembe, ki se danes vrši na Japonskem v pogledu ženskega položaja, navajamo samo primer vnukinje največjega sedanjega japonskega narodnega junaka, umrlega velikega admirala Toga. Dekle je namreč na skrivaj zapustila strogi dom svojega očeta, da bi si s pičlim zaslužkom kavarniške natakarice poiskala svobodo. Njen oče, markiz Togo, se je moral po tem dogodku odpovedati visokim naslovom na cesarskem dvoru.

Frankfurter Zeitung

„Muhe" filmskih igralcev

Dva slavna filmska igralca v zakonu

Clark Gable in Charles Boyer živita v najsrečnejši slogi

Clark Gable je bil že dvakrat poročen, vendar v nobenem izmed obeh zakonov ni bil zadovoljen. Ker se je od obeh žen kaj kmalu ločil, so ga njegovi filmski tovariši in sploh ves hollywoodski svet obsodili, da ima preveč »muh« in se sploh ne bo mogel z nobeno žensko na svetu več razumeti.

Kmalu se je pa pokazalo, da Clark le ni tako nemogoč, kakor so vsi mislili. Hollywoodčani so namreč opazili, da je Clark večkrat v družbi znane filmske igralke Carole Lombardove. Videti je bilo, da se zelo dobro razumeta in radovedni jeziki so se kaj kmalu izpraševali, kdaj bo poroka. Clark in Carola pa za to nista kazala posebnega veselja in nista hotela nikomur izdati, kaj ju straši pred zakonom.

Clark je eden izmed tistih redkih filmskih veličin, ki ne ljubijo nočnega življenja po slovitih lokalih, temveč veliko rajši prežive večere doma, v družbi svojih prijateljev. Clark Gable predvsem zahteva od svoje žene, da ne hodi zvečer na zabave, temveč ostaja doma, in mu ne prireja ljubosumnih prizorov. Teh dveh njegovih zahtev pa niti njegova prva niti druga žena nista mogli izpolniti. Prva je bila preljubosumna, druga se je pa prerada zabavala po nočnih zabavah.

Po sedmih letih prijateljstva med Clarkom in Carolo so pa Holywoodčani le doživeli pričakovano senzacijo. Na lepem sta se brez posebnega naznanila in besedičenja poročila. Naselila sta se v svoji vili v okolici Hollywooda v dolini San Fernando. Mlada poročenca sta v svojem novem domu zredila nešteto domačih živali, posebno veliko imata pa konj. Oba namreč zelo rada jahata. Danes sta Clark Gable in Carola Lombardova srečen zakonski par. Na vsa vprašanja, ki jih zadajejo njuni prijatelji, ker bi radi izvedeli za skrivnost njune sreče, navadno sploh nočeta odgovarjati. Carola se je enkrat samkrat zagovorila, da se samo zato tako dobro razume s Clarkom, ker ni nanj prav nič ljubosumna in mu neizmerno zaupa, kakor tudi on njej. Tako med njima sploh ne more priti nepotrebnih nesporazumljenj.

Druga dva srečna hollywoodska zakonca sta Charles Boyer in Patte Petersonova. Charles Boyer, ki ga tudi pri nas prav dobro poznamo, je med ameriškimi kinoobiskovalci zelo priljubljen. Njegova žena je bila slavna že pred njim, takrat, ko je bil njen mož še na Francoskem.

Charlesova žena je radovednežem iskreno razodela skrivnost svoje sreče. Priznala je, da je njen mož v njunem skupnem domu popolen gospodar in sama nikdar ni imela namena niti potrebe, da bi mu njegovo gospodovalnost zamerila ali jo celo skušala okrniti. Za vsako malenkost najprej vpraša svojega moža. Tako nikdar ne sprejme kakšne filmske pogodbe, ne da bi se prej posvetovala s svojim možem. Nikdar ne gre na obisk brez njega, če ji tega ne dovoli. Charles je pa svoji ženi za njeno obzirnost tudi hvaležen in ji skuša v vsem ustreči.

Čeprav je Charles strasten kadilec in ljubitelj knjig, vendar razume, da gre njegova žena od časa do časa rada na zabavo in v družbo in je ne sili, da bi z njim živela med njegovimi knjigami. Vsak mesec se kdaj pa kdaj njej na ljubo odpove svoji ljubezni do knjig in jo pelje v družbo. Tako je razumljivo, da med njima ne pride do prepirov.

Kakor vidimo, so torej tudi filmski igralci ljudje z napakami, ki so največkrat še veliko večje kakor »muhe« povprečnega zemljana. Človek, ki hoče z njim živeti vse življenje, mora imeti veliko razumevanja in popustljivosti, če hoče, da je sam srečen in da osreči tudi svojega življenjskega tovariša.

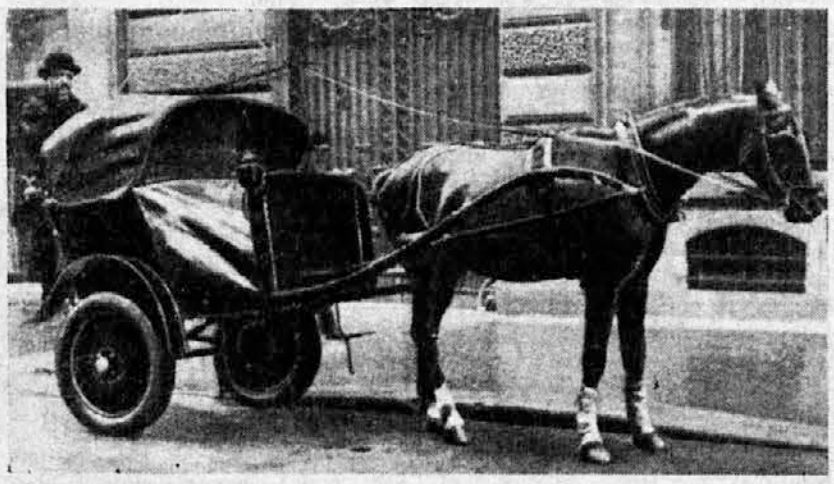

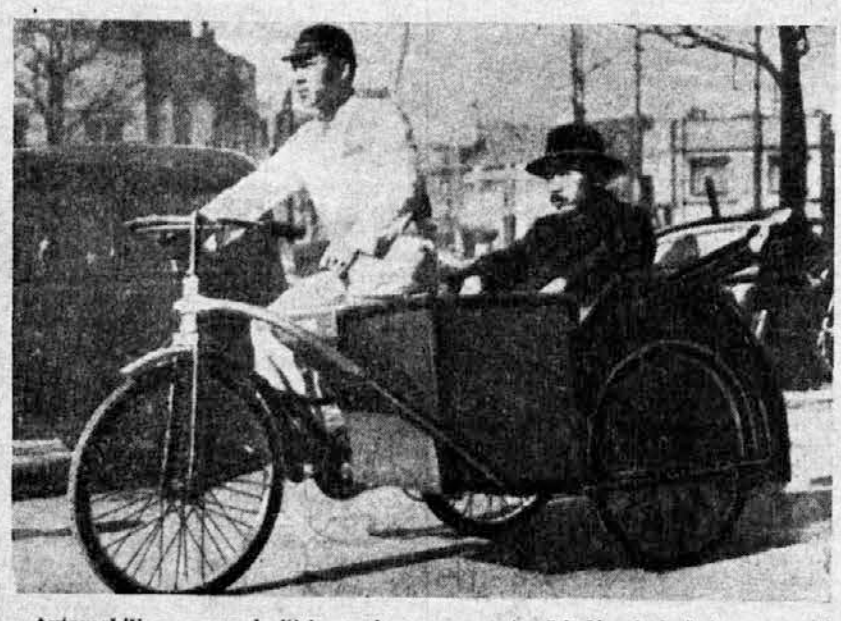

Avtomobili so se umaknili iz zasebnega prometa. Ljudje si skušajo pomagati, kakor si vedo in znajo. Na železniški postaji v Kjöbenhavnu spet stoji dolga vrsta starih kočij s konjsko vprego. Druga slika kaže moderniziranega izvoščka z avtomobilskimi gumami. V Tokiu se je pa, kakor vidimo na spodnji sliki, odlično uveljavilo trokolo na nožni pogon.

Ljubljana v znamenju dežja

Ljubljana, junija

»Dež je božji blagoslov, ki pada v obliki vodnih kapljic na zemljo«, so večkrat modrovali naše dedje, ko je naposled po dolgi suši začelo deževati. Takšen dež je bil res blagoslov za kmeta in meščana. Kmetu je namočil zemljo, da mu je obrodila sad, meščanu je ohladil mestni tlak in mu sprostil od vročine napete živce.

Kakor se pa vsaka stvar na svetu izpreminja, tako se je tudi mnenje ljudi o dežju in o njegovem blagoslovu izpremenilo. Kakor so včasih ljudje z veseljem pozdravili temen oblaček, ki je v poletni vročini zaplaval na nebu, tako se zdaj ob pogledu nanj vsakemu omrači čelo in marsikateri sam pri sebi zagode.

V Ljubljani je na primer letos dež neznansko radodaren in nas neprestano »blagoslavlja« s svojimi curki. Najbolj čudno je, da nas doleti ta »blagoslov« največkrat takrat, ko se ga najmanj nadejamo in ga tudi prav nič ne potrebujemo. Potemtakem moramo Ljubljančani res za vse večne čase ostati »Kranjci z dežniki«, ker nikdar ne moremo zaupati niti jasnini niti soncu.

Ljubljančan prav lahko z mirno vestjo trdi, da je naša prelepa Ljubljana vsak dan znova v znamenju »deževje prihaja«. To deževje bi se tudi lahko imenovalo »deževje ostaja«, zdi se namreč, da je Ljubljana še lepša, kakor jo sami vidimo in jo dež nikakor ne more zapustiti, ne da bi se še pri odhodu pošteno razjokal.

Tre scienziati si affaticarono dieci anni per inventare uno strumento medico, un'apparechio, che rintracciasse per mezzo di elletroacustica pezzettini di metalli nel nostro corpo. Dopo dieci anni riuscirono. La nostra figura rappresenta il costruttore di quest'apparechhio, come sta cercando un piccolo pezzo di metallo nascosto in un fungo. La invenzione è d'un valore inaprezzabile per la chirurgia.

Trije znanstveniki so si deset let prizadevali izumiti medicinski instrument, aparat, ki naj bi elektroakustičnim potom izsledil v našem telesu delce kovin. Po desetih letih se jim je to tudi posrečilo. Na naši sliki vidimo konstruktorja te priprave, kako v gobi išče skrit košček kovine. Izum je neprecenljive vrednosti za kirurgijo.

Če že ne omenimo trpljenja, ki ga prenašajo ljubljanske gospodinje, ko hite vsak dan mokre s trga in trpljenja ljubljanskih uslužbencev, ki hite vsak dan dvakrat mokri s pisarn domov, moramo vendar omeniti nesrečne zaljubljence, naj si bodo že na kolesu ali peš. Niti enim niti drugim dež ne prizanaša in so res vztrajni, da ne obupajo. Zdi se, da se je nebo zarotilo proti njim, ki so vsa leta doslej krasili prazne klopice v Tivoliju in dajali Ljubljani še poseben čar. Letos se začudeni vprašujejo, ali res ni več »krasnega maja«, meseca ljubezni, in junija, meseca rož. Vse je minulo. Nešteto očesc se orosi vsak dan, ker je z ljubljenim bitjem dogovorjeno samo v »primeru lepega vremena«, pa lepega vremena ni in ni. Ljubezen pa hiti dalje, marsikomu se pa samo zaradi stalnih sestankov v dežju za stalno ohladi in razpoči sicer tako vroče srce.

Na srečo je dal Bog človeku upanje, da bo enkrat bolje. Da bo bolje mislijo gospodinje, ki hite s praznimi torbicami s trga, da bo bolje mislijo študentje, ko hite s »cveki« domov, da bo bolje mislijo tudi nesrečni »mokri zaljubljenci«. Sklenimo zato tudi mi, da ne bomo jadikovali in godrnjali nad »mokrim božjim blagoslovom« in bomo v bodoče mislili samo na to, da bo vendar enkrat bolje.

N. K.

Tožba zaradi papige

Emilio Negro, trgovec s sadjem iz argentinskega mesta La Plata, se je zaljubil v hčer svojega bogatega soseda in ga tudi prosil za njeno roko. Ker se je pa očetu njegove izvoljenke zdel presiromašen, mu je prošnjo odbil in mu hčere ni hotel dati v zakon.

Od tega dne dalje je trgovec Negro opazoval, da ga s sosedove hiše papiga grdo psuje. Najprej se je delal, kakor da papige sploh ne sliši in besede niso njemu namenjene, pozneje se je pa prepričal, da je papigo naučil psovanja njegov gospodar, torej oče njegove izvoljenke.

Lepega dne je bilo Negru papiginega zasmehovanja dovolj, zato se je pritožil na policiji. Kljub preiskavi pa policija papiginega lastnika ni mogla kaznovati, ker mu krivdo ni mogla dokazati. Odslej se je ozračje med Negrom in lastnikom papige še poslabšalo. Vsak dan je moral pa trgovec poslušati papigino psovanje.

Nekega dne je Negro slonel na oknu svoje vile, na oknu njegovega soseda je pa vpila papiga. Negra je neprestano psovanje tako razburilo, da je prijel kamen in ga z vso silo zalučal v papigo. Na nesrečo pa ni zadel papige, temveč njenega lastnika, ki ga je skrit za njim učil, kaj na govori.

Ranjeni lastnik papige je takoj odšel na sodišče in Negra tožil. Začela se je dolgotrajna pravda, pri kateri je Negro zatrjeval, da ga je papiga osebno žalila in se je s kamnom samo branil, njegov nasprotnik je pa trdil, da papiga sploh ni njega psovala. Naposled so sodniki tožbo razsodili v prid lastnika papige in Negro je moral plačati precej visoko vsoto denarja. Sodniki so utemeljili svojo razsodbo s tem, da Negro ni vrgel kamna v svojo obrambo, temveč iz jeze.

V Parizu srečaš namesto avtomobilskih taksijev novo vrsto izvoščkov z »avtomobili« na treh kolesih in na električni pogon. Baje se je ta vrsta taksijev dobro obnesla.

Zaušnice po 10 dinarjev

Neki cirkuški klovn je zapisoval vse zaušnice, ki jih je dobil prav lepo število med predstavami v cirkusu. Med svojim dvaindvajsetletnim službovanjem ni dobil nič manj kakor 130.000 zaušnic.

Zaušnice, ki jih je dobival klovn v cirkusu, niso razveseljevale samo gledalcev, marveč so mu prinašale tudi prav čedne denarce. Za vsako zaušnico je dobil posebno nagrado. Polovičarske zaušnice so bile slabše plačane, za zaušnice, zaradi katerih je ves cirkus bušil v smeh, je pa dobil za vsako deset dinarjev.

Na zemlji živi 2.175 milijonov ljudi

Po zadnjih rezultatih ljudskih štetij so ugotovili, da živi na zemlji približno 2.175 milijonov prebivalcev.

Več ko polovico vseh ljudi, to je približno 1.196 milijonov, živi v Aziji, ena četrtina okrog 531 milijonov v Evropi in ena osmina 277 milijonov pa v Ameriki. Na Afriko odpade približno 161 milijonov ljudi, na Avstralijo in otoke Južnega morja pa slabih 11 milijonov prebivalcev.

Najgostejše od vseh zemeljskih celin je torej naseljena Evropa.

La settimana scorsa morì nella sua residenza a Doorn in Olanda l'ex imperatore tedesco Guglielmo II. La fotografia è del 1912 in occasione della visita dell'imperatore in Svizzera dove assisteva alle grandi manovre. — Pretekli teden je v svoji rezidenci v Doornu na Holandskem umrl bivši nemški cesar Viljem II. Gornja slika je bila posneta leta 1912., ob priliki cesarjevega obiska v Švici, kjer je prisostvoval velikim manevrom.

Kanarček s štev. 15.

Italijanski napisal GIOVANNI VERGA

Hišnikova temna luknja ni nikoli videla sonca.

Imeli so rahitično hčer, ki so jo postavljali k oknu in jo puščali tam ves ljubi božji dan, tako da so jo sosedje imenovali kar »kanarček s štev. 15«. Màlia je gledala ljudi, ki so hodili mimo, gledala je, kako so se prižigale luči, in če je kdo prišel vprašat za kakega najemnika, je odgovarjala namesto matere, šjore Giuseppine, ki je stala pri ognjišču ali pa brala časopise stanovalcev. Kadar je bilo bolj svetlo, je kvačkala — s svojimi dolgimi, bledimi rokami. Neki mladenič iz tiskarne nasproti se je — kakor pravimo — zaljubil vanjo, ko jo je videl vedno sedeti za šipami, z nežnim obrazom in sinjimi sencami pod očmi. Toda čim je izvedel za zgodbo »kanarčka«, tega naspol bitja, ki je bilo hromo do pasu, ni več dvigal oči, kadar je prihajal v tiskarno in odhajal iz nje.

A Màlia ga je opazila, saj je tako kakor on ni še nikoli nihče gledal. In tisto malo krvi, ki ji je še ostala, ji je kot roža pobarvala bledo lice vselej, kadar je zaslišala njegov korak na pločniku.

Zdelo se ji je, da ubogo stebelce zanikarne rastline, ki je bingljalo s terase prvega nadstropja, poživlja vlažno in temno uličico. A izza mračnih oken tiskarne ji je udarjal na ušesa ropot koles in šelest navijanja in odvijanja gonilnih jermenov, dolgih, brezkončnih, ki se je zdelo, da se ves dan ovijajo njenih možganov. Na zidu so viseli veliki lepaki, ki jih je vedno znova prebirala, čeprav jih je znala že davno na pamet. Še ponoči, v temi, jih je videla, s široko razprtimi očmi: bele, rdeče, modre; medtem je prihajal domov oče in hripavo prepeval: O Beatrice, il cor mi dice.

Màlia pa je čutila, kako se ji ob pesmi širijo prsi, kadar koli so fantje pojoč šli mimo in v gosti megli udarjali s coklami po zledenelih tleh. S sklonjeno glavo je poslušala in poslušala ter poskušala polglasno ponavljati melodijo, prav kakor kanarček, ki ponavlja košček svoje pesmice, dokler ga ne »obdela«. Postala je celo malce ničemurna. Zjutraj, preden so jo posadili k oknu, si je pogladila lase in s svojimi suhimi prsti si je pripela vanje nageljček, kadar ga je imela.

Kadar se je Gilda, njena sestra, preden je šla k šivilji, oblekla v tesno obleko in si pripela na koketno glavico črn pajčolan ter v svoji načičkani obleki živahno stopicala in se vrtela kot pastirička, tedaj jo je gledala s sladkim in žalostnim smehljajem na bledih ustnicah ter ji hkrati kimala, hoteč jo poljubiti. Ko ji je Gilda nekega dne podarila obrabljen košček traku, je zardela od veselja.

Pogosto ji je na ustnicah zamrlo vprašanje, če ni mogoče v časopisih omenjeno kako zdravilo zanjo.

Ubožica se ni naveličala čakati, da bo mladenič s tiskarne spet začel gledati k njej na okno. Čakala je in čakala, z očmi uprtimi na ulico, in suhi prsti so se poigravali s kakim predmetom. Slednjič ga je zagledala, ko je, z rokami v žepih spremljal Gildo, in ko sta se ustavila ter klepetala med vrati.

Videla je samo njegov hrbet, vendar je opazila, kako ji je vroče govoril. Gilda pa je zamišljeno brskala z dežnikovo konico po pesku. Nato je rekla: »Ne, tukaj ni primerno, kajti v bližini je Màlia.«

Naposled je neko soboto zvečer skupaj z Gildo prišel k njim in začela sta kramljati s šjoro Giuseppino, ki je vtikala kostanj v žerjavico. Imenoval se je Carlini, bil je še samec, po poklicu črkostavec in zaslužil je šestintrideset lir na teden. Ko je odhajal, je pozdravil tudi Màlio, ki je ždela v temi pri oknu.

Odslej je večkrat prihajal, nato pa že kar vsak večer. Šjora Giuseppina ga je počasi vzljubila, ker se ji je zdel dobro vzgojen in ni nikdar prihajal praznih rok: prinašal je bonbone, mandarine, pečen kostanj in včasih tudi steklenico z zapečatenim zamaškom. Nato je začel ostajati doma še oče, šjor Battista, in kramljal s Carlinijem kot s svojim sinom ter mu zatrjeval, da mu bo sam naredil prvo novo obleko! Imel je namreč mizo in krojaške škarje, likalnik, obešalnike in zrcalo za stranke. Sedaj je zrcalo služilo Gildi. Medtem ko je mladenič čakal na izvoljenko, se je začel pomenkovati z Màlio. Govoril ji je o sestri, kako zelo jo ima rad in da je že začel nositi denar v hranilnico. Komaj pa se je Gilda vrnila, sta že šepetala v kakem kotu, tik drug drugega, držeč se za roke, kakor hitro jima je mama obrnila hrbet. Neki večer jo je nerodno poljubil za uho, medtem ko je šjora Giuseppina zehala pri ognjišču in je Carlini mislil, da ga nihče ne vidi — pozabil je celo na Màlio, ki ji je imel še voščiti lahko noč.

Neko nedeljo je prišel ves zadovoljen z novico, da je našel hišo, ki mu ugaja — pri Garibaldijevih vratih. Dve sobici ima — in glede nakupa pohištva je že v dogovoru s stranko, ki se bo izselila. To je neki siromak, ki mu grozi rubežen zaradi neplačane najemnine. Carlini je bil tako zadovoljen, da je Màliji rekel:

»Škoda, da je tudi vi ne morete videti.«

Deklica je zardela. Toda odgovorila je:

»Samo da bo Gilda zadovoljna!«

Toda Gilda ni bila videti posebno zadovoljna. Pogosto jo je Carlini zaman pričakoval in pritoževal se je Màliji, kakšna je Gilda, da ga nima rada kakor jo ima on rad, da mu ne privošči več dobre besede in druge stvari. Ubogi mladenič kar ni mogel nehati jadikovati; pripovedoval je prav natanko vsako stvar: kakšno veselje ji je napravila ta ali ona beseda, kako se je smehljala s svojimi malimi usti, kako se je pustila poljubljati. Kar odleglo mu je, če je stresel srce Màliji. Zdelo se mu je skoraj, kakor da govori z Gildo, tako je bila Màlia podobna sestri, ko ga je poslušala tako v temi in so se svetile samo njene oči. Včasih jo je celo prijel za roko, pozabivši, da je ta roka naspol mrtva.

»Glejte,« ji je dejal, »želel bi, da bi bili vi Gilda, s tem srcem, ki ga imate.«

Posedal je pri njih ure in ure, z rokami na kolenih in čakal na Gildo. Že je zaslišal urno udarjanje njenih pet ob tlak in jo zagledal, ko je vstopila z mrzlimi rdečimi lici ter s svojimi lepimi očmi takoj ob vstopu preletela sobo. Gilda je bila ničemurna in tudi ambiciozna. Carliniju je pripovedala, da bi jo hodil spremljat v svoji modri delovni srajci, kadar je šla vsa načičkana in vzravnana po ulici.

Nekega večera jo je videla Màlia v spremstvu nekega gospoda, čigar blesteči cilinder je segal prav do okna. Ustavila sta se pred vrati kakor se je prej dogajalo s Carlinijem. Toda Carliniju ni omenila ničesar. Siromak je zašel v težaven položaj: najemnina, odplačevanje pohištva, darila za dekle, čas, ki ga je izgubljal, tako da mu je ravnatelj tiskarne dejal: »Kaj je z vami?« — — — Prišel je spet, povedal vse Màliji in jo prosil:

»Govorite vi s sestro!«

Gilda je skomignila z rameni in rekla Màliji:

»Pa ga ti vzemi!«

Za novo leto je prinesel Carlini v dar lep kos volnenega blaga z rdečimi progami, tako rdečimi, da je Gilda bušila v smeh, češ da menda vendar ni kmetica iz Desija ali Gorlija kot jih je videla v Loretu. Mladenič je obstal ponižan z zavojem v rokah. Hitro ga je zložil in ponudil Màliji, če ga ona hoče.

Bilo je prvo darilo, ki ga je dobila in zdelo se ji je velika stvar. Da bi opravičila hčer, je šjora Giuseppina rekla, da ima dekle pač fin okus ko kakšna gospa, in da ne najde nikoli stvari, ki bi bila zadosti lepa zanjo.

»Za to hčer nimam skrbi,« je dodala.

In res: Gilda je prihajala domov zdaj z novim ogrinjalom, zdaj z novimi čeveljčki, ki so jo tiščali, zdaj s klobučkom, ki ji je zasenčeval oči, iskreče se ko dve zvezdi. Nekoč je prinesla srebrno, pozlačeno zapestnico z ametistom, velikim ko lešnik. Zapestnica je šla po vsej soseščini iz roke v roko. Mama je bila zelo vesela in raztrobila je povsod okrog, koliko si je hči prihranila pri šivilji. Tudi Màlia je hotela videti zapestnico. In oče je stegoval roke po njej in prosil, naj mu jo posodi za en večer, da bi jo nesel pokazat prijateljema, trafikantu in žganjarju tam na vogalu. Toda Gilda mu je odrekla. Odsihmal pa je šjor Battista kričal nanjo, če je prišla pozno domov. Obenem se je spravil na Carlinija, zakaj ji nosi darila in izgublja čas zaradi te nehvaležnice, ki nima srca niti za starše. Lepega dne pa je Gilda očeta rešila nadležnega čakanja — ni je bilo več domov.

Kljub robantenju šjora Battista je bilo v hiši žalovanje. Šjora Giuseppina ni počela drugega ko godrnjala in se vsak večer z možem prepirala. Šjor Battista je pijan prihajal spat. Màlia, ki je bdela, pa je slišala, kako je Carlini prav do jutra hodil gor in dol po ulici in čakal...

Nadaljevanje na 12. strani

Nekaj kriminalnih primerov iz življenja artistov

USODNI DRAGOCENI KIMONO

Skupina kitajskih artistov se je bavila s tihotapstvom

Nekega novembrskega dne so v pristanišču v Antwerpnu našli truplo neznanega moškega. Menili so, da je bil neznanec pijan in da je po nerodnosti padel v vodo in se zadušil. Vendar je pa pozornost policijskega nadzornika zbudilo dejstvo, da možak ni imel nikakršnih listin, po katerih bi mogli ugotoviti njegovo istovetnost. Takoj se mu je zazdelo sumljivo, zato je poslal njegovo truplo v prosekturo. Izid se je glasil, da je neznanec umrl za srčno kapjo, ki jo je povzročilo neko narkotično sredstvo.

Ko je policijski nadzornik to izvedel, se je po vsaki ceni odločil, da tega človeka identificira. Pazljivo je pregledal njegovo obleko in perilo, in opazil, da je srajca angleškega izdelka. Izsledil je, da je bila srajca kupljena v neki trgovini v Manchestru. Nekaj dni pozneje je angleška policija ugotovila, da je ta človek mornar iz Liverpoola, piše se pa Jefre Solfey.

Nadzornik Surrel je odpotoval v Liverpool in obiskal sorodnike in znance pokojnega mornarja. Izvedel je, da je ta mož lepo živel. Ni razsipal denarja, vendar je pa svoji zaročenki uredil udobno stanovanje in sploh skrbel zanjo.

Tako je nadzornik Surrel obiskal tudi njegovo zaročenko Mary Bonetovo, a v začetku ni mogel ničesar izvedeti od nje. Previdno ji je zadajal vprašanja. Ko je videl, da je vse zaman, ji je sporočil, da je njen zaročenec mrtev. Mary Bonetova je začela krčevito ihteti. Nadzornik jo je nekaj časa tolažil in ji nazadnje zaupal, da je bil njen zaročenec umorjen. Zato ne sme molčati, pač pa mu zaupati vse, da bi policija čimprej lahko ugotovila sled za morilcem in tako maščevala smrt njenega zaročenca.

A Mary ni ničesar vedela. Pripovedovala je, da je pogosto potoval in ji dajal velike vsote denarja. Odkod je prejemal te dohodke, ni vedela. Imela je nekaj njegovih pisem, ki jih je izročila nadzorniku Surrelu.

Dekle je vstala in odšla v drugo sobo, da bi nadzorniku prinesla pisma. Tudi nadzornik Surrel je vstal. Pogledal je v drugo sobo. Takrat je zbudil njegovo pozornost čudovit kimono, zelo dragocen, kar je lahko ugotovil na prvi pogled.

Solfey je bil žrtev narkotika, a ker je imela ta dragoceni kimono njegova zaročenka, je začel nadzornik Surrel kot izvrsten detektiv iskati zvezo med tem kimonom in strupenim narkotikom, zvezo, ki bi utegnila ubijalca razkrinkati.

Mary Bonetova je priznala, da je kimono darilo njenega zaročenca. Pripovedoval ji je, da kimono izvira od skupine kitajskih magikov. Skupaj sta bila pri predstavi teh magikov v Liverpoolu. Nadzornik Surrel je tudi izvedel, da se skupina trenutno mudi v Marseillu in je dva dni nato odpotoval tja ter se napotil v variete, kjer je ta skupina nastopala.

V tej skupini je bilo nekaj žonglerjev, akrobatov in metalcev nožev. Prav tako je bilo v skupini nekaj lepih Kitajk. Ko je bila predstava končana, je nadzornik Surrel obiskal upravnika skupine. Previdno ga je vprašal, ali ni morda kdaj prodal mornarju Solfeyu neki kitajski kimono. Tako je vsaj trdil mornar Solfey. Upravnik skupine je bil pretirano ljubezniv, a kaj točnejšega ni hotel povedati. Tako je preiskava zadela na mrtvo točko.

Surrel je začel sklepati. Na koncu koncev je morda Solfey govoril resnico, a Kitajec laže, ker noče imeti opravka s policijo. Nadzornik je še poizvedoval med artisti, in tako izvedel, da skupina razkošno živi, kljub temu, da malo zasluži. Skupina je štela 28 ljudi, ki so razpolagali z dragocenimi oblačili, a imeli so zelo majhne plače. Razen tega je bilo še nekaj očitno. Skupina je sprejela sleherni, še tako neznaten angažma, ne oziraje se na ogromne stroške.

To je zbudilo Surrelovo sumnjo. Vedel je, v katerih mestih je skupina gostovala. Povpraševal je policijo teh mest in se zanimal za način življenja te skupine. Ko je dobil odgovore, je bilo Surrelu jasno, da ima opravka s tihotapci velikega stila. Člane skupine so prijeli in preiskali njegovo prtljago. V kovčegih so našli skrivna skrivališča za narkotična sredstva.

Ugotovili so, da se je šef skupine na dan uboja sestal s Solfeyem v neki krčmi v pristanišču v Antwerpnu. Skupaj sta pila in se živo razgovarjala. Ob tej priložnosti je dal Solfeyu neko narkotično sredstvo, ki je povzročilo smrt.

Ko je bila preiskava na tej točki, je nadzornik prejel pismo Solfeyeve zaročenke. Kimono, ki ga ji je podaril njen zaročenec, je nekaj dni po nadzornikovem obisku izginil iz njenega stanovanja.

Surrel je še upal, da bo razjasnil skrivnost uboja. Odpotoval je spet za skupino artistov in ugotovil, da je bil ukradeni kimono res nekoč njihova last. Vedel je, da je bila tatvina izvršena nekaj dni po njegovem prihodu v Marseillu. Kitajec je vedel, da je nadzornik poizvedoval po kimonu in je hotel po vsaki ceni priti spet do njega. Eden izmed članov skupine je odpotoval v Liverpool in izvršil tatvino. Nadzornik je izvedel tudi to, da je bil eden izmed članov skupine dva dni na dopustu.

Surrel je pozval tega Kitajca k sebi. Kimono je položil ne neki stol. Zaslišavanje je trajalo dve uri, a Kitajec ni hotel ničesar priznati. Izogibal se je jasno odgovoriti na zadana vprašanja. Tedaj je pa nadzornik vzel v roko kimono in vzkliknil:

»Če mi ne poveste, kaj se skriva za tem kimonom, ga bom raztrgal na drobne kosce!«

Takrat se je pa zgodilo nekaj nepričakovanega. Kitajec je padel na kolena in s sklenjenimi rokami prosil, naj kimona ne uniči. In tako je priznal, da je hotel Solfeya samo omamiti z narkotikom in mu potem vzeti kimono. Odvedel ga je v hotelsko sobo. Ko je Solfey zaspal, je pregledal njegovo prtljago. A kimona ni mogel najti. Zaman je poskušal Solfeya zbuditi, ker se je z narkotikom zastrupil. Njegovo truplo je zavlekel na obalo in ga vrgel v morje...

Ugotovili so, da je bil kimono za Kitajca zelo dragocen. Bil je namreč njegova dediščina. Bil je prepričan, da se mu ne more nič zgoditi, dokler ga ima pri sebi. Zato je razumljivo, da mu je bilo toliko do njega. Solfey mu je kimono ukradel, a ko mu je Surrel v Marseillu povedal, da je Solfey kimono podaril svoji zaročenki, je takoj odpotoval tja in ga ji ukradel. In tako je prišel do svoje svetinje, s tem pa tudi izdal svojo krivdo za umor mornarja Solfeya.

*

(Prihodnjič: **Pritisk na gumb je vse pojasnil**)

Tudi živali si znajo pomagati

Pred nekaj leti so se na otoku Javi zaredile velike rjave opice in pustošile polja. Kmetje so imeli velikansko škodo in si niso vedeli pomagati. Tedaj jim je priskočila na pomoč holandska oblast.

Kmetje so takoj dobili strihnina, zmešali so ga med hrano in nastavili opicam. Opice so zastrupljeno hrano použile in se zastrupile. Na začudenje vseh kmetovalcev in zdravnikov, se pa škoda na poljih ni zmanjšala, in tudi opice niso poginile. Šele po daljšem raziskovanju so ugotovili, da so opice nenavadno pametne. Takoj ko so zbolele za zastrupljenjem s strihninom, so si že tudi poiskale rastlino, ki je vsebovala protistrup. Jedle so vse vprek liste te rastline in spet ozdravele.

Krava je pojedla 7000 mark

V bavarski vasi Ittlingu pri Straubingu je po nerodnosti izgubil neki kmet v mrvi denarnico s 7000 markami. Na denar se je spomnil šele naslednje jutro in s strahom ugotovil, da ga je že krava pojedla.

Kmet je kravo takoj zaklal in ji odpri želodec. V njem je še našel neprebavljenih 2000 mark, drugih 5000 mark je pa krava že prebavila.

Nagrada za vrlega psa

V avstralskem mestu Port-Darwinu so imeli pred nedavnim kaj čudno slovesnost. Za častnega meščana omenjenega mesta niso postavili človeka, temveč psa. Imeli so pa zato tehten vzrok.

Pes Bertie je osem let zvesto služil človeštvu. Rešil je iz vode dva otroka, izsledil kar 15 vlomilcev, pri nekem požaru je celo sam odnesel težke opekline, ko je poskušal rešiti iz plamenov ohromelo starko. Zdaj so zvestega in človekoljubnega psa počastili s tem, da so mu podarili častno meščanstvo in vso slovesnost tudi filmali.

Če se je psu Bertieju to zdelo pametno ali ne, ne vemo, prav gotovo bi pa rajši in z večjim veseljem sprejel vest, da je dobil za svojo zvestobo več metrov dolgo klobaso.

Na Japonskem je več moških ko žensk

Na Japonskem je danes veliko več moških ko žensk. Posledica tega je, da se dekleta zelo lahko poroče in le redko katera ostane sama.

Po uradnih ugotovitvah dekleta na Japonskem zelo redko ostanejo sama do 22 leta, skoro vse so dotlej že poročene. Da bi pa našli na Japonskem žensko, ki s 30 leti še ni poročena, je sploh nezaslišana redkost.

Spomenik materam

V Pesterzsebetu, predmestju Budimpešte, so pred leti postavili svojevrsten spomenik materam. Denar zanj je zbrala mladina. Najnenavadnejši na tem spomeniku je pač napis na podstavku. Tam piše: »Ustavi se in pomisli na svojo mater!«

V resnici se pri tem spomeniku vsak dan ustavlja nešteto ljudi. Za nekaj trenutkov postoje in mislijo na svojo, morda že umrlo mater, potem pa gredo spet po svojih potih.

Da je

ASPIRIN

originalen

zajamčuje vtisnjeni „Bayer"-jev križ. Aspirin je učinkovit, neškodljiv in se dobi v vseh lekarnah.

Oglas reg. pod Š. br. 7267 od 23. marta 1940.

ZRCALO *naših dni*

Za vsak prispevek v tej rubriki plačamo 20 din

Brezvestni ljudje

Neka sorodnica z dežele mi je pisala, da na deželi le težko dobi jajčka, in sicer zato, ker jih jajčarice nočejo prodajati. Prodajati jih pa nočejo, ker bogati meščani že vnaprej za drag denar rezervirajo jajca in piščance in jim jih jajčarice ob sobotah odpeljejo v mesto naravnost na dom.

Takšne stvari se ne bodo več godile, brezvestne bogatine naj bo pa sram, da se nočejo odpovedati niti trohici svojega udobja, preden jih oblasti z drakonskimi kaznimi ne prisilijo v to!

K. I.

Bodimo skromni!

Kupil sem razžagana drva. Z voznikom se je pripeljal slabo oblečen fant v raztrganih čevljih. Ponudil se je, da mi drva znosi v drvarnico in jih lepo zloži. Za svoj trud je zahteval 20 dinarjev.

»Bolj težko plačam, rad vam pa dam kovača, pa še nekaj svojega kosila in kos kruha, da ne boste lačni,« sem mu dogovoril. Ker ni nič pripomnil, sem mu dejal, da bom pri delu tudi sam pomagal.

Mladenič je skomignil z rameni rekoč, da se za 10 dinarjev ne bo trudil. Zavihnil sem si rokave in se sam lotil dela. Mladenič v razcapani obleki in s čevlji, iz katerih sta že gledala palca, pa je stal zraven in nemirno stopical. Ko je spревidel, da se več ne menim zanj, je zamrmral nekaj o skoposti in počasi odšel.

N. N.

Ne vodite otrok v kino!

Kako nepremišljeni in neobzirni so včasih starši, vam bo nazorno pokazala tale zgodbica:

V nekem ljubljanskem kinu sta eno vrsto za menoj sedela zakonca, držeč v naročju štiri do petletnega fantička. Takoj, ko se je film pričel, sem spoznala, da mi bo mali vzel ves užitek, ki bi ga sicer imela ob gledanju filma. Neprestano je namreč izpraševal mamo o tem in onem, se smejal, zraven pa glasno prepeval, ko da bi za vsako ceno hotel prekositi filmskega pevca. Čeprav so se ljudje zgražali in se ozirali nazaj, starši otroka niso pomirili. Šele proti koncu filma, ko je mali na ves glas pričel jokati, so ga starši naposled odpeljali ven.

Šele zdaj smo se oddahnili, predobro smo poskusili, da je poslušati dva filma, enega zadaj, enega spredaj več ko preveč. Zamerili smo nepremišljenim staršem, ki vodijo tako majhne otroke v kino in s tem spravijo gledalce ob ves užitek. **N. K.**

Če Vam je težko pri srcu in si želite malo razvedrila, potem sezite po »Družinskem tedniku«!

Po zadnjem deževju, ki smo se ga vsi ‚kmetovalci' razveselili, na našem vrtu kar vse brsti in zeleni. Zato moramo izrabiti prav ta čas, da posadimo in posejemo še tisto, kar smo zamudili in kar pride zdaj na vrsto.

Na gredico posejmo solato endivijo. Nekateri vrtnarji so bili že tako zgodnji, da so solato že posejali in je tako velika, da jo lahko že presadijo. Za mehko glavnato solato bodo kaj kmalu lahko že jedli prvo endivijo.

Posadimo tudi pozno zelje, ki ga bomo shranili čez zimo. Špinačo, ki smo jo že obrali, prekopljemo in na tisto gredico posadimo pozni grah. Na novo gredico pa posejmo v vrstah špinačo. Špinače ne smemo rezati z nožem, moramo jo samo trgati, da ji obvarujemo srce in da potem spet požene nove liste.

Korenje in petršilj moramo zdaj opleti, razredčiti in zemljo previdno razrahljati. Pri razredčenju pa seveda ne smemo populiti preveč rastlinic, sicer bodo gredice kaj kmalu prazne. Tam, kjer je bolj gosto, populimo koreninice in jih nasadimo tja, kjer je le redko posejano. Tako ne bomo ničesar zavrgli in bomo lahko vse porabili.

Fižol, ki se je začel že ovijati prekelj, okopljemo in mu zrahljamo zemljo, da se bo lažje razvijal. Tudi grah dovolj dobro podprimo s šibami.

Kmalu bodo dozorele vrtne jagode. Tudi te nam dajejo kar precej dela, če hočemo, da bodo res velike in da tudi vse dozore. Po nekaterih vrtovih, tam kjer je zatišje in sonce, so jagode že odcvetele, drugod pa se bodo popki, vsak čas razbohotili. Jagode kaj rade poženejo nove poganjke, katere pa moramo sproti odščipniti, da tako preprečimo divjanje. Takšne jagode ne bodo nikdar velike in bodo kaj kmalu postale podobne gozdnim jagodam. Cvete in že zelene plodove moramo podložiti. Najboljše in najpreprostejše sredstvo so leseni ostružki, ki jih podstavimo pod sadeže. Tako jih obvarujemo pred vlago, ki povzroči gnitje in pa pred raznimi črvi in polži, da jih ne prično objedati.

Nekateri vrtnarji so s precejšnjim uspehom skozi več let pridelovali papriko. Paprika v naših krajih ni tako velika kakor v južnih, tam kjer je doma, pač pa je prav tako okusna in mesnata. Sadimo jo v mokro, od dežja namočeno zemljo. Izberemo prostor na zavetni in sončni strani, prav tako kakor za paradižnike. Če hočemo, da nam bo paprika dobro obrodila, jo moramo potem večkrat skrbno zalivati. Paprika ima rada dobro gnojno zemljo. Če nismo jeseni ali spomladi vrta pognojili, zalivajmo papriko od časa do časa s kakšnimi gnojili, ki jih dobimo v raznih trgovinah s semeni in poljskimi potrebščinami.

Drobnjak, ki ga že dolgo uporabljamo, porežemo enakomerno, da bo tudi enakomerno zrasel in bo cvetel ves hkrati.

Tudi zéleno zdaj presadimo. Zelena je vsestransko uporabljiva v kuhinji, in sicer jo uporabljamo za dodatke k različnim juham, omakam, za solato in podobno.

Cvetačo, ki smo jo sejali bolj pozno, lahko tudi zdaj že posadimo na gredice, ponavadi tja, kjer smo porezali solato. Pri razporejanju gredic in zelenjave na njih, je dokaj važno to, da ne sadimo na iste gredice istih stvari. Tako sadimo na gredico, kjer je bila zdaj solata, cvetačo, ko bomo cvetače porezali, bomo tja posejali zimsko špinačo ali pa črno redkev, ki jo potem spravimo za zimo.

Kaj pa naše cvetlične gredice? Tudi na teh za zdaj ni dosti izpremembe. Georgine in dalije podpremo s palicami, in če so že precej velike, jih lahko pričnemo že čistiti. Čistimo jih pa tako, da jim od spodaj odstranimo vse odvišno listje, ker bomo tako dosegli visoko rast in velike cvetove. Prav tako kakor za zelenjavo, velja za cvetlice pravilo, da ne smemo vsega hkrati posejati in posaditi, če ne bomo imeli vsega toliko, da ne bomo vedeli kam s tolikšno robo. Čez mesec dni bomo pa žalostni hodili po vrtu, ker ne bo nobenega pridelka več. Najboljše je pač to, da isto zelenjavo posadimo vsaj z razliko enega tedna in imeli bomo čez vse poletje vsega dovolj.

Potonikam, ki so že odcvetele, ne smemo takoj porezati stebelc, temveč jih moramo še nekaj časa pustiti, da seme dozori. Potem lahko stebelca porežemo, da ne bodo štrlela tako žalostno v nebo. Odpirati so se začeli tudi prvi nageljčki in vrtnice. Za vrtnice lahko zdaj že pripravimo divjake, da jih bomo potem cepili.

Priden vrtnar ali vrtnarica najdeta zmerom dovolj dela, če nimata drugega, pa okopavata gredice. Tudi to delo rastlinam samo koristi in jim pomaga, da so dovolj močne, lepe, velike in dobre.

Z. F.

SONCE *in* SENCA

»Svet je lep, samo ljudje na njem so hudobni«, so vedele povedati že naše babice. In prav so imele. Narava, sonce in rože so zmerom lepe, ljudje si pa življenje grene, ker nimajo oči za lepoto okrog njih, temveč samo za svoje sebično prizadevanje.

Poglejmo pomladni dan. Kako lep je, ko se sonce preliva čez travnike in gozdove, kako lep je, ko meče sonce svoje žarke na mestne ulice in strehe. Kadar se pa sonce skrije in zamrežijo temni oblaki nebo, nam postane tesno pri duši. Nehote postanemo otožni, svet, ki ga gledamo v tej mogočni senci oblakov, ni več prejšni veseli svet, to je svet žalosti in teme.

Isto je z ljudmi. Zdi se, da se je v nekatere vjel sam sončni žarek in jim zašepetal v uho, naj njegovo toploto širijo po svetu in razveseljujejo žalostne. So pa spet ljudje, ki jim je jeza in otožnost tako rekoč prirasla k srcu. Nikoli ne spreleti njih usten smehljaj, za nikogar nimajo prijazne besede.

»Večni godrnjač« si že s prvim trenutkom, ko se zjutraj zbudi iz sanj v resničnost, zapečati ves dan. Takoj je živčen, ker mora iz tople postelje. Ko naposled dvigne svoje lene ude, ga bole vse kosti. Ko pa pogleda skozi okno in vidi, da dežuje, je njegovega potrpljenja konec. Po vrsti nadere vsakogar, ki mu pride tisti trenutek blizu, okrog sebe vidi same sovražnike, ki mu žele najslabše in mu skušajo za vsako ceno zrahljati živce.

Gorje, če mora godrnjač v službo. Po poti ne pogleda nikogar, ves čas samo pol tiho mrmra in se jezi na ves svet, ki mu ne pusti, da bi živel po svoje in prespal ta deževni dan. Ko pa pride v pisarno, takoj napne vse svoje sposobnosti in skuša že z enim samim pogledom ugotoviti, kdo je danes nataknjen, komu se je prejšnji večer pripetilo kaj neprijetnega in kdo je težko vstal iz postelje. Najprej zastoka nad težkim življenjem, potem stopi k tistemu, ki se najbolj kislo drži in ga navidezno z največjim zanimanjem povprašuje po vzroku njegove slabe volje. Ko po naporu vseh svojih sil izvleče iz njega vse potankosti njegove slabe volje, mu potrdi, da je na svetu neizmerno hudo in ga skuša spraviti v še bolj slabo voljo, neprestano ponavljajoč pri sebi: »Naj bodo še drugi nasajeni, če že moram biti jaz.«

Poglejmo pa človeka drugega kova. Zjutraj veselo pretegne svoje zaspane ude, želi samemu sebi dobro jutro in radovedno pogleda v beli dan, češ, bogve, kaj se bo ta dan novega zgodilo. Prijetnega ali neprijetnega? Če bo prijetno, bo vesel, če bo pa neprijetno, bo pač potrpel, ker bo prav gotovo jutri boljše. Če je lepo vreme se veseli, da bo šel še pred službo skozi park, če je pa dež, se tolaži, da bo zato jutri lepše, ta dan se bo pa popolnoma prepustil svojim prijateljicam knjigam, ki ga že tako težko čakajo, ker jih v lepem vremenu nikoli ne pogleda. Tudi v službi je takšen človek sam sončni žarek. Že pri vstopu se vsem veselo nasmeje, potem pogleda po tovariših in takoj ugotovi, koga bo treba potolažiti. Nesrečneža, ki je danes nataknjen, ne izprašuje o vzrokih njegove nejevolje, temveč skuša speljati njegove misli na drugo veselejšo pot. Ko se mu to naposled posreči, je ves srečen, da je spet rešil nesrečno izgubljeno dušo bogu veselja in zadovoljstva.

»Večni godrnjač« je posebljena senca, ki se plazi po zemlji. Nikjer ga veselo ne sprejmejo, povsod je odveč, najbolj pa samemu sebi. Vesel človek je sonce, ki prodre skozi še tako mračno steno. Povsod sipa okrog sebe veselje in zadovoljstvo. Vsi ga imajo radi, ker izžareva nenadomestljivo toploto.

Bodite sonce in ne senca! Če že niste po naravi takšni, se k temu prisilite. Koristili boste svojim bližnjim, svojemu narodu, najbolj pa samemu sebi, svojemu telesu in svoji duši.

N. K.

Naša kuhinja

KAJ BO TA TEDEN NA MIZI?

Četrtek: Zelenjavna juha z rižem, pečen krompirček, solata. Zvečer: Zdrobov narastek, rabarbarin kompot.

Petek: Fižolova juha, široki rezanci, vinska omaka. Zvečer: Kislo mleko, krompir v oblicah.

Sobota: Krompirjeva juha, pehtranovi štruklji.[1] Zvečer: Mlečni cmočki.[2]

Nedelja: Grahova juha, ocvrta teletina, solata, narastek iz malinovega odcedka.[3] Zvečer: Pljučka v omaki, vodeni cmoki.

Ponedeljek: Goveja juha, opražena govedina, pražen krompir, solata. Zvečer: Koruzni žganci, mleko.

Torek: Cvetačna juha, palačinke. Zvečer: Makaronovo meso.

Sreda: Beluševa juha,[4] špinača, krompirjeva kaša. Zvečer: Ocvrta jajca, solata.

Pojasnila:

[1]**Pehtranovi štruklji:** Skodelico kislega kravjega sira zmešamo z dvema rumenjakoma, žlico drobno sesekljanega zelenega pehtrana, snegom dveh beljakov. Če imamo kaj kisle smetane, jo dodajmo nadevu, s katerim bomo nadevale štruklje. Iz moke, mlečne vode in enega beljaka naredimo testo, ki ga pokrijemo s skledo in ga pustimo nekaj časa počivati. Potem testo pretegnemo in ga zelo na tanko razvaljamo. Z nadevom namažemo testo in ko štruklje pečemo, potresemo še s sladkorjem. Kuhane štruklje pa zavijemo v čist prtič in jih skuhamo v slani vodi.

[2]**Mlečni cmočki:** 2 jajca razmotamo z osminko litra vode, jim dodamo ščepec soli in moke. Testo naj bo srednje gosto. Cmočke zakuhamo z žlico v vrelo mleko in jih skuhamo. Mleku dodamo še nekaj zrnov soli in nekaj zabele. Cmočke kuhamo četrt ure. Zelo so dobri, če jih osladimo in potresemo s cimetom.

[3]**Narastek iz malinovega odcedka:** Osminko malinovega odcedka kuhamo z vodo, da dobimo četrt litra tekočine. Potem dodamo 12 dek pšeničnega zdroba in pustimo, da se zgosti. Ko je gost, ga odstavimo, ohladimo in mu primešamo 1 rumenjak in sneg iz 1 beljaka. Zmes vlijemo v model, ki smo ga prej polile z mrzlo vodo. Narastek ohladimo in ga denemo s kompotom na mizo. Zelo dober je, če ga obložimo s sladko ne spenjeno smetano. Narastek naredimo lahko tudi iz malin ali jagod.

[4]**Beluševa juha:** Belušem odrežemo glavice in jih skuhamo v slani vodi. Posebej kuhamo tudi stebelca, ki jih skuhane, pretlačimo skozi penovko. Stebelca in glavice denemo v svetlo prežganje, v juho pa umešamo rumenjak in po okusu žlico kisle smetane.

OTROCI

Vzgojevati se pravi, dajati dober vzgled.

V prisotnosti otrok ne govori in ne stori ničesar, kar tudi otrok ne bi smel ponoviti ali storiti.

V prisotnosti otrok oče ne bi smel oštevati matere in mati ne bi smela obirati očeta.

Če je le mogoče, govorimo z otroki, kakor z nami enakimi.

Če je v družbi mala Metka, ne pripovedujmo komičnih zgodbic o njej.

Če je mala Metka v družbi, se zdi vsem vsak njen tretji odgovor tako srčkan. In Metka, ki je, kakor vsi otroci, nagnjena h komedijantstvu, bo to opazila in bo postala domišljava, narejena.

Hudo je, če mamin ljubljenček vso noč joče za prazen nič. Pustite ga, da se najoče, jokal bo samo eno noč.

Poletje pri nas je žal pogosto hladno, tako da je treba tudi o poletnih večerih obleči plašč. Če je le mogoče, naj bo takšen plašč svetle barve in preprostega kroja, kakršnega vidimo na gornji sliki.

Nekateri ljudje tudi poleti prav radi nosijo lahne volnene obleke. Gornja slika nam kaže eno izmed takšnih poletnih oblek iz lahne belo-črno črtaste volne. Posebnost obleke sta enostavnost kroja in slikovita uporaba črt.

Matere, ki nimajo dovolj energije, da bi pustile svoje otroke eno noč jokati, si bodo še pozneje večkrat pokvarile svoje živce zaradi njih in prečule mnogo noči.

Otrok naj se že z malega uči, da pogumno prenaša bolečino in ne joka za sleherno malenkost. Če otrok pade in se potolče, je pomilovanje prav tako netaktno, kakor če otroka povrhu tega še nabijemo.

Otroku kratko in malo razložimo, da ni bilo tako zelo hudo in poskusimo vse mogoče, da ga spet pripravimo v smeh.

Vendar se zavedajmo, da utegnejo biti skrbi in trpljenje otroka vse večje in hujše kakor skrbi odraslih.

Ni treba, da bi otrok dobil vse, kar si zaperi v glavo. Zato ne zamenjujmo trmoglavosti otroka z voljo. Volja je občudovanja vredna, trmoglavost je pa treba že v nežnih letih pregnati.

Tudi tihi, nezahtevni otroci si včasih žele pohvale.

Bodimo prijazni tudi do siromašnih otrok. Ljubko dekletce kodrastih plavih las in s sinjo petljo ti izvabi nasmeh občudovanja ali celo pohvalno besedo. In vendar ta otrok prav nič ni bil potreben simpatije. Če že trpiš ob preobilici možnosti, potem jo podarjaj otrokom, ki se stiskajo v senco barak, za vogale, oblečeni v krpe in posuti s sončnimi pegami. Ti so bolj potrebni spodbude in pohvale kakor mestni razvajenčki!

Poznam prijateljico, ki si pri možu od časa do časa izprosi stotak. Popoldne gre nakupovat; ko se zvečer vrne, denarja ni nikjer. In vendar prisega, da je zakupila samo nekaj kovačev. Vendar nikakor ne ve, kako je potrošila ostanek. Zakaj? Ker nima nikakega odnosa do denarja. Prvič, ker sama ni še niti pare nikoli zaslužila in drugič, ker se še kot otrok ni navadila svojih izdatkov in prejemkov zapisovati

Otroke, ki se nagibajo k skoposti, odvadimo tako, da jih nagradimo, kakor hitro opazimo, da so prostovoljno kaj darovali. Nagrada pa ne sme biti višja od stvari, ki so jo bili sami odstopili svojemu tovarišu.

Če greš z družino na izlet, nikar ne obleci otroka v pražnjo obleko. Otroci se tako radi natikajo na robidnice in zamažejo obleko z borovnicami. In vendar je važnejše, da se otrok na izletu ‚nanori', kakor da si ohrani pražnjo obleko čisto.

Nikoli ni prezgodaj za utrjevanje tvojih otrok. Tja, kamor doseže sonce, zdravniku ni treba hoditi v vas.

Če otroku kakšno jed prepoveš, stori to samo iz globljega, upravičenega vzroka.

Če tvoj otrok posebno ljubi kakšno jed, je po sredi gotovo globlji, upravičeni vzrok. Neka mati, po poklicu zdravnica, je nekoč dejala: Otrok ima zmerom prav. In uganila je!

Celo tedaj, kadar otrok jé omet, kvas ali opeko, je po sredi globlji vzrok. Otrok ima pač potrebo po teh stvareh.

Če otroci grizejo nohte, pomeni to, da jim manjkata vitamin B in D.

Grizenja nohtov ne boš odvadila, če jim boš nohte namazala s česnovim strokom, pač pa, če boš dala otroku jesti več špinače, masla, jeter in piti več mleka.

‚Otrok ima zmerom prav' — ali pa skoraj zmerom, to naj bo tvoje geslo pri vzgoji otrok. (n)

ALI SMEM KADITI?

Dober nasvet za vse tiste ženske, ki že kade ali pa ki jim kajenje ugaja, je tale: »Če še ne kadiš, se nikar ne daj zapeljati izkušnjavi drugih, ki bi te radi naučili kajenja. Če že kadiš, kadi malo; ženska, ki veliko kadi, škoduje namreč vsemu svojemu bitju.«

Kar se kajenja pri ženski tiče, sta si podali estetika in morala roki in sta obe sklenili proti kajenju neizprosen boj. Ženska, od narave ustvarjena za mater, za gospodinjo in varuhinjo družine, je nežno bitje, ki se ji kajenje ne poda. Pomislite samo, kako grdo je videti mlado mater, ki pelje po cesti voziček z otročičkom, v roki pa ima cigareto! Prav tako se kajenje ne poda mladim športnicam, ki v prosti naravi goje lepoto svojega telesa, zraven se pa čudovito nenaravno pačijo, ko vlečejo dim iz cigarete. Takšna dekleta delajo dvojen greh. Kvarijo svoj obraz z grdim pačenjem in s tem estetski videz, poleg tega si pa kvarijo mlada pljuča, ki se morajo poleg naporov v športu boriti še z nikotinom.

Kajenje je škodljivo samo zaradi nikotina. Sicer je del nikotina v eni cigareti majhen, včasih šest, včasih osem miligramov, vendar pri veliki količini pokajenih cigaret lahko močno škoduje. Če že ženska kadi, bi vsaj ne vdihavala cigaretnega dima. Potem ji cigareta ne bi tako rekoč nič škodovala in bi se ji stotero poplačal nekoliko manjši užitek, ki bi ga imela pri kajenju.

Učinek cigarete je na različne ljudi različen. Na močne, zdrave ženske prav gotovo ne vpliva in jim ne škoduje tako, kakor na nežne, ženske narave. Posebno zelo mlada dekleta nikdar ne bi smela kaditi! Zanje je kajenje silno nevarno, ker jim razkraja mlada pljuča.

Ženski, ki po malem in o pravem času kadi, nikotin pomirja živce. Vendar so redke tiste, ki bi se pravilne mere držale. Slučajno so nekega dne izredno slabe volje, pozabijo na svoje svete obljube in pokade polovico več ko običajno. To se jim potem največkrat zelo maščuje. Nikotin, ki ga uživajo v velikih množinah, draži živce, neugodno vpliva na prebavo in na ves mišični sestav telesa.

Po mnenju zdravnikov naj bi ženske kadile res zelo vzdržno in redko, če že morajo kaditi. Če pokade v kavarni cigareto ali dve, ker mislijo, da se tako rekoč poda njihovi pričeski, obleki in pojavi sploh, jim to ne bo prav nič škodovalo in jim tega tudi nihče ne bo štel v zlo. Varujejo naj se pa pretiravanja!

Grazia, Milan

MOZAIK
POLETNE MODE

Kljub vojni, kljub viharnemu času, si moda zmagovito utira pot po vseh deželah. Eno tistih neškodljivih mamil je, ki nas zasanjajo v lepši čas, ko bo povsod vsega dovolj. Ker je pa moda iznajdljiva, ima tudi zdaj pravico do obstoja, in še kakšno pravico!

Mnogo zanimivih novosti je prinesla današnja moda. Poletne obleke so zvečina kombinirane prav efektno in v doslej nepoznanih sestavah. Tako namreč iz dveh starih oblek lahko ustvarimo eno novo. Pogosto kombinirajo sinjo s temnorjavo, in sicer z lepim uspehom. Prav tako kombinirajo tudi precej svetlo sivo z rjavo, kar smo videli tudi že pri nas.

Če bi me vprašali, kaj je prav za prav moderno, bi vam le težko odgovorila. Moderno je zdaj vse, kar nosi na sebi pečat svojevrstnosti. Lahko se zgodi, da imate sami dovolj domišljije, da si izmislite kaj novega, posebnega. Moderno bo, bodite brez skrbi!

Videla sem ljubka nova pokrivala, podobna pogačicam ali pa tistim čepicam, ki so jih nosili naši dedje, preden so šli k počitku. Nekoliko nabuhnjena so, čepe na vrh glave in imajo na sredi gumb. Moderni so tudi še razni ‚turbani' in širokokrajni slamniki, posebno k platnenim oblekam, ki so si tudi letos priborile dostojno mesto v poletni modi.

Za vsa vrtnarska dela, pa tudi za peščino, za počitnice na kmetih so moderni srčkani predpasniki in naramnice z velikimi žepi. In priznajmo jim, da imajo svoj zmisel, saj varujejo obleko, da se prehitro ne zamaže. Če na obleko iz sinjega platna oblečete takšen temnorjav predpasnik, boste spremenili videz obleke, hkrati pa še obvarovali občutljivo blago.

Črte so spet v veljavi, in sicer zelo neenakomerno posejane. Nekatera blaga imajo nekaj časa zelo goste črte, takoj nato pa prazen presledek, redkejše črte, spet gostejše, še gostejše in spet prazen presledek. Takšno blago lahko zelo dobro krojimo in dosežemo izvrstne učinke.

Aplikacije-vezenine so še prav moderne, posebno izvezene na životku in rokavih. Če so moderne črte, kajpak ne zaostajajo za njimi pike in pičice.

Na peščini bomo videli mnogo novosti. Ena izmed njih so dokolenske hlačke, ki so pa primerne kajpak samo za ženske z vitkimi boki. Vendar bodo lahko izbirale obleke za peščino tudi tiste, ki so bolj oble, saj so obleke z izrezanimi hrbti še prav tako v modi.

Zelo prijetno je tudi krilo na naramnice. Pogosto se to krilo podaljšuje tudi v životek in dobimo nekakšno obleko na naramnice. V to obleko lahko ponosimo stare bluze, ki so pri pranju postale prekratke, ali so s pa ob doljnjem robu pričele parati, ob ovratniku so pa še lepe in cele.

Moderne, ljubke in praktične so športne poletne bluze, ki imajo skoraj vse sedelca, moške ovratnike in velike žepe.

Pri črtastih oblekah sem pogosto opazila dolge životke; po životku teko črte povprek, po krilu navzdol. Životek je v pasu prepasan z ozkim pasom. Pozor! Tudi te obleke so samo za vitke postave.

Videla sem nekaj ljubkih blagov z novimi vzorčki: temnomodra svila z rdečimi ladjicami, iz njihovih dimnikov se vali sivkast dim. Rumeno svilo s srebrnosivimi miškami. Bela svila s živopisanimi cvetličnimi lončki in cvetlicami v njih. Temnomodro svilo, posuto z modernimi raznobarvnimi — čevljički. Sama, posebna blaga za apartne poletne oblekce!

Kostimi imajo še zmerom dolge jopice, prav kakor so poletni plašči po večini naspol športni z velikimi žepi.

Posebno praktične in primerne so pa poletne jopice za poletne obleke. Zvečina so bele, rdeče ali temnomodre barve in zelo praktične. So volnene in imajo dolge rokave — saj je njih namen, da nam zvečer obvarujejo toploto — in se zapirajo nizko na dva ali tri gumbe. Zvečina so brez ovratnika. Te jopice prav dobro nadomeščajo poletne plašče.

Dolgih hlač pri pidžamah je letos manj videti kakor lani, kar je tudi razumljivo, saj porabimo zanje več blaga kakor za krilo, pa tudi za poleti so pretople.

Upam, da se boste že nekoliko orientirale v poletni modi, posebno, če imate blago za katero izmed zgoraj naštetih oblek doma. Zdaj pa šivanko v roko in hitro na delo, da bo obleka gotova, ko bo poletje prišlo v deželo!

(n)

Vpliv mrzlih in vročih jedi na naše telo

Nekateri ljudje nikakor ne morejo jesti vročih jedi ali piti pretirano vročih pijač, medtem ko jih drugi s pravo slastjo pospravljajo in jim to prav nič ne škoduje. Nekateri jedo 50 do 60 stopinj vroče jedi. Monakovčani so na primer znani po tem, da pijejo najbolj mrzlo pivo. Baje ima njihovo pivo 9 do 10 stopinj C.

Posebno škodljive so vroče jedi in pijače za zobe. Zobozdravniki so ugotovili, da zobem škodujejo jedi, ki so bolj vroče ko 55 stopinj. Pri takšni temperaturi zobna sklenina razpoka in bakterije dobe prosto pot do zoba. Prevroče jedi zelo pogosto povzročajo težje bolezni. Tako pod vplivom prevroče hrane pordeče sluznica, stene požiralnika in celo stene želodca. Vroče jedi ali pijače tudi na srce ne vplivajo ugodno. Srce mora hitreje utripati, utripi žile se povečajo in kri kroži veliko hitreje po žilah kakor sicer.

Mrzle so jedi, ki imajo temperaturo od osem do deset stopinj. Seveda so pa sladoledi in vse pijače, ki jih hlade na ledu, še veliko bolj mrzle. Če mrzle jedi ali pijače uživamo s polnim želodcem in ne prevroče, nam navadno ne škodujejo. Posebno če hodimo in ne posedamo. Če pa jemo takšne jedi na prazen želodec, tedaj prav gotovo dobimo različne želodčne in črevesne katarje. Tudi obolenja srca ali pljuč so lahko posledica takšnega prehlada s pretirano mrzlimi jedmi. To se navadno zgodi na izletih, ko vroči pijemo mrzlo studenčnico. Zato bodite takrat še posebno previdni.

Posebno škodljiva je mrzla pijača takrat, če jo pijemo vroči in se potem ne gibljemo. Kdor to počenja, naravnost pripravlja ugodna tla bacilom jetike. Narobe nas pa uče primeri, da kozarec ledeno mrzle vode pri športu in sploh velikih telesnih naporih nič ne škoduje, če se človek potem giblje dalje. Takrat človeku kri valovi z isto hitrostjo dalje in daje njegovemu želodcu prejšnjo vročino, temperaturo, tako da se niti nima časa prehladiti.

Povedati moramo še, da tople jedi veliko bolj rede, kakor mrzle. To je tudi razumljivo. Toplota v našem telesu nastaja samo z zgorevanjem jedi. Če jed toploto prinese že s seboj, je razumljivo, da telo iz nje pridobi veliko več toplote, kakor če je jed mrzla in jo mora telo segrevati še pred zgorevanjem. Ljudje, ki bi se radi zredili, torej ne smejo jesti mrzlih, pač pa tople jedi. Najbolj zdrava temperatura jedi je 38 stopinj, torej približno toliko, kolikor znaša človekova toplota.

Majhne kozmetične skrivnosti

Temne obrvi se najbolje podajo tudi zelo svetli polti. Svetle obrvi naredijo obraz prazen in dolgočasen. Seveda pa svetlolaska kljub temu ne sme uporabljati črnega barvila za svoje obrvi, ker se zdi po tem njen pogled trd. Priporočljiv je torej rjavkast, morda nekoliko rdečkast odtenek. Če imate ozke in brezbarvne obrvi in trepalnice, potlej v prvi vrsti poskušajte poživiti njih rast. V ta namen vtaknite nežno ščetko v kokosovo ali ricinovo olje in z njo obrvi in trepalnice poščetkajte redno vsako jutro in vsak večer. Čudili se boste uspehu!

*

Če imate globoko ležeče oči, potlej lok obrvi dvignite, kolikor morete, in sicer tako, da spodnje populite. Tako obrvi hkrati stanjšate, ne da bi se pa kljub temu zdele nenaravne. Trepalnice pa nekoliko namažite s kremo, da se svetijo. Varujte se pa barve za trepalnice!

*

Premajhne oči povečamo, če prav tako lok obrvi kolikor mogoče dvignemo: Prav malo nardečite kotička pri očeh ob nosu. Trepalnice poščetkajte ostro navzgor. Če si rdečite lica, potlej se nardečite kolikor mogoče visoko pod očmi.

*

Preveč izbuljene oči pa ne smejo imeti previsokega loka obrvi. Zato torej namesto spodnjih izpulite zgornje obrvi in jih lepo zaokrožite. Če obrvi niso dovolj temne, jih nekoliko potemnite. Za trepalnice pa rajši uporabljajte kakšno kremo ali olje kakor pa barvo.

Kuhinjske nezgode

Pogosto in najrajši ravno takrat, kadar imate goste ali pa, če morate hiteti, se vam v kuhinji pripeti kakšna majhna nezgoda. Ne utegnete se niti dolgo muditi z njo in vendar ne smete pustiti nepopravljene. Torej, kaj storiti? Nekaj nasvetov:

Ajs, spekla sem se! In niti ne utegnem rano zdaj prav dolgo negovati. Potresite jo s soljo in jo tesno zavežite, tako da ne pride zraven prav nič vode.

Mučen trenutek za gospodinjo: močnata jed noče iz posode! — Obložite posodo z vlažno krpo in nekaj časa pustite stati. Potem bo šlo kakor po olju.

Riž ste kuhali in medtem pripravljali mizo. Rezultat je kajpak: prismojena jed. — Prihodnjič se vam ne bo več zgodilo, če boste pred kuho posodo prav enakomerno namazali s kožo od slanine.

Eden izmed gostov si je pokvaril želodec in si kljub ponudenim dobrotam ne želi drugega kakor skromno mehko kuhano jajce. Samo eden je še najti v celi shrambi in še ta je na nesrečo počen. — Nič ne de! Prav dobro se bo skuhal, ne da bi se izlil, če ga boste poprej namazali s presnim maslom ali mastjo.

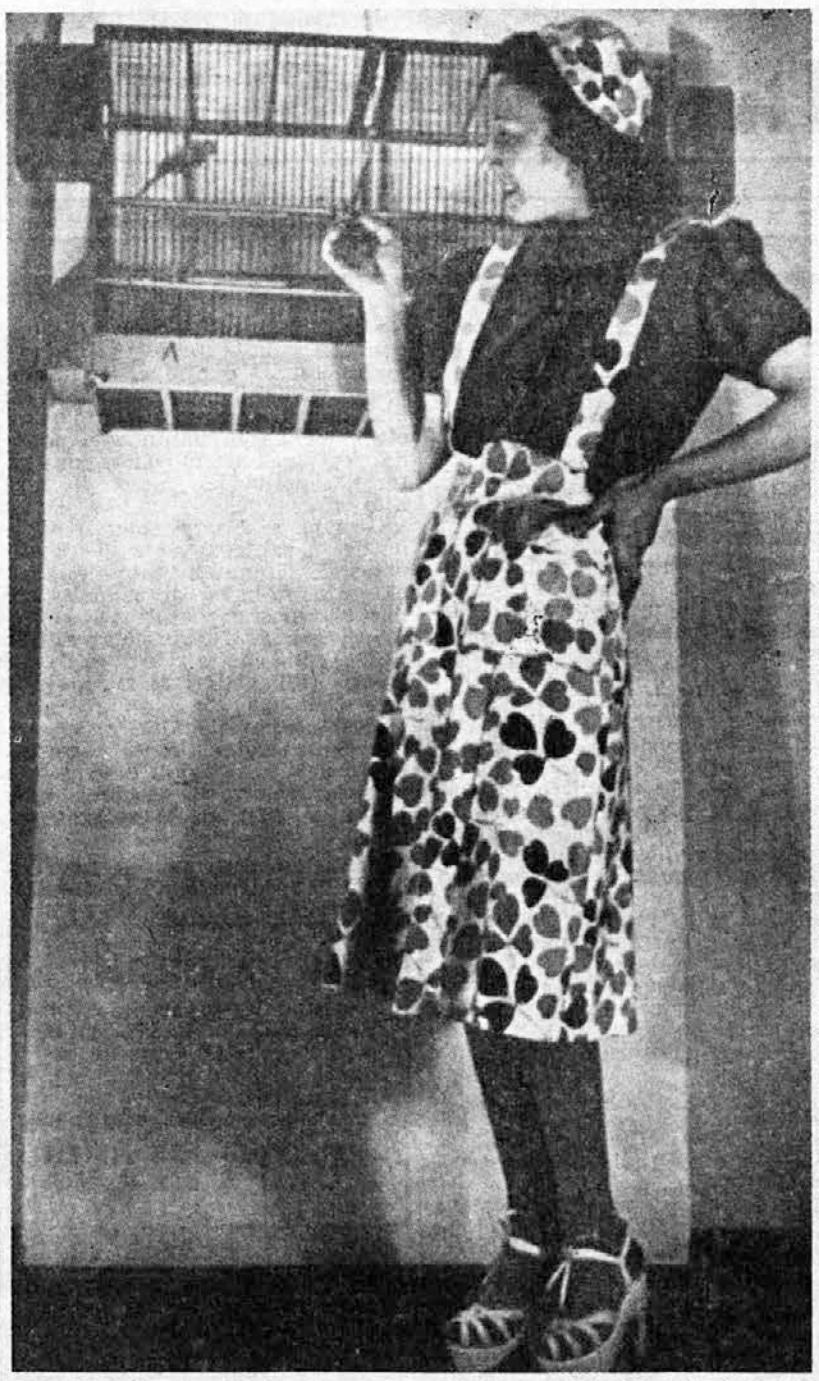

Za peščino in za počitnice ob morju, pa tudi za vrt, bo tole rožnato krilce na naramnice kar dobro došlo. Posebno pripraven je velik, našit žep, ki bomo vanj lahko shranili vrtnarsko orodje, na peščini pa kremo in naočnike.

Kmalu bodo gostje tu, a tako malo stepene smetane imamo pri hiši. Kaj storiti? — Preprosto! Ko ste smetano dobro stepli, stepite še jajčni beljak, ga pridenite smetani, ga dobro osladite in kmalu boste imeli pene dovolj.

ČIPKASTA OBLEKA *

»To je pa očarljivo dekletce,« si je mislil doktor Karl Ritter, ko je stopil v avtobus in sedel zraven nje.

Ljubka svetlolaska je vneto prebirala modni časopis in tako je doktor Ritter lahko v miru študiral njen obraz: jasno čelo, majhen nosek, okroglo bradico.

Doktor Ritter sicer ni bil nikakšen don Juan, vendar ne ravno nasprotnik kakšne majhne pustolovščine. Čeprav se je bal ljubosumnosti svoje žene, si ni mogel kaj, da ne bi tu pa tam kdaj skočil čez plot. Tako tudi zdaj. Nagnil je glavo naprej:

»Ali dovolite, da tudi jaz malo pogledam tale model?«

Dekle je dvignilo pogled, se nasmehnilo, kakor da bi jo veselila takšna gorečnost, ponudila mu je časopis in odgovorila:

»Prosim, če vas zanima?«

Ali ni zanimiva tale ‚uniforma' za poletne vožnje s kolesom po mestu? Belo hlačno krilo — kajpak ne posebno praktično — in vinskordeča bluza iz tenke volne. Čisto novi so žepi pri bluzi, prišiti prav pod sedelce na ramah. Ovratnik je športen, prav tako tudi rokavi.

»In še kako,« je menil doktor Ritter, »na primer tale obleka,« in pokazal je na čipkasto obleko, ki je sploh še pogledal ni, »me kratko in malo navdušuje. Res je edinstvena!«

»Veseli me, da vam ugaja,« je odgovorilo dekle. »Toda oprostite, zdaj bom izstopila.«

»Jaz tudi. Ali vas morda smem spremiti?«

»Prosim.«

Počasi, kakor sta stopala drug poleg drugega, je postajalo doktorju Ritterju nekoliko tesno pri srcu. Dekle je imelo natanko isto pot kakor on! Če ga na koncu še njegova žena sreča! Njegovo neugodje je pa doseglo višek, ko je dekle obstalo pred njegovo hišo:

»Na cilju sem.«

Skupaj sta stopila v dvigalo.

Osupel je doktor Ritter videl, da je dekle pritisnilo na gumb za tretje nadstropje. Saj tam je sam stanoval! Doktor Ritter je bil kakor na trnju. Najrajši bi bil skočil iz dvigala in pobegnil.

Dekle je stopilo iz dvigala in pozvonilo pri njegovih vratih. Doktor Ritter je obupan dejal:

»Oprostite, gospodična, nekaj sem pozabil v svoji pisarni,« in se hitro odpeljal navzdol.

Kakšne četrt ure pozneje je telefoniral svoji ženi:

»Oprosti, dragica, vračal sem se že domov, a zadnji trenutek sem se spomnil, da imam nocoj nujno sejo, za katero potrebujem neke spise iz pisarne. Zato me ne čakaj z večerjo.«

»Prav,« je odvrnila njegova žena veselo, »sicer imam pa že tako nocoj prijetno razvedrilo.«

»Kaj neki?«

»Veš, šivilja je prišla.«

»A!«

»Da. Naročila sem jo, da mi bo prenovila mojo garderobo.«

»Aha.«

»Rekla mi je, da te je srečala.«

»Tako?«

»Da. In da si se tako zelo zanimal za čipkasto obleko, ki si je doslej nisem upala naročiti, ker je treba za široko krilo veliko blaga. Ker ti pa tako zelo ugaja, sem jo takoj naročila. Na svidenje! Pridi kmalu domov!«

N. B.

Monogrami — entel — ažur
gumbnice — gumbi — plise
fino in hitro izvrši

Matek & Mikeš

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica
nasproti Uniona

Vezenje perila, predtisk ženskih ročnih del

ŠAH

Urejuje A. Preinfalk

Problem št. 121

Sestavil K. A. L. Kubbel

(Šahmati 1937)

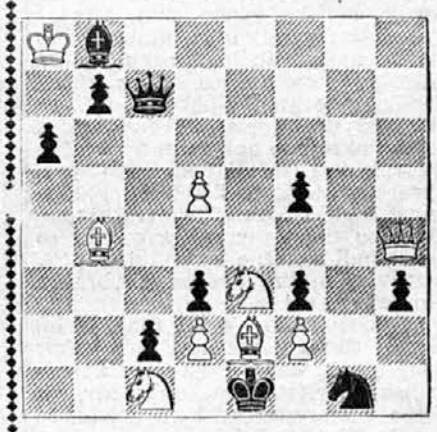

Mat v 3 potezah

Problem št. 122

Sestavil dr. G. Christoffanini

(W. Schztg. 1917)

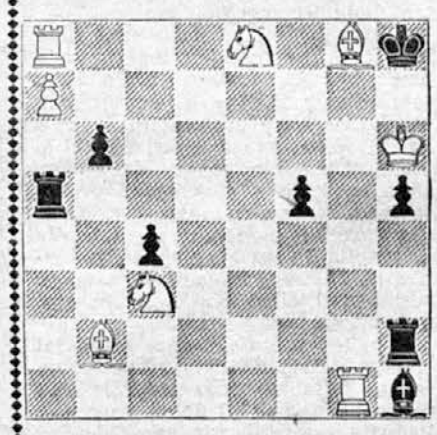

Mat v 2 potezah

Zamujena prilika se ne povrne

Damski gambit

Olimpiada v Pragi 1931.

Mikenas (Litva) — I. Kashdan (USA)

1. d4, Sf6. 2. c4, e6. 3. Sc3, d5. 4. Lg5, Sbd7. 5. e3 [Morda ne bo odveč, če tu opozorimo na znano past, v katero lahko beli pade: 5. cd5, ed5. 6. S×d5?, S×d5. 7. L×d8, Lb4+ 8. Dd2, L×d2+ in K×d8 s figuro več].

5. ... Le7. 6. Sf3, de4 [Neobičajno zgodaj — pred rokado in pred odločitvijo belega — se črni odloči za razvoj damskega krila.] **7. L×c4, a6. 8. 0—0,** [8. Tc1 bi bilo za črnega neprijetnejše, ker bi mu b5 9. Ld3, c5 10. a4! povzročilo marsikatero težavo in bi zato bolj kazalo takoj igrati c5, pri čemer bi pa problem črnega damskega lovca še ne bil rešen].

8. ... b5. 9. Ld3, c5. 10. De2 [Zdaj bi 10. a4 ne bilo več posebno dobro, saj bi se črni lahko uspešno razvijal tako z b4. 11. Se4, Lb7 itd., kakor tudi s c4, 11. Le2 (Lb1, Db6—Lc2, b4, b3 in Lb7) Tb8 itd.] **Lb7. 11. Tfd1, Db6. 12. Tac1, 0—0** [Koristno bi bilo prej še vključiti h6]. **13. Se5, Tfe8** [beli je želel s S×d7 nekaj zaslužiti]. **14. dc5,** S×c5. **15. L×f6** [Beli je zavohal možnost večnega šaha, pa jadrno izkoristi priliko, da velikemu nasprotniku iztrga dragocene pol točke. Združene države so si tedaj, kot še večkrat, premočno priborile prvo mesto in prehodni Russel-Hamiltonov pokal.]

15. ... L×f6 [S×d3? 16. L×g7! S×c1. 17. Dg4, f5. 18. Dg3 z zmago] **16. L×h7+, K×h7. 17. Dh5+, Kg8. 18. D×f7+, Kh7?** Pravilno je Kh8 in beli se mora — in v našem primeru bi se tudi rad — zadovoljiti z remijem z večnim šahiranjem dame.

Kakor pa se je črni kralj umaknil, bi omogočilo belemu sijajen in zmagovit napad, kakor je pokazal Janovski l. 1916. v Newyorku proti Chajesu in dobil zato posebno lepotno nagrado: 19. Sd7! S×d7. 20. T×d7, Lc6 (edino, saj grozi T×b7 in D×f6). 21. Se4!! L×b2 [L×d7 dopusti mat v 2 potezah, L×e4 pa prav tako ne reši: 22. D×f6, Tg8. 23. Tcc7] 22. Sg5+, Kh6 (Kh8 z Dh5 mat v 3 potezah) 23. g4! g6 (K×g5. 24. Dh5+ in Tf7 mat) 24. h4, Th8. 25. Dh7+, T×h7. 26. T×h7 mat.

Naša dva mojstra pa nista poznala te partije, niti se nista poglobila v pozicijo. Sklenila sta lepo premirje in hitela opazovat druge partije v ogorčeni, a plemeniti tekmi narodov.

Rešitev problema št. 120

1. Dg1, [1. De1? ali Df1? Sc5!]

MATERINA SLIKA

* IZ FRANCOŠČINE PREVEDLA K. N. *

VIII

Mrs. Berryjeva se je vrnila na svojo škotsko farmo, mali Mik je pa dobil vzgojiteljico, diplomirano v eni najboljših londonskih šol za otroške vzgojiteljice. Njen dobri vpliv se je kmalu pokazal. Mik ni bil nič več gorjanski fantiček s slabo ukrojeno obleko in na kratko ostriženimi lasmi. Namesto prekratkih hlačk je dobil lep baržunast jopič s čipkastim ovratnikom, lase so mu pa česali tako, da so se zvijali v nežne kodre, ki so podčrtavali milino drobnega obrazka in velikih oči.

Takšen kakor je bil zdaj, je bil lordu Harryju vse bolj všeč kakor poprej. Spominjal ga je na starinske portrete Blackenfieldov, viseče v starem škotskem gradu, ki ga je bil podedoval.

Neko jutro, po vsakodnevnem obisku, je prijel oče svojega sinka za roko in ga odpeljal v svojo sobo. Dotlej se to še nikoli ni bilo zgodilo in mali je slutil, da bo doživel nekaj novega in nenavadnega.

Sredi glavne stene, v prijetni sončni svetlobi, je visel velik portret lady Blackenfieldove.

Slikar je ujel na sliko prav tisto izrazito in nepopisljivo lepoto, ki je bila nekdaj mladega lorda tako zelo očarala. S slike se je smehljala ženska nežnega obraza, milih oči s smehljajem, ki je zakrival rahlo otožnost... Zdelo se je, da se bo slika zdaj pa zdaj zganila, da bo ta lepa ženska sklenila bele, s prstani okrašene roke, se nasmehnila in stopila iz okvirja. Dojem življenja je bil tako močan, da sta obstala pred sliko oba, oče in sin, kakor vkopana.

»To je tvoja mati,« je dejal Harry. »Ali vidiš, Mik, kako lepa je in kako se milo smehlja? Ni mrtva, kakor si bil dejal, saj vidiš, kako je vesela in zdrava.«

Malček ni odgovoril. Zdelo se je, da njegove velike, občudujoče oči odgovarjajo smehljajočemu se materinemu pogledu. Ta molk je trajal nekaj sekund. Nato je drobni glasek, nekoliko obotavljajoč se, vprašal:

»Ali je to moja prava mama?«

»Seveda,« je odvrnil mladi oče, hoteč svojega sinka navaditi na sliko žive matere, da bi pozabil mučno in strašno sliko mrtve, ki se je bila vrinila v njegovo otroško domišljijo.

»Moja prava mama?« je ponovil mali nekoliko nejeverno. »Kakor tista, ki jo imata Yvetta in Bob?«

»Kako to misliš?«

Boječ se, da ne bi govoril neresnico in ne vedoč, kaj naj bi odgovoril, je Harry skušal od malega izvedeti, kaj prav za prav misli.

»Kaj misliš s tem reči, Miki?«

Mali je zaupno pogledal svojega očeta in dejal:

»Ali je to moja prava mama, ki govori, maha z rokami, ki objema in poljubi svojega sinka?«

Senca žalosti je preletela možati Harryjev obraz. Svojemu otroku, ki je želel živo mater, ni mogel pokazati drugega kakor lepo sliko.

Spet je moral doživeti mučno minuto, on, ki je svojega otroka pripravil v tako nenaraven položaj. Vročično je iskal razlago, ki bi zadovoljila Mihaelovo vprašanje.

»Tvoja mati, Miki, je zelo daleč... Povedal sem ti, da je na potovanju... toda vrnila se bo... saj veš, obljubil sem ti. Vrnila se bo... kmalu. Ostala bo pri naju za zmerom... in zelo srečni bomo tedaj...«

»Vrnila se bo...« je ponovil otrok.

»Da, in tedaj boš imel, prav kakor tvoji prijatelji, mamico, ki te bo objemala in poljubljala.«

Proti svoji navadi je bil lord Blackenfield to pot zelo gostobeseden, ker se je bal verjeti svojim besedam. Videl je, kako se je čelo malega Mika stemnilo in že se je ustrašil, da bodo mala ustka izrekla kakšno trdo besedo.

Zato je hitro pristavil:

»Čakajoč na njen povratek bova prinašala vsak dan tejle mamici na sliki šopek cvetlic... Tako boš vsako jutro pozdravil svojo mamo, dokler je ne boš neko jutro lahko objel in poljubil, živo in zdravo!«

Mali se je obrnil k očetu, dvignil nosek in odločno vzkliknil:

»Cvetlice! Da, to je lepo! Zadovoljna bo!... Toda to,« pokazal je s kazalcem na portret, »ni moja prava mama. To je samo slika. To ni moja prava mama... Ne! To je papirnata mama... slika... kakor v knjigah!«

Nekakšno podzavedno zaničevanje je zazvenelo iz njegovih besed in kakor zaušnica udarilo občutljivo Harryjevo srce.

Mik ni slutil, da je s svojim odgovorom očeta užalil. Z nebrižnostjo svojih let je na lepem pozabil na sliko in na mater in se jel po vseh štirih plaziti pod očetovo pisalno mizo.

Harry je obstal kakor vkopan. Še zmerom mu je zvenel po ušesih otrokov nič hudega ne sluteči odgovor: »Papirnata mama«.

Torej samo to je mogel dati oče svojemu sinu?

Spet je mali nehote ranil očeta, kakor da bi narava maščevala udarce, ki jih je bil ta veliki, skesani mož zadajal nekoč njegovi materi...

Lord Blackenfield pa ni odnehal od svoje namere, da naj bi mali vsako jutro pozdravil svojo mater s cvetlicami.

Mali Mik je ubogljivo prinašal cvetlice in jih polagal pred sliko, kakor je ubogljivo pričenjal jesti z nožem in vilicami, čeprav še ni prav znal ravnati s takšnim orodjem.

Nekoč je pa vendarle spet dejal:

»To ni moja prava mama... Prava je odpotovala!«

»Da, na potovanju je,« je povzel oče, vesel, da se je Mik zapomnil, kaj mu je bil povedal.

»Da, na potovanju, daleč, daleč od tod!«

»Vrnila se bo k nama, kajne Miki?«

»Da, vrnila se bo k meni!«

»In k očku tudi, ali ne, Miki?«

»Oh, mislim, da tudi.«

Počasi so postajale prijateljske vezi med malčkom in Harryjem vse ožje in trdnejše.

Mihael je vzljubil tega velikega, resnega gospoda, ki je postal ob njem tako otroško zaupen in tako tovariški. Zdaj se malček ni več bal in je celo iskal njegove družbe. Kadar je od daleč zagledal mladega lorda, je stekel k njemu in se mu obesil okrog vratu:

»Rad imam, če me poljubiš,« je dejal zaupno in se stisnil k očetu.

Harryja je ta prostodušnost tako ganila, da je malčka še enkrat poljubil, še bolj iskreno in vroče kakor sicer.

Neko jutro je mali Miki nastavil po prvem poljubu še drugo lice:

»Daj mi še en poljubček, če hočeš! Dva mi daj...«

»Dva? Zakaj?«

»Za mamo.«

»Kako?«

Še zmerom je bil mladi mož pretirano občutljiv, kadar je nanesel pomenek na Viviano.

Malček je iztegnil svoj kazalček proti portretu in dejal:

»Za mojo mamo! Njo nikoli ne poljubljava!«

»Zakaj pa praviš, Miki, da je to papirnata mama?« je previdno vprašal Harry.

»Hm...«

Nekaj trenutkov je pomolčal, potem se pa sklonil k očetu in zašepetal skrivnostno:

»Jaz vidim svojo pravo mamo ponoči... v postelji...«

»Ali sanjaš o njej?« je naspol veselo vzkliknil mladi lord.

»Vidim jo,« je na kratko odrezal otrok, ne da bi natančneje povedal, kaj misli s tem. »Očka, daj mi torej še poljubčkov, nesel jih bom njej.«

Ganjen je Harry objel malčka, ne da bi zahteval od njega novih pojasnil. Trenutek nato je mali oklevajoč in kakor da bi šlo za veliko skrivnost, vprašal:

»Ali jo tudi ti, očka, kdaj vidiš?«

»Ne, ljubi moj.«

»Da, vidiš jo. Ti si z njo in z menoj...«

»Kaj pa govoriš, Miki?«

Dečko ni hotel nič več odgovoriti. Po nekaj sekundah molka se je približal k očetu in ga objel okrog vratu. In spet ga je večkrat poljubil, šepetajoč:

»To je za mojo mamo... tako jih bo imela več. Imela jih bo dovolj!«

V 24 URAH

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice itd. Pere, suši, monga in lika domače perilo. Parno čisti posteljno perje in pub

tovarna JOS. REICH
LJUBLJANA

Lorda Blackenfielda je ta nenavadni razgovor zelo presenetil in celo ganil. Zdrav in močan kakor je bil, ni nikoli sanjal in sploh ni mislil na tisti oddaljeni svet, kjer lahko srečavamo ljubljena bitja, ne da bi bila res pri nas.

Sanje njegovega mladega sinka so ga zato hkrati vznemirile in ganile. Zdelo se mu je, da hoče nebo samo zbližati pod njegovo streho bitji, ki ju je bil on nekoč tako lahkomiselno razdružil... In misel na Boga, ki je bila ugasnila v njem, kakor hitro je odrasel, se je spet zbudila in ni dala njegovi duši miru ne pokoja.

Dolgi dnevi čakanja in kesanja, ki jih je bil preživel, odkar je Viviana odšla, so pa tudi omehčali njegovo srce in izostrili njegovo občutljivost. Začutil je, ne da bi si znal razlagati, kako, da so okrog njega še stvari, ki jih ne vidi s svojimi očmi, pa so vseeno prav tako žive in imajo v svetu prav tako svoje upravičeno mesto. In ker je bil njegov sinko z vsem nadzemskim, z vero in Bogom vse bližji kakor on sam, ga je izbral za posrednika.

Drugo jutro, ko je otrok obiskal svojo ‚papirnato mamo', je lord Blackenfield po tihem in v zadregi ponavljal molitvico, ki jo je malček vsak dan zaupno šepetal pred sliko:

»Gospod Bog, vrni mi mojo mamo. Reci, naj se vrne z dolgega potovanja, kajti to je moja največja želja in tudi največja želja mojega očka...«

IX

Kakor je bil lord Blackenfield želel, se je Tattie pripeljala v London.

Mik se je najprej silno razveselil, ko je zagledal svojo prijateljico z dežele. Zardel je in stekel k njej. Nato se je pa spomnil, da bi morda to lordu Blackenfieldu ne bilo po godu, zato je poškilil k njemu in v zadregi razklenil ročice, pripravljene v objem.

Tudi Tattie si ni upala malčka objeti, kakor si ga je bila želela. Plašno je pogledala njegovega očeta, ki je o njem slišala že toliko nenavadnega. Toda mladi lord se je prizanesljivo in dobrodušno smejal in dekle je razumelo, da stori edino prav, če poljubi to drobno bradico, ki se je tako zaupano stiskala k njenim licem.

Lord Blackenfield je bil tisti trenutek hvaležen, da se Tattie ni bila ravnala po strogem navodilu, ki ga je bil on sam nekoč dal njeni materi. Videlo se je, da je bil mali vajen njenih ljubkovanj in da ga je bila Tattie na skrivnem razvajala z njimi.

Dekle in fantiček sta še zmerom stala tesno objeta. Naposled je mali Blackenfield izvlekel izza svilene srajčke zlato verižico in jo pokazal Tattie, kakor bi ji hotel reči:

‚Še zmerom jo imam pri sebi.'

»Kaj je to?« je živo vprašal lord Blackenfield, ki ga je odslej zanimalo prav vse, kar je bilo v zvezi z njegovim sinom.

Tattie je temno zardela. Odpela je verižico in jo izročila lordu Blackenfieldu. Na verižici je visel zlat medaljonček, ki se je dal brez posebnega truda odpreti.

V medaljončku je zagledal lord Blackenfield tri majhne fotografije. Prva je bila njegova, druga Vivianina iz časa, ko še ni bila poročena, tretja je bila slika pokojnega Vivianinega očeta, Graumonta.

Ganotje je stisnilo Harryjevo srce.

»Kdo je obesil ta obesek Miku okrog vratu?« je s težavo vprašal.

»Lady Blackenfieldova,« je odvrnila Tattie.

»Moja žena?«

»Da, gospod.«

»Kdaj se jo pa videli?«

»Oh, tega je že dolgo... tedaj, ko se je pripeljala zdraviti malega Mika, potem ko ji je bila moja mati brzojavila...«

Harry je na lepem začutil očitek vesti ob teh nedolžnih dekličinih besedah, ki so spet razodevale in potrjevale Vivianino nedolžnost.

»Ali za trdno veste, da je bilo to tedaj?«

»Da, da...« je živo zatrjevalo dekle. »Spomnim se še, da je dejala lady Blackenfieldova, potem, ko se je malemu Miku obrnilo na bolje: »Tri ljubezni so bdele nad njim. Ljubezen njegovega očeta, ljubezen njegove matere in ljubezen njegovega deda.«

»Lady Blackenfieldova je bila zelo občutljiva,« je zašepetal Harry, kakor bi obžaloval, da mora zdaj Tattie ponavljati te romantične Vivianine besede.

»Lady Blackenfieldova je bila neskončno dobra in ljuba,« je zašepetalo dekle in odkrito pogledalo Harryja, kakor da bi hotelo v njegovih očeh prebrati, ali tudi on misli tako.

Harry ni vedel, ali je povedala ta stavek v ugotovitev ali pa v pouk.

»Da,« je odgovoril preprosto, »Lady Blackenfieldova je bila izredna ženska.«

Po kratkem molku je vprašal lord Blackenfield Tattie: »Ali je odtlej niste nikoli več videli, Tattie?«

»Od dneva, ko je bila prišla po malega, katerega ste pa že ponoči odpeljali, je nisem več videla,« je odkrito odgovorilo dekle.

»Ali vam ni nič sporočila o sebi?«

»Žal ne!«

»To je res obžalovanja vredno!«

Harry je opazil, da ga dekle začudeno opazuje, kakor da ne razume, kako mora prav on tako govoriti. Zato je nekoliko v zadregi pristavil:

»To je bil strašen nesporazum, Tattie... Slaba šala z nesrečnim koncem... Zelo rad bi spet videl lady Blackenfieldovo, da bi govoril z njo in ji vse pojasnil.«

S koncem očesa je poškilil na Tattie. Ali je ne bo omečil s tem priznanjem, da mu bo razodela Vivianino skrivališče.

Hči gospe Berryjeve je pa ostala trdna. Vsaj Harryju se je tako zdelo. Bil je prepričan, da nekaj ve, da pa noče odgovoriti. Začutil je tudi, da je bil nesrečno izbral besede, s katerimi je bil hotel odpreti Tattieno srce in izvedeti njeno skrivnost. Po nekaj trenutkih skoraj mučnega molka je posadil fantička na kolena in dejal:

»Torej pravite, da mu je bila lady Blackenfieldova obesila tale medaljonček okrog vratu?«

»Ona sama, gospod, ko je bilo dete bolno.«

»In fotografije? Kdo jih je položil vanj?«

»Lady Blackenfieldova. Bile so prevelike, toda lady Blackenfieldova je celo prosila za škarje, da bi jih zmanjšala in tako spravila v medaljonček.«

Harry je vnovič pogledal fotografije. Njegova je bila izrezana iz fotografije, ki jo je bil pozneje našel v predalniku... Zdaj je razumel, zakaj je Viviana fotografijo raztrgala. Vedela je, kako prijetno bo, če bo otrok videl na sliki prijazen obraz svojega očeta, obraz očeta iz tistih časov, ko je bil še ljubil njegovo mater...

Oh, kakšna bridkost mu je presunila srce ob misli, da ji je bil prepovedal, videti, kako otrok dorašča...

Ali je Viviana v tem vrstnem redu razporedila fotografije, ali je pa že tuja roka šarila po njih? Obrnil se je k Tattie:

»Ali so te slike v tistem vrstnem redu, kakor jih je bila položila v medaljon lady Blackenfieldova, ali ste jih pa že vi kaj premenjali?« jo je vprašal.

»Oh, tega si ne bi drznila,« je takoj odvrnilo dekle in mu odkrito pogledala v oči. »Lady Blackenfieldova je najprej vtaknila v medaljonček vas, potem pa sliko svojega očeta. Nato je nekaj časa ogledovala medaljonček in naposled dejala: ‚Ni dobro, če sta dva moška sama skupaj' in je pridala v tretjo odprtinico še svojo sliko. Zelo sem se smejala ko sem slišala to opazko... Upam, da niste užaljeni zaradi tega...«

»Kje neki, zadovoljen sem, da ste ljubili lady Blackenfieldovo,« je vljudno odgovoril Harry. »Vse, kar je bila storila, je storila najbolje in z najboljšim namenom.«

Spet sta nekaj trenutkov oba molčala. Ganjen je lord Blackenfield obesil svojemu sinku medaljonček okrog vratu; nato ga je poljubil in mu velel, naj odide s Tattie v svojo sobo.

Ko sta odšla, se je Harry globoko zamislil.

Dalje prihodnjič.

Posebno pazite kaj bolnik pije!

Pitje ni le za zdravega človeka zelo važno, temveč tudi za bolnika mnogokrat **važnejše od hrane!**

Zato pijte Vi in Vaš bolnik čim češče našo najboljšo mineralno vodo, ki je obenem tudi zdravilna

ono z rdečimi srci

Prospekte in vsa potrebna navodila pošlje gratis in z veseljem

Uprava zdravilnega kopališča

SLATINA RADENCI

H*U*M*O*R

Na pokopališču

»Vidiš, če bi bila vzela Kozlevčarja, ki je tu pokopan, pa bi bila zdaj mlada vdova in trikratna hišna posestnica.«

»Tone, ne govori tako, ko vendar veš, da sem hotela biti zmerom le tvoja vdova!«

Učitelj je vsega kriv

»Ali je res, da je tvoj sinček bolan?«

»Res je, toda temu je samo njegov učitelj kriv. Pred nedavnim mu je dal na primer nalogo, koliko časa potrebuje, da pojé 23 jabolk, če potrebuje za vsakega pol minute. Moj sinček je začel jabolka jesti, pri devetnajstem sem pa moral poklicati zdravnika.«

Vprašanje in odgovor

»Gospod, vi že četrt ure strmite v mojo ženo! Kaj pa mislite o njej?«

»Oprostite, ali vam moram povedati?«

»Ne boste se izmuznili! Zahtevam, da mi odgovorite!«

»No, torej — brez zamere — mislil sem si: jaz bi je nikdar ne vzel.«

Prijatelji

»Veš da nimam niti dinarja in tudi ne poznam nikogar, ki bi mi hotel zdajle kaj posoditi.«

»Hvala Bogu!«

»Kako praviš? Hvala Bogu!?«

»Seveda, ker sem se že bal, da si ga hočeš od mene izposoditi.«

*

»Ali je res, da me je Kozlevčar, ki sem mu že tolikokrat pomagal iz zadrege, pri tebi črnil, da sem stiskač?«

»No, da. Prijatelji so včasih kakor bolhe. Najprej mu kri pijejo, potem ga pa še onesnažijo.«

V šoli

Učitelj: »Bik in krava je na travniku. Kaj je napačnega v tem stavku, Tonček?«

Tonček: »Damo moramo prvo imenovati.«

»Za primer, da bi moral k telefonu!«

Bertoldo, Milan.

Med prijatelji

»Janez, kako ti ugaja dama, ki sem jo pravkar pozdravil? Pomisli, to je edina dedinja velikega premoženja.«

»Koliko let ima...?«

»Devetnajst.«

»Ah, ne bodi neumen, mislil sem, koliko je star njen oče.«

Sreča

»Sinoči smo se precej dolgo zamudili pri taroku, pa sem imel srečo.«

»Si kaj prida priigral?«

»Tisto ne, a žena je trdno spala in nič ne ve, obkorej sem domov prišel.«

Čarovnik...

»Očka, škoda, da ne znaš čarati in ne moreš tega tudi mene naučiti.«

»Kaj bi pa naredil, če bi znal čarati?«

»Oh, gospoda učitelja bi začaral v vrabca in potem bi okno odprl.«

Na sodišču

»Obtoženi ste, da ste sostanovalcu ukradli premog. Ali ste bili že kaznovani?

»Da — me je že premlatil.«

Veselje do dela

»Pravite, da ste izučen mehanik, pa prosjačite. Saj mehanike povsod iščejo in lahko bi našli delo.«

»To že, a ko sem se izučil, mi mojster ni dal spričevala in brez spričevala me nihče ne sprejme.«

»Torej stopite k njemu in zahtevajte učno spričevalo.«

»Saj bi, a ne morem, ker je mojster že pred dvajsetimi leti umrl.«

ITALIJANŠČINA ZA SLOVENCE V BESEDI IN SLIKI

15. učna ura

Naglas in naglasna znamenja

Doslej poznate že okoli 400 italijanskih besed. Ali se spomnite le ene same, ki bi bila opremljena s kakršnim koli naglasnim znamenjem razen na zadnjem zlogu?

Moderni italijanski pravopis predpisuje samo krativec (*accento grave*, aččènto), in sicer samo pri nekaterih enozložnicah in na zadnjem zlogu nekaterih večzložnih besed. Le v prav redkih primerih moreš — ne pa moraš! — rabiti to naglasno znamenje tudi na predpredzadnjem zlogu ali pa na četrtem zlogu od zadaj. To se zgodi pri takšnih besedah, ki imajo dvojnice, razlikujoče se v pisavi samo po naglasu. Na primer: *subito* (subíto) pretrpel — *sùbito* (súbito) takoj; *ancora* (ankóra) še — *àncora* (ánkora) sidro; *capitano* (kapitáno) stotnik; kapitan — *càpitano* (kápitano) pridejo.

Kakor veste še iz prve učne ure, je dobrih pet, skoraj šest sedmin italijanskih besed naglašenih na predzadnjem zlogu. Zgoraj smo rekli, da opremi italijanski pravopis nekatere enozložnice in na zadnjem zlogu naglašene besede s krativcem. Ker pa teh besed ni veliko, boste zastran naglasa skoraj vsake sedme italijanske besede v dvomu. Vprašali nas boste: ali ima italijanščina kakšno pravilo zastran naglasa, kakor n. pr. francoščina, ki uči, da se vse francoske besede brez izjeme naglase na zadnjem zlogu?

Takšnega določnega pravila v italijanščini ni. Le to si lahko zapomnite, da imajo naglas na četrtem zlogu od zadaj samo nekateri glagoli prve spregatve v 3. osebi sedanjiške množine (kakor gori omenjena oblika *capitano* in že iz 9. učne ure znani vam obliki *ordinano* in *fabbricano*).

Katere italijanske besede so naglašene na predpredzadnjem zlogu, vam pove samó učenje; to se pravi, vsako takšno besede si morate pač zapomniti. Ko boste globlje prodrli v duhá italijanskega jezika, vam bo stvar mnogo lažja; spoznali boste namreč, da so bili zakoni, ki so stoletja in stoletja klesali naglas italijanskih besed, preden so ga izklesali v sedanji obliki, v dobršni meri odvisni od zakonov muzikalne ritmike in blagoglasnosti. Pojmovanje teh zakonov va: pa dasta v praksi samo obvladovanje italijanskega besednega zaklada, t. j. podzavestna primerjava naglasa raznih besed, in... uho.

54. Katere italijanske besede imajo krativec?

1. Nekatere enozložnice, da se ločijo od enako napisanih besed drugačnega pomena, n. pr. *la* (ženski spolnik) — *là* tam; *si* sebe — *sì* da; tako; *e* (e) in — *è* (è) je.

2. Enozložnice, ki se končujejo na dvoglasnik: *già* (džа) že; *può* (pᵘô) more; *più* (pjú) več.

3. Večzložnice, naglašene na zadnjem zlogu: *città* (čittá) mesto; *perchè* (perké; pazi, o z k i e!); *virtù* (virtú) čednost.

Te besede in njihovo izgovarjavo si je treba v vsakem primeru posebej zapomniti.

Zdaj, ko vemo, kako je z italijanskimi naglasnimi znamenji, si lahko poenostavimo naš izgovarjalni sistem. Ker smo si bili že od vsega začetka izbrali za označevanje naglasa samo ostrivec (´) in cirkumfleks (^), t. j. tisti dve naglasni znamenji, ki ju današnja italijanščina v tekstu n i k o l i n e r a b i, se bomo poslej mirne vesti smeli posluževati teh dveh naglasov kar v tekstu, ne da bi s tem zbudili zmotno domnevo, da so naša i z g o v a r j a l n a naglasna znamenja p r a v o p i s n a zahteva italijanske slovnice. Tako bomo v bodoče prakticirali pri vseh besedah, ki niso naglašene na predzadnjem zlogu, ali pa če imajo širok *e* ali *o*; celotno izgovarjavo bomo navedli (v oklepaju) samo pri težavnejših besedah.

Ponovimo: pri besedah, ki so naglašene na predzadnjem zlogu, ne bomo več označevali naglasa, razen če je v tem zlogu *e* ali *o* š i r o k (é, ó): vselej bomo pa naglas (ostrivec odn. strešico) postavili poslej kar v tekstno besedo, in sicer i z k l j u č n o s a m o kot izgovarjalni pripomoček, ne pa kot p r a v o p i s n o z n a m e n j e. Kadar boste torej v bodoče srečali v našem tečaju besede kakor n. pr. *geógrafo* (geograf), *távola* (miza), *Europa*, boste vedeli, da se izgovore džeógrafo, távola, európa, da se pa po italijanskih pravopisnih pravilih pišejo b r e z naglasa: *geografo, tavola, Europa*.

Slovnica

Prihodnji čas. *Il futuro*

V navadni govorici so pretekli časi — italijanščina jih ima celo kopico — skoraj važnejši od prihodnjika; le-ta je pa za učenca lažji. Zvesti načelu, da ima lažja snov prednost pred težjo, si bomo najprej ogledali *il futuro*, takoj za njim pa *l'imperfètto* (polpretekli, t. j. slovenski nedovršni pretekli čas).

Končnice prihodnjega časa si boste lahko zapomnili. Oglejmo si jih na zgledih, ker jih bomo tako laže analizirali.

55. Prihodnji čas glagolov *dare* in *stare:*

dar-ò (darò)	*star*-ò
dar-ai (daráj)	*star*-ai
dar-à (dará)	*star*-à
dar-emo (darémo)	*star*-emo
dar-ete (daréte)	*star*-ete
dar-anno (daránno)	*star*-anno

Glagola *dare* in *stare* spadata v prvo spregatev. Oglejmo si zdaj še

glagole 2., 3. in 4. spregatve *temere, prendere, finire:*

temer-ò	*prender*-ò
temer-ai	*prender*-ai
temer-à	*prender*-à
temer-emo	*prender*-emo
temer-ete	*prender*-ete
temer-anno	*prender*-anno

finir-ò
finir-ai
finir-à
finir-emo
finir-ete
finir-anno

Kaj ste opazili? V vseh štirih spregatvah i s t e končnice, pritaknjene namesto končnega *-e* na nedoločnik: *-ò, -ai, -à*, v 2. osebi množine *-ete* in v 3. osebi množine *-anno*. Te končnice že od nekod poznate. Če bi jim spredaj pritaknili *h-*, v 2. osebi množine pa *av-*, bi dobili sedanjiške oblike glagola *avere* (imeti). Zapomnimo si torej temeljno pravilo:

56. Italijanščina izraža prihodnji čas s kombinacijo nedoločnika prizadetega glagola in sedanjega časa pomožnika *avere*.

Stvar nam bo razumljivejša, če se vživimo v filozofijo jezika. Predniki sedanjih Italijanov so prihodnji čas opisovali: *dare ho* = dati imam (t. j. moram), torej: dal bom; *finire ho* = končati imam, torej: končal bom. V govorici se je končni *e* nedoločnika izgubil, prav tako *av-* 2. osebe množine, *h* se pa itak ni izgovarjal, zato je takisto izginil. Tako so nastale skrajšane oblike: *dare + ho — dar + o — darò; darai, darà ... darete, daranno.*

Po tej razlagi je na prvi pogled nerazumljiva le 1. oseba množine. Pri pomožniku se spomnimo oblike *abbiamo*. Toda ta oblika je novejša; v zgodnjem srednjem veku se je še pod vplivom latinščine govorilo *avemo* (latinski *habemus*).

57. Prihodnjikove končnice *-ò, -ai, -à, -emo, -ete, -anno* pritika italijanščina na skrajšane nedoločnike v vseh štirih spregatvah enako. Pomniti je pa treba, da se nedoločnik nekaterih glagolov pri tem izpremeni.

To opazimo med drugim pri večini glagolov prve spregatve. Tod se namreč *a* v končnici *-are* izpremeni v *e*:

lavorare **delati**

lavorerò	*lavoreremo*
lavorerai	*lavorerete*
lavorerà	*lavoreranno*

Vse, kar smo doslej povedali o nastanku in razvoju italijanskega prihodnjega časa, je logično razmišljanje na historično-filozofski podlagi. Izsledki tega razmišljanja so logično utemeljeni in točni, toda pri praktičnem učenju nam bolje služi eksaktno slovniško pravilo. Slovnica pa operira predvsem s korenom (deblom, osnovo), ker se da ta način obravnavanja jezikovne tvarine generalizirati, t. j. uporabiti pri v s e h časih in naklonih. Slovniško pravilo pravi:

58. Italijanščina tvori prihodnji čas s tem, da pritakne na glagolsko deblo v 1., 2 in 3 spregatvi končnice **-erò, -erai, -erà, -eremo, -erete, -eranno,** v 4. spregatvi pa **-irò -irai, -irà -i[illegible]o -irete -iranno.**

(Glagolsko deblo dobimo, kakor veste iz 9/35, če nedoločniku odpahnemo končnico [*are, ere, ire*].)

59. Po tem pravilu je tvorba prihodnjega časa glagolov 1. spregatve *dare* in *stare* izjemnega značaja. S formalnega stališča moremo to okoliščino le pozdraviti, zakaj noben drug glagol 1. spregatve ne ohrani v prihodnjiku debelskega *a*; učenje je mnogo lažje, če je izjem manj kakor pravilnih tvorb.

Izjem odn. nepravilnih tvorb je že tako dovolj. Težko si jih kljub temu ne bo zapomniti.

60. V p r v i s p r e g a t v i tvorita prihodnji čas z *-a-* namesto z *-e-* samo glagola *dare* in *stare*, s katerima smo se že seznanili. Če hočemo biti natančni, moramo pripomniti, da je pri teh dveh glagolih pretvorba *-e-* v *-a-* samo navidezna; njuno deblo je namreč *da-* odn. *sta-*, prihodnjikov *-e-* je pa zaradi blagoglasnosti izpadel.

61. Tretja izjema p r v e s p r e g a t v e je glagol *andare* (iti): namesto *anderò* pišejo in izgovarjajo Italijani *andrò, andrai, andrà*, itd., torej z izpustitvijo končniškega *-e-*.

62. Vsi drugi glagoli p r v e s p r e g a t v e tvorijo *futuro* po pravilu; kolikor je posebnosti, so zgolj pravopisnega značaja:

a) glagoli, katerih deblo se konča na **c** ali **g**, dobe pred prihodnjiškimi končnicami **h**: *cercare: cercherò*, itd.; *pagare: pagherò*, itd. Brez vrinjenega **h** bi se namreč debelski **c** odn. **g** izgovoril pred *e* kot č odn. **dž.**

b) glagoli, katerih deblo se konča na **i**, se tega **i** pred prihodnjiškimi končnicami odkrižajo, ker za pravilno izgovarjavo ni več potreben: *mangiare: mangerò*, itd; *cominciare: comincerò*, itd.

63. Med nepravilnostmi o s t a l i h s p r e g a t e v si velja za zdaj zapomniti:

a) glagoli d r u g e s p r e g a t v e, katerih deblo se n e konča na **c** ali **m**, izgube prihodnjikov *-e-*. Torej: *avere: avrò*, itd.; *vedere* (videti): *vedrò*, itd.; *potere* (moči): *potrò*, itd.; *dovere: dovrò*. — Pač pa: *temere: temerò*, itd.; *piacere* (ugajati): *piacerò*.

b) v t r e t j i s p r e g a t v i imajo nepravilno tvorjen *futuro* glagoli *fare* (skrčeno iz *fácere*, zato kljub drugačnemu videzu ne spada v 1. spregatev): *farò*, itd.; *bere* (piti): *berrò*, itd.; *essere* (biti): *sarò*, itd.

c) v č e t r t i s p r e g a t v i ima nepravilen *futuro* glagol *venire* (priti): *verrò*, itd.

Vaja

Spregaj prihodnjik glagolov *avere, essere, andare, cercare, mangiare, cominciare, pagare, vedere, potere, temere, piacere, fare, bere, venire, comprendere* (razumeti), *aspettare* (čakati), *restare* (ostati), *partire, sapere* (vedeti).

*

Slovniški obrok je bil to pot obsežnejši kakor po navadi. Zato vam pa bosta naslednja dva kratka italijanska sestavka v razvedrilo in odpočitek.

Curiosità del calendario

Nessun secolo può cominciare nè col mercoledì, nè col venerdì, nè colla domenica.

L'ottobre comincia sempre collo stesso giorno del gennaio; l'aprile collo stesso giorno del luglio; il dicembre collo stesso giorno del settembre. Il febbraio, il marzo ed il novembre cominciano collo stesso giorno.

Il maggio, il giugno e l'agosto cominciano sempre con giorni diversi.

Queste regole però non si applicano agli anni bisestili.

L'anno ordinario comincia e finisce sempre collo stesso giorno.

Finalmente, lo stesso calendario può servire ogni ventotto anni.

Razlaga besed

curiosità (kurjositá *in* kurjozitá) f nenavadnost; radovednost.

nessun (nessún) skrajšana oblika pridevnika *nessuno* (nessúno) nobe(de)n. — O izpuščanju končnega samoglasnika pri besedah na *-no* gl. poglavje *Signore, bello, buono* v 11. učni uri.

sècolo m stoletje.

può (pᵘô) more (3. oseba sedanjiške ednine nepravilnega glagola *potere*, potére).

nè (ne *in* nè) in ne, tudi ne; *nè ... nè* niti ... niti. Za *nè* se sledeči soglasnik v izgovarjavi podvoji: *nè col mercoledì* (nékkol merkoledí).

col = *con lo; collo* = *con lo; colla* = *con la*. Bolj v rabi so nespojene oblike (izvzemši *col* in *coi*, ki se z m e r o m spojita s predlogom v eno besedo).

stesso (stesso) sam, celó; v zvezi s spolnikom (*lo stesso, la stessa* itd.) = isti.

divèrso različen.

però (però) toda, pa; zato.

applicare uporabljati; *si applicano* (ápplikano) se uporabljajo (pazi na naglas: na 4. zlogu od zadaj; gl. točko 42. v 9. učni uri).

anno bisestile (bizestile) prestopno leto; *l'anno ordinario* (ordinarjo) = *l'anno comune* navadno leto.

finisce (finiše) konča [se] (3. oseba sedanjiške ednine glagola *finire*).

finalmente končno, naposled.

ogni (onji) vsak, vsaka, vsako.

L'amore per le bestie

Il marito protesta, perchè la moglie ha l'abitudine di mettere a dormire il suo cagnolino nel sacro letto coniugale.

La signora, indignata, risponde:

»Come siete voi uomini! Non amate le bestie, neppure se sono buone, fedeli e dolci come il mio Fido!«

»Ah! Così è il tuo Fido, cara· ma le sue pulci non sono nè buone nè dolci. Fedeli sì, purtroppo!«

Razlaga besed

amore m ljubezen.

bestia (bèstja; pozor, ne: bèštja) f žival.

marito m (zakonski) mož; *moglie* (molje; množina *mogli* [molji]; gl. 11/50 prip.) f (zakonska) žena.

protestare zatrjevati; protestirati; *protesta* (...ê...) protestira. Zakaj se ozki debelski *e* izpremeni v 3. osebi sedanjiške ednine v širokega (è), gl. 9/39.

perchè (perké) zakaj; ker.

abitudine (abitúdine) f navada.

mettere (méttere; nepravilen glagol) postaviti, položiti; dati.

suo (sú-o) njegov, svoj; *sua* njegova, svoja.

cagnolino (kanjolino) m psiček. Primerjaj: *cane* pes. Končnica *-ino (-ina)* je v italijanščini pomanjševalnica: *il topo* (tópo) miš — il *topolino* (topolíno) miška.

sacro (sakro) svet (pridevnik).

letto (lètto) m postelja; *letto coniugale* (konjugale) zakonska postelja.

indignato (indinjato) ogorčen (pretekli deležnik glagola *indignare* ogorčiti).

rispóndere (nepravilen glagol) odgovoriti.

u[illegible]mini (ᵘômini) m ljudje; možje (množina samostalnika *uômo* človek, mož).

amare ljubiti.

neppure tudi ne, celo [tedaj] ne.

fedele zvest.

dolce (dolče) sladek, krotek.

caro drag.

pulce (pulče) f bolha.

purtròppo žal.

16. učna ura

Slovnica

Pogojnik. *Il condizionale*

Obvladovanje pogojnega naklona je prepotrebna stvar — posebno v sedanjih časih, ko je govorica polna samih *bijev*: »*Bi* ali ne *bi*? — »*Bi* že, pa v teh časih ne gre...« — »E, ko *bi* mogel!«

Ni ga skoraj pogovora, v katerem ne bi *bijev* kar mrgolelo. Zato je tudi za nas, ki se učimo tujega jezika, dobro, če vemo, kako Italijan izraža svoj *bi*. Dobro že zato, ker je *bi* dosti vljudnejši od kratkega in suhega *ne*, pove pa v bistvu prav isto.

Ni naključje, da smo se danes lotili pogojnika, tik po obdelavi prihodnjika. Kakor je namreč slovenski *bi* v sorodu z *bom*, tako je tudi italijanski *condizionale* v tesnih stikih s *futurom*.

P r a v i l o:

64. Italijanski pogojnik sedanjega časa se tvori iz *futura*, če namesto *futurovih* končnic **(-ò, -ai, -à, -emo, -ete, -anno)** pritaknemo končnice **-ei, -esti, -ebbe, -emmo, -este, -ebbero** (-êj, -ésti, - êbbe, -émmo, -éste, -êbbero).

N. pr.

Futuro	Condizionale
pagherò	*pagherêi*
pagherai	*pagheresti*
pagherà	*pagherêbbe*
pagheremo	*pagheremmo*
pagherete	*pagherestе*
pagheranno	*pagherêbbero*

V prevodu: (jaz, ti, on, ona, ono) bi plačal(a, o), (mi, vi, oni, one, ona) bi plačali(e, a).

P o z o r! Naglasna znamenja na pogojniških oblikah so samo naš i z g o v a r j a l n i pripomoček; z njimi smo označili odprtost samoglasnika *e* in naglas na njem. Po p r a v o p i s n i h pravilih morajo biti vse te oblike seveda brez naglasnega znamenja: *pagherei, pagherebbe, pagherebbero.* (Gl. uvodno poglavje v 15. učni uri!)

Pripomba. 1. oseba množine se v prihodnjiku bistveno drugače izgovori kakor v pogojniku. Končniški *e* v *futuru* je dolg, v *condizionalu* pa kratek; vrhu tega se *m* v *futuru* izgovori normalno, t. j. nekako tako, kakor ga izgovorimo v slovenski besedi »pojémo« (pojesti), medtem ko je *mm* v *condizionalu* zategnjen (gl. 1/4 in 3/11). Če se kdo ni naučil razlikovati navadne soglasnike od podvojenih in če bo 1. osebo pogojnikove množine enako izgovoril kakor prihodnjikovo, ga bo Italijan neizogibno nápak razumel; nesporazum bo tolikšen, kakor če bi rekel »da«, mislil pa »ne« — saj sami veste, da je *bi* toliko kakor *ne*.

Pravilo 64. velja za v s e glagole vseh spregatev brez izjeme. Kdor zna prihodnjik katerega glagola, lahko torej s končnicami, navedenimi v točki 64., takoj tvori tudi njegov pogojnik.

Torej: *dare, darò — darei*, itd.; *temere, temerò — temerei*, itd.: *prendere, prenderò — prenderei*, itd.; *finire, finirò — finirei*, itd.; *lavorare, lavorerò — lavorerei*, itd.; *cercare, cercherò — cercherei*, itd; *venire, verrò — verrei*, itd.; *andare, andrò — andrei*, itd.; *avere, avrò — avrei*, itd.; *essere, sarò — sarei*, itd.

Vaja

Spregaj glagole iz vaje v 15. učni uri v pogojniškem naklonu!

*

Dežele in narodi

Slovnice imamo danes že do vratu zadosti. Zato se bomo malo odpočili in si ogledali nekaj, kar je posebno v današnjih časih koristno vedeti: imena dežel in njihovih prebivalcev. (Na prvem mestu navajamo deželo, na drugem njenega prebivalca. Prebivalka dobi končnico *-a* (v množini *e*), če se prebivalec konča na *-o*; oblike na *-e* (v množini na *-i*) so hkrati moške in ženske. Naglasi so samo naš izgovarjalni pripomoček. — Zaradi varčevanja s prostorom navajamo slovenski prevod samo tam, kjer bi bil možen dvom.)

Amêrica f; *americano*
Eurôpa f; *europêo*
Africa in *Affrica* (áfrika odn. áffrika) f; *af(f)ricano*
Asia (azja) f; *asiático*
Australia (...álja) f; *australiano*
Italia f; *italiano*
Jugoslavia (jugozlavja) f
Svizzera (zviccera) f; *svizzero* (zviccero)
Russia (rússja) f; russo
Germania (džermanja) f; *tedesco* (množina: *i tedeschi, le tedesche*)
Francia (franča) f; *francese*
Inghiltêrra f Anglija; *inglese*
Spagna f; *spagnôlo*
Portogallo m; *portoghese*
Belgio (bêldžo) m; *il bêlga, i bêlghi; la bêlga, le bêlghe*
Olanda f (*Paesi Bassi*) Holandska (Nizozemska); *olandese.*

Nadaljnja imena dežel in njihovih prebivalcev v prihodnji učni uri.

Pripomba. Končnica *-ese* v imenih prebivalcev se v toskanščini izgovori *-ese*, mnogo Italijanov jo pa izgovarja *-eze*, kakor zahteva osnovno pravilo o izgovarjavi črke **s med dvema samoglasnikoma.**

* UGANKE

KRIŽANKA

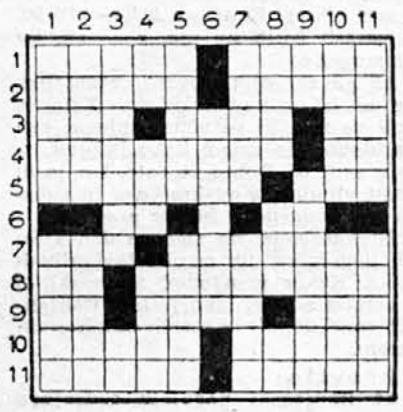

Vodoravno: 1. Ime iz naslova mladinskih pesmi J. Jovanovića Zmaja, ki jih je prepesnil A. Gradnik; Amorjeva ljubica in grško ime za dušo. 2. Tolažba; zelo važno obrambno sredstvo v današnjem vojevanju. 3. Moder izrek; neumna, tudi naslov Ibsenove drame; okrajšava za mestno občino. 4. Dva glavna števnika; španski spolnik. 5. V gostilni ga naročiš; latinski in italijanski predlog, italijansko pomeni tudi korist. 6. Neločljiva soglasnika, prav za prav en glas; polumer; slovenski prislov ali italijanski spolnik. 7. Krajevni prislov; špansko-francoski slikar, najprej impresionist, nato kubist, a zdaj neoklasicist (roj. 1881.). 8. Kralj (italij.), pa tudi kvartaški izraz; salonski človek. 9. Števnik; kraj, del polja; žensko ime, brez katerega noben križankar ne prebije. 10. Spona; pridobivamo ga iz lesa za strojenje kož. 11. Nebesno telo z značilnim repom; nravoslovje.

Navpično: 1. Božji volek; pok. 2. Grška boginja modrosti, ki je kar oborožena skočila Zevsu iz glave; naš pesnik in naš skladatelj, oba istega imena, tvorca naše himne Naprej (oba rojena 1835.). 3. V njej kupiš zdravila vsake vrste; električna enota upora. 4. Mědmet neugodja; filozofski pojem, ki pomeni silo, ki se sama iz sebe oblikuje in po čemer določujemo vrsto bitnosti; deli hiše. 5. Običajno slovensko moško ime; važna karta iz taroka. 6. Uradno potrdilo. 7. Drugi stavek pogojne izjave; grof (italijansko). 8. Morska žival, ki se brani z električnimi udarci ali igra s kartami; industrijska rastlina; arabski konj. 9. Italijanski spolnik; pesoglavci. 10. Veliki grški pesnik, domnevni stvaritelj Ilijade in Odiseje (v 8. st. pred Kr.); sanenec, to je primerna pot za vožnjo s sanmi. 11. Grški bog sonca in pesništva; prevara.

★

ZLOGOVNICA

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....
6. .....
7. .....
8. .....
9. .....
10. .....
11. .....
12. .....
13. .....
14. .....
15. .....
16. .....
17. .....

1. sidro,
2. trnek,
3. ruski pisatelj in satirik (1864 do 1928),
4. hrup, klic k orožju,
5. vrhovno načelo znanosti,
6. zgodovina, povest,
7. ščiti vojaka,
8. jata, krdelo,
9. bikoborce z mečem,
10. brodar, čolnar,
11. rečna riba-roparica, okusnega mesa,
12. strah, zona,
13. uharica, sova,
14. nadziranje,
15. kraj blizu Domžal,
16. čarodej,
17. domovina Ilircev.

Sestavi 17 besed določenega pomena iz spodnjih zlogov. Prve in tretje črke od zgoraj navzdol povedo znan rek.

a, brod, ca, ca, ča, če, da, da, di, e, go, golj, gro, han, hi, hu, i, i, ja, ja, klep, ko, larm, li, lja, nad, ni, nik, nik, o, o, o, res, ri, ri, rov, spa, sto, striž, tva, u, za, zor.

★

MALO PRELIVANJA

Kako bi razpolovili 12 litrov vina, če bi razpolagali, poleg posode za 12 litrov, kjer je vino, še z dvema praznima posodama po 8 in 5 litrov? Precej pretakanja bo treba!

*

SPET PREVOZ ČEZ REKO

Trije mladi zakonski pari so prišli na izletu do reke. Za prevoz je služil samo majhen čoln za dve osebi hkratu. Zadeva bi še ne bila tako huda, če bi ljubosumnost ne zapletla položaja. Ker pa proti njej ni — vsaj hitro delujočega — če že ne sploh nobenega zdravila, ni drugega kazalo, kakor da sta se tako prepeljavali po dve osebi, da nobena žena ni nikoli ostala brez svojega moža v družbi kakega drugega moškega.

Nekaj časa so premišljali in se zabavali z reševanjem in so nazadnje res zadeli pravo in najkrajšo rešitev. Kako so to storili?

*

ŽELEZNIŠKI PROBLEM

Najprej eno premikalno nalogo:

Po glavni progi vozita v isto smer osebni in za njim brzi vlak, ki imata vsak po 15 vagonov. Toda brzec mora na vsak način prehiteti počasnejšega osebnega. Za umik služi slepi tir, ki pa more sprejeti samo 10 vagonov. Kako je prometni uradnik rešil to zadevo?

Za drugič obljubljamo težje take naloge, ki pa se vse rešujejo samo s pomočjo kombinatoričnega mišljenja.

*

DVE ZAVITI O URI

I. Kolikokrat udari stenska ura v celem dnevu, če bije ure, nakazuje vsako četrt ure, pri vsaki polovici pa še nakaže vsakokratno uro, torej jo ponavlja?

Naloge seveda ne bomo reševali z mučnim seštevanjem posameznih udarcev, temveč se bomo poslužili poenostavljenega postopka.

II. Neka stolpna ura zaradi segrevanja in s tem podaljševanja nihala čez dan pol minute prehiti, a čez noč zaradi ohlajenja za eno tretjino minute zaostane. Prvega junija jo je cerkovnik točno naravnal. Čez koliko časa bo prehitela za pet minut?

*

OBRATNICA

Zvite, topa, Alpe, dlaka, rozga, teran, sope, strop, doba, tepec, seje, Rodan, Riga, gazela, Oka, hlap, kal, ris, stik, raki, brom, bajka, dina.

V teh besedah obrni črke, da dobiš nove besede, katerih začetnice sestavljajo znan rek.

Rešitve ugank iz preišnje številke

Križanka: Vodoravno po vrsti: 1. Šekspir, oko. 2. Uroš, servis. 3. mir, otvesti. 4. veščina, ar. 5. Dante, aus; o. 6. inje; Maat. 7. D. evo, burni. 8. en, Izokrat. 9. realist. Cir. 10. odbore. Reka. 11. tat; umetnik.

Premikalnica: Padova, Torino, Modena.

Ugibanje starosti: Sedaj so stari, oče 42 let, sinova pa 11 in 7 let.

Sorodstveno vprašanje: Zahtevano razmerje nastane, če dva očeta poročita drug drugega materi ali pa tudi, če dve materi (ki imata vsaka svojega sina) poročita vsaka očeta druge.

O bilijonu. Ne zadostovala bi niti vsa kulturna zgodovina človeštva do danes, saj bi za preštetje bilijona dinarjev potrebovali 10.560 let.

Številnik: a) ščurek, b) kurnik, c) rajniš, č) natisk, d) betica, e) čebula; diagonalno: Sujica.

Dopolnilnica: Grenlandija.

Čaroben lik: 1. Pat, 2. poziv, 3. kazalec, 4. Tilen, 5. ven.

Enačba: po-roka, do-lina, be-ton, izbira, sa-tir, nj-iva; — Podobe iz sanj.

Piramida: o, ro, rop, pora, tropa, raport, praprot.

Stopnice: Daljava, vdanost, podanik, prodaja, opoldan, nagrada.

Skrivalnica: Luč in tema se ne moreta zediniti.

ROBINZON na samotnem otoku

Št. 31. Novo odkritje

Že pogosto si je Robinzon želel, da bi pogledal za čredo lam v tistem predelu, kjer je bil tedaj dobil kozliča.

Nameril se je na pot in srečal mnogo živopisanih papig, ki so vreščeč letale skozi krošnje dreves. Žal jih pa ni mogel uloviti.

Vendar mu je bila usoda toliko mila, da njegov lov ni ostal jalov. V neki gorski soteski mu je namreč obstal pogled na beli lisi v skalah. Ko je stopil bliže in si jo ogledal, je bil pošteno presenečen: našel je bil sol, ki jo je tako potreboval.

Št. 32. Dober lov

Robinzon je pa moral dalje. Njegov cilj je bila čreda lam, in sicer je hotel to pot ujeti nekaj živali živih in jih pripeljati s seboj v svojo votlino. Naposled so pa živali same dospele do njegovega bivališča in se pasle v njegovi bližini.

Ves razburjen je vrgel laso, ki ga je imel že dolgo pripravljenega. Priletelo je okrog vratu neke samice in se zadrgnilo. Le nerada je velika žival šla z Robinzonom, njena dva mladička sta pa neustrašeno tekla ob njej.

Ves vesel je Robinzon odpeljal živali domov, ogradil nekaj prostora, popeljal živali vanj, jim nametal nekaj krme in prinesel vode.

Št. 33. Robinzon in nove domače živali

Ko se je Robinzon drugi dan zbudil, je takoj skočil pokonci in tekel k svojim domačim živalim. Stara se je bila pravkar pripravila, da nadoji mladiče. Robinzon se je kar ni mogel nagledati in si jo je ogledoval z vseh strani.

Hkrati se je odločil, da jim bo pustil več svobode. Ograjo je torej razširil, pa tudi utrdil, kajti še zmerom se je bal, da bi ga utegnile divje zveri napasti.

Pri delu je moral kar venomer misliti na to, da si je bil doslej omislil pajka za domačo žival. Vendar ni lepo, če pozabiš na stare prijatelje. Zato je ujel nekaj muh in mu jih vrgel v mrežo.

Št. 34. Lame kot tovorno živinče

Lame so kmalu postale krotke in Robinzon je spoznal, da mu niso samo v zabavo, temveč tudi pomoč pri delu. Prav dobro jih je namreč mogel porabiti kot tovorno živinče.

Zdaj je bilo treba dobiti za živali samo še primerne uzde. Robinzon jih je spletel iz lijan, namesto sedla je pa spletel dve veliki košari, ki sta bili med seboj zvezani z jermenom iz lijan.

Da, Robinzon se je v tem kratkem času naučil, da si človek lahko življenje kar dobro uredi, če uporablja glavo in roke. Narava ponuja človeku vse polno dosegljivih pripomočkov. Zdaj se je na primer Robinzon osvobodil ene svojih največjih težav; da bi vlačil težka bremena v tako žgoči vročini domov v svoje bivališče.

Št. 35. Katastrofa

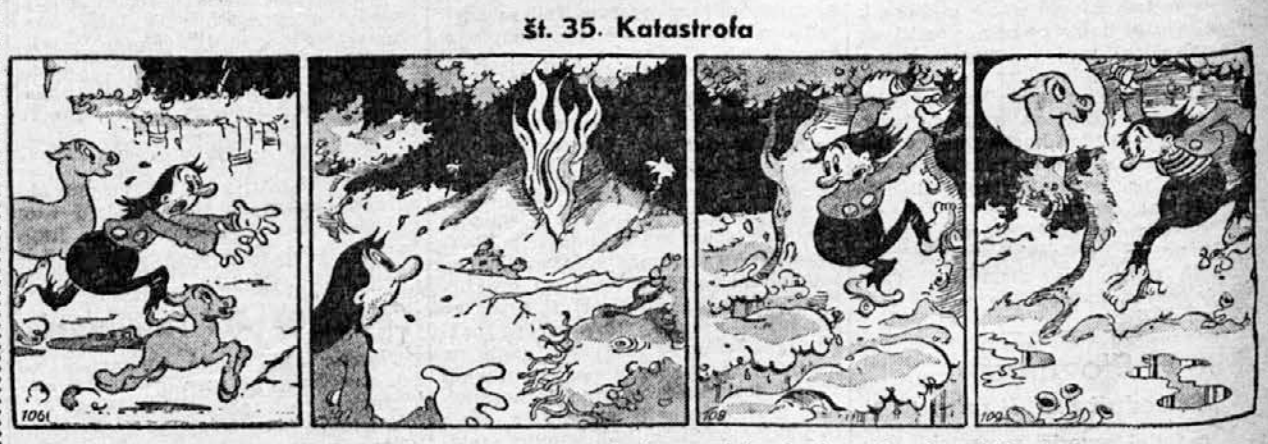

Neko noč je Robinzona zbudilo močno podzemeljsko bobnenje. Boječ se, da bi se skalovje ne zrušilo nanj, je planil ves prestrašen na prosto.

Z grozo je uzrl, da se je hrib v bližini njegovega bivališča izpremenil v ogenj in lavo bruhajoč ognjenik. Kamenje in pepel je sipalo daleč naokrog.

Ko se je ves v strahu zatekel k morju, je bilo presenečenje malone še večje. Kakor hiše ogromni valovi so se valili ob obali in lame že nesli s seboj. Z Robinzonom bi se bilo zgodilo isto, če ne bi hitro splezal na bližnje drevo.

Ko se je nevihta pomirila in se je zdelo, da tudi zemlja ne bo več rogovilila, je Robinzon zlezel z drevesa in si s težkim srcem ogledoval razdejanje. Posebno hudo mu je bilo za uboge živali.

Dalje prihodnjič

KRIMINALNI ROMAN * NAPISAL GEORGE GOODCHILD. PREVEDEL Z. P.

Skrivnostno znamenje

22. poglavje

Brent res ni preveč trdil. Blackhama so tisti večer aretirali v nekem prenočišču skrajnega predmestja. Drugo jutro je Brent Reynoldsu natančneje opisal dogodek.

»Kar povejte dekletu,« je naposled dejal Brent. »Preden ga bodo prepeljali na Francosko, lahko še govori z njim.«

Reynolds je strmel skozi okno na reko. Zgodilo se je torej, kar se je moralo zgoditi. Uboga Anni! In prav zdaj, ko je že koval načrte, kako bi spravil Blackhama v tujino! Ko je prišla Anni na delo, jo je sprejel s sila resnim obrazom.

»Slabe novice imam za vas, Anni.«

»Slabe novice?«

»Vašega očeta...«

»So nemara aretirali?« je hlipnila.

»Da; snoči!«

»Za pet ran božjih!«

Prijel jo je za roke in jo nežno potisnil v naslonjač. Kar sapo ji je zaprlo in v obupu je vila roke. Naposled se je vendarle vzravnala.

»Kje je pa tičal?«

»V Richmondu.«

»In kaj je z Rogersom?«

»Brent je omenil samo vašega očeta, torej domnevam, da Rogersa ni bilo poleg.«

»In kje je zdaj?«

»V Scotland-Yardu. Lahko ga obiščete. Toda to bi morali kmalu storiti, zakaj poslali ga bodo iz države.«

»Iz države...«

»Na osnovi francoske tiralice je bil aretiran. Moral bo torej čez lužo, da se tam zagovarja zaradi neke prav resne zadeve.«

»Saj je vendar nedolžen; sam mi je povedal. Pomota je, zgolj kleveta! Tiger ga je iz maščevanja ovadil.«

»Denimo, da je tako. Zdaj gre predvsem za to, kaj boste vi storili.«

»Govoriti moram z njim. Ali smem takoj oditi?«

»Še vprašate! Če vam je prav, vas spremim.«

»Ali bi to res hoteli?«

»Prav rad!« je iskreno odgovoril slikar.

Popolnoma je pozabil na obljubo, ki jo je bil dal Rozi. Spričo Annine hude zadrege ni več mislil nanjo. Hotel je, kolikor se bo dalo, deliti z Anni skrbi in žalost.

*

Brent je na dolgo in široko zasliševal Blackhama. Jetnik je bil srdit in mrk, zakaj po pravici je domneval, da ga je sam Rogers izdal.

»Predvsem hočem dobiti pojasnila na nekaj vprašanj,« je začel Brent zaslišavanje.

»Kar zase jih obdržite. Niti najmanjše pravice nimate, da bi mi pretipavali obisti.«

»Prav. Ali ste morda voljni pojasniti svoje zveze z neko določeno osebo?« je prijazneje povzel Brent.

»Povejte s kom!«

»Z Maščevalcem!«

»Niti besede!«

»Vaša privrženost je zgleda vredna. Edino temu se čudim, da se dá izkušen rokomavh voditi za nos.«

»Za nos...«

»Da. Vaše skrivališče nam je razkril neki neznanec, ne da bi ga bili prosili.«

»Lažete! Že vem... Rogers, ta prekleta podlasica... Samo da bi sebe izvlekel. Toda tega mu nikoli ne pozabim!«

»Vaš spomin vam ne bo kaj prida koristil, če vas bo francosko sodišče obsodilo. Rogersa sploh ne poznam — to pa vem, da nas on ni obvestil. Ali menite, da ni morda Maščevalcu šlo v račun, da bi se vsaj za nekaj časa iznebil neprijetnega pajdaša?«

»Kaj hočete s tem reči?«

»Zdi se mi, da se ta fant močno zanima za vašo hčer...«

Ta udarec je zadel v živo. Blackham je stisnil ustnice. Sum, ki ga je podnetil nekoč Tiger, je spet zagorel s plamenom. Kljub temu je bil pa tolikanj moder, da je previdno pretehtal besede.

»Ali ubira policija že spet tako nizkotne strune?« je Blackham osorno vprašal.

»Menite mar, da hočem očrniti Maščevalca?«

»Mnogo pameti za tako spoznanje pač ni treba.«

»Ali hočete, da vam dokažem?«

»Tega mi ne boste nikoli mogli dokazati.«

»Jaz bi pa rekel, da lahko, seveda če niste bolj zabiti, kakor mislim. Preden so sira Henryja Lusha umorili, mu je poslal Maščevalec opozorilo. Košček papirja z razvpito sličico tehtnice, nalepljen na smodko. Nate ga! Glejte skozenj proti svetlobi!«

Blackham je storil, kakor mu je Brent velel. Spoznal je vodno znamenje in bral črke: »Masco«. Brent je vzel listek spet v svojo roko in ga pritaknil velikemu listu papirja, pri katerem je bil očitno odrezan ozek pas. Zdajci je bilo celo vodno znamenje vidno. Bral je: »Mascot Parchment.«

»No in?«

»Berite, kaj piše na drugi strani tega velikega lista!«

Blackham je buljil na črke pisalnega stroja. Ko je prebral besede: »Blackhama najdete v Richmondu, New Bridge Street 36,« je od besa kar zarjul.

»Strela z jasnega!«

»Ali mar še zmerom dvomite o naših informacijskih virih?«

»Prav navadna sleparija je to, gospod. To ste si vi...«

»Lahko bi, toda priznali mi boste, da smo vas na tem naslovu res našli. Dragi Blackham, kar po pravici vam povem, da vas je nekdo pametnejši izrabil za svoje orodje. Uspeh zdaj vidite...«

»Prekleti pes!«

»Povejte mi, kaj veste vse o njem.«

Blackham se je hipoma streznil in odkimal z glavo.

»Škoda besed; prav nič ne vem o njem.«

»Lej, lej!«

»Prav zares, ničesar ne vem! Dvakrat ali trikrat sem zanj nekaj opravil, v obraz ga pa še nisem videl.«

Vprašanje sem, vprašanje tja — vse je bilo brez uspeha. Naposled je moral Brent do dna duše razočaran prekiniti zaslišavanje.

»Ali si ne da nobene besede izvabiti?« je Brenta vprašal neki tovariš.

»Ne! Prepričan sem pa, da bi nam povedal, če bi kaj vedel. V temi tipa — prav tako kakor mi.«

Medtem je prišla Anni. Dobila je dovoljenje, da se sme pogovoriti z jetnikom. Ves čas je bil paznik navzočen. Ko je uzrla svojega očeta v tem brezupnem stanju, so ji solze zalile oči. Stari Blackham jo je prisrčno in trdno prižel na prsi.

»Nikar ne joči, Anni,« jo je prosil. »Saj me še niso obsodili.«

»Toda na Francosko te bodo odpeljali. V tujini te prav gotovo nič dobrega ne čaka.«

»Še zmerom upam! Anni, pri moji veri, nedolžen sem! Ali mi verjameš?«

»Da, oče! Če bi le mogla najti našega prijatelja.«

Razumel jo je, koga misli, in iz njegovih oči je šinil plamen divjega sovraštva. Anni je kar ostrmela.

»Saj je vendar tako zelo pameten,« je šepnila, »in prav zdaj bi lahko...«

»Ti tega še ne veš, Anni,« ji je ostro skočil v besedo, »da me je prav on izdal policiji.«

»Oče!« je očitujoče vzkliknila Annni.

»Da, da. Sam sem na te svoje lastne oči videl dokaz. Da me ni izdal, bi me Brent nikoli ne našel.«

»Nesmisel! Šele nedavno te je rešil — in zdaj bi te naj...«

»Sebe, sebe je rešil. Tako bi morala reči. Ta pretkanec zna sebe dobro spraviti na varno. Če ga boš kdaj še kje srečala, mu povej, da vse vem — in da bom nekega dne že obračunil z njim.«

Anni je obnemela spričo tako nenadejanega preobrata.

»Ne verjamem, oče, ne morem verjeti!« je po dolgem molku tiho spregovorila. »Prisegla bi, da tega ni mogel storiti.«

»Da ni mogel, praviš... S poti me je hotel spraviti.«

»Zakaj le?«

Globoko ji je pogledal v oči. »Sebe samo vprašaj, Anni! Ali ni bil mar zmerom ljubezniv in prijazen s teboj? In ali ni poskusil — in tudi posrečilo se mu je — da si je pridobil tvojo hvaležnost in privrženost? Tebe sámo, Anni, tebe hoče, in predobro ve, da te mu ne dam. In ker meni, da mu bo laže, če boš sama, brez pomoči...«

»Sama sem dovolj močna,« mu je skočila v besedo. »Prvikrat v življenju sem tolikanj samostojna, da mi ni treba tuje pomoči. S svojim poštenim delom si sama služim kruh. Če so me kdaj želje zanašale k njemu — vedi, da je tega konec. Zame, oče, se prav nič ne skrbi! Zdaj gre samo zate. Morda se ti posreči, da dokažeš nedolžnost in te ne bodo obsodili... Upanje je edino, kar nam še ostane.«

»Ali je ta gospod, ki pri njem delaš, pošten in spoštovanja vreden človek, Anni?« je zaskrbljeno vprašal Blackham.

»Mr. Reynolds? Ta gospod je sila plemenit. Se pomagal mi je, da sem dobila dovoljenje za pogovor s teboj — in celó spremil me je.«

»Ali veš, Anni, da je tudi on na spisku Maščevalčevih žrtev?«

Anni se je zdrznila in prebledela.

»Oče, reci, da ni res! Saj to ni mogoče!« je skoraj kriknila.

»Povem ti, da je tako!«

»Saj mi je vendar sam Maščevalec prigovarjal, naj sprejmem to službo. Oh, vsa zmedena sem! In zakaj grozi Maščevalec Mr. Reynoldsu?«

»Nič natančnega ne vem. V svojo pest ga hoče dobiti; in če hoče, se mu bo tudi posrečilo.«

V tem hipu ju je prekinil paznik. Končati sta morala pogovor. Njuno slovo je bilo na moč žalostno. Anni se je morala siliti, da ji niso odpovedale moči.

Zunaj jo je čakal Reynolds.

»Ali ste govorili z njim?«

»Da. Prav neverjetne in nerazumljive stvari mi je povedal.«

»Kaj pa?« je hlastno vprašal slikar.

»Oče trdi, da ga je njegov prijatelj izdal policiji.«

»Prijatelj? Kateri?«

»Maščevalec!«

»Tega pač niste pričakovali?«

»Še v sanjah ne! Prosim vas, spremite me domov, tako sem utrujena in pobita!«

*

Prihodnjo noč je bil Maščevalec spet na delu. Bilo je hladno, ceste so bile blatne in za cerkvijo sv. Pavla se je podila megla v gostih cunjah. Maščevalec si je najel izvoščka in mu ukazal, naj ga odpelje v Houndsditch. Četrt ure pozneje je tam izstopil.

V neki razvpiti ulici je zavil v krčmo. Notri je bilo natlačeno polno pestre sodrge, vsake vrste ljudi, od morilcev do žeparjev. Zvedavo se je ozrl po množici. Marsikaterega je poznal, a moža, ki ga je iskal, ni bilo med njimi. Že se je bil odločil, da se bo zatekel v kakšen drug mestni okraj.

Dobri dve uri pozneje je stopil v neko biljardno dvorano. Vseh dvanajst miz je bilo zasedenih. Maščevalec je stopal počasi od mize do mize. Tokrat se mu je sreča nasmehnila. Tisti, ki ga je iskal, je bil v družbi štirih tovarišev in ves zatopljen v igro. Bil je suhljat fant z okroglo glavo in zoprnim obrazom. Nos je že kar od daleč pričal, da je bil že večkrat zlomljen. Ta mož se je pisal za Walta Jukesa. Štel je med Tigrove pomagače, in je bil nekoč po poklicu revolverski junak najbolj razvpitega čikaškega okraja.

Maščevalec je z vnemo sledil igri, opazujoč igralce skozi vrč piva, ki je stal pred njim. Fantje so igrali za visoke denarce — in zdelo se je, da Jukes dobiva. Igra se je dolgo vlekla in tudi po policijski uri je bilo na mizi še dovolj pijače. Naposled se je jela družba odpravljati. Maščevalec je brž stekel do izhoda in čakal pred vrati na dežju.

Minuto pozneje se je prikazal Jukes, ogrnjen v dolg in ohlapen plašč. Prišel je z nekim znancem, toda ta se je že na vogalu poslovil. Jukes se je napotil po uličnem prehodu svojemu domu nasproti. Maščevalec mu je skoraj neslišno sledil za petami. Toda še preden je utegnil Jukes stopiti iz prehoda na glavno cesto, ga je maščevalec prehitel. Jukes je sicer slišal lahen šum za seboj, a se še obrniti ni utegnil, ko mu je Maščevalec že pritisnil kloroformirano ruto na nos in usta in ga z drugo roko stisnil za vrat. Sledil je kratek boj, nekaj je zamolklo padlo na tla... in potlej je bilo vse mirno.

Svojo žrtev je zavlekel v bližnjo odprto vežo in odšel iskat izvoščka. Naposled je vendarle uzrl avtomobil, ki se je prav počasi peljal po cesti. Z opotekajočimi se koraki je stopil na cestišče, imenitno oponašujoč pijanca.

»He prijatelj... hup... moj tovariš... hup... se ga je tako nakresal... Kakšnih dvesto korakov... hup... tam se je sesedel. Pojdite... hup... greva po njega!«

Stopila sta v prehod in si naložila »pijanega tovariša«. Maščevalec se je spakoval: »No stara sablja... hup... saj te bom domov odpeljal... Lepo... hup... je pa vendarle bilo!«

Ko je Jukesa potisnil v kot, je naročil šoferju, naj ju odpelje v Blackhamovo zapuščeno hišo blizu Wappinga. Šofer je vozil hudo naglo in odložil »pijana bratca« pred določeno hišo. Maščevalec mu je dal pošteno napitnino — in možak se mu je na ves obraz režaje zahvalil.

Maščevalec je zvlekel svojo žrtev v klet zapuščene hiše, kjer je Swinton pol leta premišljal o svoji bridki usodi. Položil ga je na posteljo in se lotil dela.

Dalje prihodnjič

Naše zdravje

Skrivnostni morilci

Gliste lahko postanejo pri otrocih in odraslih nevarna bolezen

Pred dnevi je prinesla jokajoča mati svojega šestletnega sinčka v sprejemni urad bolnice: »Za božjo voljo rešite mi otroka!« S težko muko je izvedel dežurni zdravnik, da je otrok začel pred enim dnevom bruhati, da se je zvijal od bolečin in da ga je tresel mraz. Nič drugega ni vedela revica povedati.

Zdravnik je takoj videl, da bo najbrž vsaka pomoč prepozna, kajti otrok se je v težkih krčih, brez zavesti zvijal na preiskovalni mizi. Odredil je prenos na kirurški oddelek, kjer bi edino operacija mogla rešiti življenje: toda še preden je mati uredila formalnosti na sprejemnem uradu in se vrnila na kirurški oddelek, je otrok končal svoje muke in ležal trd, sključen od zadnjih krčev, s široko odprtimi očmi, na nosilih operacijske dvorane.

Smrt je bila hitrejša in ni pustila časa niti za odrešilni operacijski poseg.

Drugo jutro je bila obdukcija in kot vzrok te hitre, skrivnostne smrti je zdravnik-prosektor odkril — gliste! Da, čisto navadne ostudne, deževnikom podobne gliste, katere ste navajeni gledati tudi pri vašem otroku, kakor nekaj popolnoma navadnega, in zaradi česar se skoraj nič ali pa prav malo razburjate. Nočem trditi, da morate takoj od strahu omedleti, če pri svojem ljubljenčku vidite, kako mu glista prileze skozi nos. Res, ravno lepo ni niti za vas, ki to gledate, še manj pa za onega, ki služi glistam za zanimivo raziskovanje telesnih votlin, ko se mu sprehajajo ostudni črvi po ustih. Toda smrti gliste ne povzročijo tako često, kakor ob primeru, ki sem ga tu opisal, saj so pri tem ubogem otročičku na stotine in stotine glist popolnoma zabasale črevesno votlino, tako da je bil nemogoč vsak prehod črevesne vsebine, ki je povzročila vnetje trebušne mrene. In to mislim je zadoščalo, da je umorilo nežno otrokovo življenje.

Ker imamo v splošnem dve vrsti ljudi: ene, ki vse bolezni, zdravila in zdravnike podcenjujejo, in druge, ki jih precenjujejo, bi želel danes napraviti med njimi sporazum in prikazati resnične in izmišljene nevarnosti, ki jih gliste povzroče.

Govorili bomo danes le o pravi človeški glisti, ki se znanstveno imenuje ascaris lumbricoides, čeprav je tudi z latinskim imenom opremljena prav tako nagnusna. Vem, da jo vsi dobro poznate, če še ne iz lastnega izkustva, ker se ne spominjate svojih otroških let, pa ste jo zanesljivo videli pri svojem sinčku ali hčerkici. Za one pa, ki se jim zdi sramotno kaj takega priznati in trdovratno trdijo, da glist niti pri sebi niti pri svojih otrocih niso videli, naj zadostuje, da je glista precej podobna navadnemu deževniku in da je v rodbini glist gospod soprog na slabšem, ker je samo 17 cm dolg in da ga ima 25 cm dolga gospa pod copato. Po navadi stanujejo gliste v ozkem črevesju človeškega telesa, in kakor sami dobro veste, jih navadno največ najdemo pri otrocih. Mislim, da ni težko razumeti tega, če pomislimo, da tudi najbolj skrbna mamica ne more preprečiti da bi njen otrok nikoli ne brkljal po zemlji. Vi ste se zelo razburili zaradi tega, medtem ko vas vaš otrok začudeno gleda, saj ne ve, da je v nesnagi na tleh polno povzročiteljev raznih bolezni in v majhni meri tudi jajčec glist, zato pa veste to vi in je vaša glavna skrb, da otrok ne nosi umazanih stvari ali pa umazanih prstov v usta. Tudi če je kdaj padel otroku cucelj na tla, mu ga zanesljivo niste prej dali nazaj v usta, dokler ga niste prekuhali, ali pa vsaj preprali. Kaj ne, da ne! Če ste pa kdaj zoper to grešili, pa bogu zahvalite, da vas ni nihče videl, in drugič tega nikoli več ne storite!

Vidite, otrok je torej med drugo nesnago pojedel nekaj jajčec glist, iz katerih se v želodcu in črevesju razvijajo majhne glistice, ličinke. In kakor so včasih mladi možje morali na popotovanje po svetu, preden so imeli pravico postati samostojni mojstri in očetje, prav tako začnejo tudi majhne glistice zanimivo potovanje po telesu. Skozi črevesno steno si predrejo pot v krvne žilice in po krvi se brezplačno pripeljejo v pljuča. Iz pljuč potujejo v žrelo in navadno jih otrok spet pogoltne. S tem so gliste končale svoje potovanje, postale so »polnoletne« in se začno ženiti. Toda v človeškem telesu se ne razmnožujejo, ker morajo jajčka najprej prispeti na prosto in šele tedaj dozorijo. Torej samo umazani predmeti in umazani prsti povečavajo število glist v človeškem telesu!

Odrasle gliste lahko povzroče tudi otroku neprijetnosti ali resne komplikacije. Odvisno je to od njihovega števila in od poti, katere si posamezne gliste izberejo za posamezne sprehode.

Že samo dejstvo, da ima otrok par sto glist v trebuščku, vam lahko pojasni znake glistavosti, ki se očitujejo v trebušnih krčih, pomanjkanju apetita, v pogostem rukanju, v driskah, pri katerih privrejo na dan velike količine glist. Če pa veste še to, da tudi gliste proizvajajo kakor vsako bitje pri svojem presnavljanju razne snovi, ki delujejo škodljivo v večji meri tudi kakor strupi na organizem otroka, v katerem se razvijajo, vam bo tudi razumljivo, da pri velikem številu teh neljubih gostov dobi otrok znake nekakšnega zastrupljenja, ki se kažejo v omedlevici, krčih, vročini, glavobolu. Krči so včasih tako močni, da so popolnoma podobni božjasti.

Če si kakšna glista želi nekoliko izpremembe in začne potovati, ji je včasih v zabavo, da zleze v slepič, tako lahko povzroči samo njegovo vzdraženje, ki se, ali umiri, ali pa tudi brez zlega namena akutno vnetje slepiča in seveda pripelje bolnika pod kirurški nož. Precej nerodna stvar je, če zleze glista v žolčevod in posebno, če se ji ne ljubi izpolzeti spet ven, ker povzroči tedaj zastoj žolča z zlatenico, okvaro jeter, vnetje žolčnika. Rešitev je edino operacija.

Iz neznanega vzroka včasih (hvala Bogu samo včasih!) glista predere črevesno steno in se začne vsa umazana od črevesne vsebine po prosti trebušni votlini sprehajati po črevesni votlini, ki je pokrita z nežno, občutljivo trebušno mreno. Mrena se vname in posledica je huda bolezen, če že ne — smrt.

Če je pa glist veliko število, povzroče pogosto hudo slabokrvnost s svojimi izločinami in kar je najnevarnejše, zagatijo črevesno odprtino, da je nemogoč prehod hrani, ki zastaja in razpada. Bolnik dobi hude krče, začne bruhati, vedno huje in huje, blato ne gre več po normalni poti iz njega, temveč skozi usta in končni rezultat je — smrt — kakor smo videli v primeru, ki sem ga navedel v začetku.

To je v glavnem samo pregled onih bolezni, ki jih gliste lahko povzroče. Namenjen je v pouk tistim, ki ne verjamejo v škodljivost glist.

Zdaj pa druga plat zvona, in sicer onim, ki iz neznanja ali pa iz nezadostnega znanja pripisujejo vse možne in nemožne grehe in bolezni.

Globoko zakoreninjena navada je pri mamicah, učenih ali neučenih, da se zadovoljijo pri bolnem otročičku, ki sicer tako pazijo nanj, z dvema diagnozama: če ima kakšen izpuščaj po telesu, pravijo, da ima ošpice, če je pa samo »siten« in ima samo »vročino«, je pa najbolj primerno, če ima kar gliste. Mamica je spet pomirjena, ker misli, da to ni nič hudega in tatek prav tako, ker mu ne bo treba izdajati denarja za zdravnika, ker to je pri glistah popolnoma odveč! In tako ljubeča mamica preganja gliste pri vseh boleznih njihovih malčkov z raznimi smešnimi, resnimi in žalostnimi sredstvi tako dolgo, dokler se končno zaradi težkega otrokovega stanja ne odločijo na korak, ki se jim je zdel sprva odveč. Pokličejo zdravnika, ki v devetdesetih odstotkih teh primerov ne ugotovi glist, temveč druge hude in resne bolezni.

Pod ‚glistami' se mnogokrat skriva pljučnica, vnetje črevesja, vnetje slepiča, vnetje možganske mrene in kup nalezljivih bolezni, ki v začetku ne dajo za mamico dovolj jasne slike.

Vedeti morate, da dobi majhen otrok pri boleznih z visoko vročino zmerom več ali manj izražene krče, ki sami po sebi niso bolezni, temveč samo znak vzdraženja možganske mrene, ki spada k celotni sliki dotične bolezni. Ne pripisujte vseh krčev glistavosti! Pri glistavosti nastanejo krči le, če je glist res veliko, ker samo tedaj one izločijo toliko strupov, da morejo povpročiti krče. Stalno pregledavanje blata pri otroku je sploh zelo koristno, ne samo zaradi glist, temveč tudi zaradi drugih bolezni, o katerih se bomo v prihodnje razgovorili.

Žalostne so slike, ko nepoučeni ljudje otroka, ki leži težko bolan za davico, »križajo« z ogljem in uganjajo nad njim razne druge čarovnije, dokler jim ne umrje.

Na splošno si zapomnite mamice tole: Ne govorite o glistah pri vašem otroku, dokler glist niste sami videli, ali dokler ni zdravnik z drobnogledom odkril v blatu otroka jajčec glist! Ne zdravite otroka same, ker uspešno zdravilo zoper gliste je v nepravih rokah hud strup; nedolžna zdravila so pa brezuspešno mučenje otroka. Če zdravite otroka zoper gliste s strupom ko otrok glist sploh nima, je to dejanje morilsko!

Če otroku želite dobro, mu ne odtegujte strokovne pomoči! Samo zdravnik bo v pravem času dal pravo zdravilo!

Dr. Piva

*

»Družinski tednik« je pred kratkim odprl za svoje bralce posebno zdravniško rubriko; nje namen je, svetovati in pomagati našim čitateljem v vseh zdravniških vprašanjih. Na tem področju prinašamo strokovne članke in odgovarjali bomo na vprašanja iz tega področja, v kolikor je mogoče nanje pismeno odgovoriti. Prosimo za stvarnost, kratkost in jasnost! Dopise naslavljajte na »Družinski tednik« (Naše zdravje) Ljubljana.

ŠPORTNI TEDNIK

Nogomet na domačih travnikih. — Venezia, italijanski pokalni prvak. — Nekaj rezultatov iz inozemstva.

Tista domača konkurenca iz zadrege na zelenem polju, ki so ji dali naziv pokalno tekmovanje, je dozorela do polfinala. Po nedeljskih povratnih tekmah so se za polfinale plasirali: Mars, Ljubljana, Hermes in Slavija. Rezultati nedeljskih tekem so bili: Ljubljana-Korotan 4 : 1 (skupno s prvo tekmo 9 : 2), Svoboda-Hermes 2 : 3 (skupno 2 : 10), Slavija-Grafika 2 : 0 (skupno 5 : 4), Mars-Moste 5 : 3 (skupno 7 : 5). Znatnejšega zanimanja je bilo deležno srečanje na moščanskem travniku, drugod je ostal obisk v skromnih mejah. Dobrega nogometa ni bilo videti nikjer; to so posledice zamujene sezone in spremenjenih prilik, obrat pa je treba ohraniti že zaradi kontinuitete.

Prihodnjo nedeljo bosta na sporedu para Mars-Ljubljana in Hermes-Slavija.

*

Naraščaj je nadaljeval tekmovanje s štirimi prvenstvenimi tekmami. V prvem razredu so belo-zeleni porazili Svobodaše 11 : 0, Slavija in Jadran sta z 2 : 2 remizirala. Položaj je ostal nespremenjen:

Ljubljana	5	5	0	0	32 : 0	10
Hermes	5	3	0	2	9 : 6	6
Slavija	6	2	1	3	9 : 14	5
Jadran	6	1	2	3	5 : 11	4
Svoboda	6	1	1	4	4 : 28	3

V drugem razredu podmladka so se stvari precej zaostrile. Deloma že za zeleno mizo. Mladika je proti rezultatu 1 : 1 v bitki z Moščani protestirala in je zveza protestu ugodila, ker je bil upravičen. Zato je treba v tablico zabeležiti 3 : 0 za Mladiko. Še bolj sta vplivala na položaj nedeljska rezultata. Mladika je Marsovcem z 1 : 3 podlegla in s tem dovolila njihov priključek v tablici. Tudi Grafičarji so s tesno 3 : 2 zmago nad Moščani dosegli priključek do prvega in drugega mesta. Med tem drobižem gre ostra borba za prestop v prvi razred, na repu pa sta Korotan in Moste, ki jima letos ne bo šlo več žito v klasje.

Mladika	6	4	0	2	16 : 9	8
Mars	6	4	0	2	18 : 12	8
Grafika	5	4	0	1	11 : 8	8
Korotan	5	1	0	4	7 : 15	2
Moste	6	1	0	5	5 : 13	2

V nedeljo bodo igrali pari: Slavija-Ljubljana, Jadran-Hermes in Mars-Grafika, Mladika-Korotan.

*

Letos se je sedmič igralo italijansko pokalno tekmovanje. Za finalno borbo sta se plasirala Venezia in Roma. Prvo tekmo so igrali v Rimu in je ostala s 3 : 3 neodločena. Z veliko napetostjo so pričakovali v sportnih krogih nedeljskega srečanja v Benetkah. Po zelo ostri in borbeni igri je zmagalo domače moštvo z 1 : 0. Edini zgoditek je dosegel Lojk v 27 minuti drugega dela igre. Za letos bodo torej Benečani hranili dragoceni pokal, ki ga prejme zmagovito moštvo.

Sredi tedna so odigrali še zaostale prvenstvene tekme iz druge lige. Rezultati so bili: Spezia-Modena 1 : 0, Udinese-Vicenza 0 : 0, Padova-P. 0 Vercelli 4 : 1, Lucchese-Reggiana 1 : 0. Zmagala so povsod domača moštva; malo preseneča rezultat v Speziji, ki je Mantovo spravil ob sicer sigurno prvo mesto. V nacionalno (prvo) ligo gresta prvak Liguria in drugoplasirana Modena. V tretji razred pa izpadejo: Verona, Anconitana, Macerata, Pro Vercelli.

*

V nedeljo so tudi Švicarji zaključili svoje prvenstveno tekmovanje. V nacionalni ligi so bile na sporedu tekme: Lugano-Nordstern 1 : 1, Young Boys-Chaux-de-Fond 2 : 0, Grenchen-Grasshoppers 1 : 2. Koncem prvenstva je vrh tablice ta: 1. Lugano 37; Youngs Boys 35; 3. Servette 33; 4. Grasshoppers 29. Lugano si je prvo mesto priboril že prejšnjo nedeljo.

Hrvati so igrali svojo prvo reprezentativno tekmo. Na Dunaj so šli po poraz 1 : 5. Nemški zvezni kapetan je postavil v moštvo šest Dunajčanov in 5 rajhovcev in se je ta kombinacija dobro obnesla. Hrvate so zastopali po večini igralci iz zagrebškega Gradjanskega kluba, razen dveh Concordijašev in Kacijana iz Hajduka. Po poročilih niso Hrvatje zaigrali toliko podrejeno, kot bi se dalo posneti po rezultatu. Spočetka so prišli celo v vodstvo in je polčas končal 1 : 1. V drugem delu igre so klonili. — Iz daljave bi se dalo pripomniti, da najbrže še znajo igrati naši tovariši iz Zagreba, da pa niso v potrebni kondiciji, kar je več kot razumljivo. Za dobro formo in primerno kondicijo je potrebna konkurenca na široki podlagi; potrebna je borba med najmanj desetimi bolj ali manj izenačenimi moštvi. Te in take priložnosti je Hrvatom nedostajalo in jim je bo tudi v bodoče nedostajalo. Večno se ne bodo mogli vrteti samo v trikotu Gradjanski-Hašk-Concordija. Posledica bo neizbežen padec v formi in moči ter prilagoditev športnim pogojem drugih nacij istega ranga kot je Hrvatska, n. pr. Slovaški, ki tudi razpolaga z enim samim bolj razvitim športnim središčem.

Dunajčani so istega dne igrali še eno tekmo. Šli so v Kjöbenhaven baje pokazat, kako se pravi nogomet igra. Vsaj tako in v tem smislu so jih Danci pričakovali — kakor prejšnja leta. Tokrat so Danci dali Dunajčanom lekcijo in jih odpravili 4 : 0.

*

Koncem tedna so se v Trstu pričele in se potem preko nedelje končale borbe v jedrenju med reprezentancami Italije, Nemčije in Madžarske. Po treh nastopih je bil skupni uspeh tekmovanja: 1. Nemčija 29 točk; 2. Italija 24; 3. Madžarska 9.

*

V poslednjem službenem vestniku nacionalne fašistične stranke je objavljeno imenovanje treh novih predsednikov športnih zvez. Za predsednika hokejske zveze je imenovan Giovanni Battista Brinchi Giusti mesto dosedanjega predsednika Fabija Fochi. Dr. Furio Cicogna je prevzel predsedstvo zveze za rugby in je s tem zamenjal dosedanjega predsednika arh. Ettora Rossija. In naposled je bil postavljen za predsednika težko-atletske zveze dr. Giovanni Valente, ki je nadomestil dosedanjega predsednika te zveze comm. Riccarda Barisonza. O. C.

Kakšno bo jutri vreme

KRAJEVNA VREMENSKA NAPOVED

OSNOVNI ZAKONI NAŠEGA OZRAČJA

Napisal prof. Marjan Čadež

3. nadaljevanje

1. **V nevihtnem oblaku se ne pojavljajo prej padavine kot tedaj, ko postanejo njegove glavice motne — razmazane in**

2. **Grmenja in treskanja ne opazimo v kumulu nikoli v prvi fazi razvoja, ko se padavine še niso pojavile, temveč šele takoj po prvih padavinah. Bliski so v začetku najmočnejši, tedaj udarjajo često tudi v zemljo in postajajo z nadaljnjim razvojem vse slabejši in se vedno redkeje pojavljajo.**

Prvo lastnost si lahko takoj razložimo z oslabljenimi navpičnimi vetrovi, ki so »napihovali« oblak, dočim razlage drugega pojava tu ne bomo podali, kajti preobsežne bi bile priprave, ki nam bi omogočile njegovo razumevanje.

Močni nalivi s točo slabe vodno moč oblaka in z nadaljnjim razvojem kumula njihova moč pojema. **Radi neprestanega taljenja padajočega ledu se nabere pod kumulom mnogo hladnega zraka, ki začne kmalu odtekati izpod nevihtnega oblaka v vse strani.** Pri posebno močnih kumulih je ta veter lahko viharne jakosti

Kmalu toča poneha padati in oblak se začne sušiti od spodaj navzgor. Če opazujemo razpadajoč kumulus od strani, vidimo, da se na vrhu širi in da dobiva obliko gobana, čigar glava se širi v mirnem ozračju vedno močneje v vse smeri, sicer pa tja kamor piha veter.

Ko padavine iz razpadajočega kumula povsod ponehajo padati, moremo opaziti na nebu oblake, razprostirajoče se v določeni višini; to so ostanki prej tako mogočnega kumula. Po razpadu močnejših kumulov opazujemo te oblake v najvišjih plasteh. Sestavljeni so iz svežih kristalov ter so nežnih mrežastih oblik.

Na kratko smo si ogledali normalni razvoj nevihte. Opozoriti pa moramo še na primer, da se začne v razpadajočem kumulu razvijati novi kumulus. Pri presoji vremena moramo paziti na to dejstvo, kar nam večkrat koristi.

Glede postanka vertikalnih vetrov ločimo tri vrste neviht 1. **toplotne**, 2. **frontalne** in 3. **vrtinčaste.**

Toplotne nevihte se pojavljajo v vročih dneh predvsem v popoldanskih urah, ko se razvijajo kumuli na zgoraj opisani način. Omembe vredno je in za napoved važno, **da se toplotne nevihte najraje pojavljajo v bolj mirnih dneh, ko je zračni tlak blizu normale in da je tedaj jutro navadno jasno, večkrat pa prekrivajo nebo ovčice v višinah 3000—4000 m.**

Pojav ovčic je v zvezi s turbulenco ozračja, in se pojavljajo na spodnji ali zgornji meji turbulentne plasti — v zaporni plasti. Če so ovčice v zgornji zaporni plasti, nam pričajo, da je pod njimi ozračje skoro indiferentno verjetno vlažnolabilno in da je zato ugodno za razvoj neviht.

K toplotnim nevihtam moremo prištevati tudi še one, ki nastajajo po deževnih dneh, kadar se jutranje megle začno močneje zbirati in dvigati. **Zbiranje in dviganje megel čez dan v vlažnem ozračju privede v toplih letnih mesecih skoro vedno do neviht.**

Frontalne nevihte se morejo pojaviti prvič tedaj, kadar prodirajo pri tleh mrzli vetrovi iz severno od nas ležečih krajev in drugič tedaj, kadar se vzpenja nad spodnji hladni zrak topli zrak iz južnih predelov. Prve frontalne nevihte so zelo značilne, združene so z močnimi iz severnih strani prodirajočimi vetrovi, z naglim padcem temperature in izrazitim dviganjem zračnega tlaka. Drugo vrsto neviht je često težko ločiti od vrtinčastih.

Vrtinčaste nevihte se morejo pojaviti, kakor tudi frontalne v vseh letnih časih in dnevnih dobah. Pozimi se radi težkega hladnega zraka zelo redko pojavljajo. **Značilno za vrtinčaste nevihte je, da se pojavljajo v vlažnolabilnem ozračju pri zelo pestri oblačnosti nad širšo pokrajino.** Združene so tudi z dežjem, ki nima svojega izvora v nevihtnih oblakih — kumulih. Zračni tlak je skoro vedno nižji od tlaka sosednjih dni.

Vremenska napoved je v toplotnonevihtnih dneh sorazmerno zelo enostavna. Gledati moramo predvsem na razvoj kumulov in upoštevati, da vse padavine izvirajo iz oblakov povzročenih po vertikalnih vetrovih navzgor. Ker povzroča v toplotnonevihtnih dneh te vetrove segreto tlo, se proti večeru skoro ne pojavljajo več in ponoči popolnoma oslabe. Zato imamo v toplotno nevihtnih dneh podnevi bistveno drugačno oblačnost kot ponoči. Razliko nam deloma ponazorujeta sliki 5 in 6.

Na sliki 5 vidimo, kako se nad segretimi področji razvijajo preko dneva

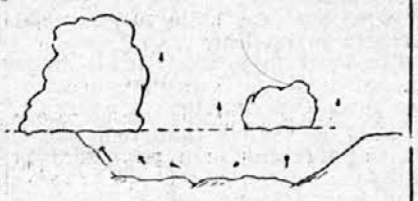

Sl. 5.

kumuli. Okoli njih je nebo jasno. Zrak navzgor tam pada, se pri tem adiabatično segreva, kar onemogoča kondenzacijo. Zrak pada zato, ker izpolnuje spodnje razredčene prostore in s tem zaključuje obtok zraka.

Če bi pihali v višinah vetrovi v določenih horizontalnih smereh, potem se bi kumuli oddaljevali od svojega »rojstnega kraja« in če se bi nad segretimi področji že dovolj razvili, bi rastli v vlažnolabilnem ozračju tudi drugod še naprej.

Obratno vidimo na sliki 6, kako se

Sl. 6.

ponoči vali hladen zrak iz pobočij v kotline, ki se polnijo s hladnim zrakom (naznačeno s točkami). Ponoči vertikalnih vetrov navzgor ni in oblaki se morejo pojavljati kvečjemu v zapornih plasteh. **Kadar se ponoči oblaki pojavijo v kaki zaporni plasti, se radi močnega izžarevanja do jutra ojačujejo. Zjutraj in v dopoldanskih urah jih sončni žarki suše in v poletnih mesecih se kmalu pojavijo mesto njih kumuli.**

Pri frontalno in vrtinčasto nevihtnih dneh so razlike med dnevom in nočjo manjše in često celo popolnoma izginejo. Pogoj za vrtinčaste nevihte je močna vlažna labilnost in zelo vlažno ozračje. Najmanjši vetrovi že povzročajo, da se začne kak oblak dvigati, saj postaja z dviganjem toplejši od okolice, pri dviganju se pa na popreje opisani način širi in veča.

Frontalno nevihtno vreme nikoli ne traja dolgo, kvečjemu nekaj ur in v poletnem času sledi skoro vedno že vsaj po enem dnevu zboljšanje vremena. Vrtinčasto nevihtno vreme je krajevno bolj stalno, čeprav tudi to ne traja dolgo. V kakšno vreme bo prešlo, zavisi od žarenja širše okolice in tamošnjih padavin. Frontalno nevihtno vreme preide skoro vedno preko dežja v lepo z visokim zračnim pritiskom

Ker smo tu omenili zvezo med visokim zračnim pritiskom in lepim vremenom, se takoj spomnimo na barometer, ki ga ima skoro vsaka hiša. Na desni strani skale te priprave je naznačeno »lepo«, na levi »deževno«. Kadar je kazalec na desni strani, je zračni tlak visok, kadar je na levi, je nizek. Zakaj nam pa obeta visok zračni tlak lepo vreme, a nizek slabo, si bomo razložili v naslednjem poglavju.

Za zaključek naj navedemo še sledeče lastnosti neviht, veljavne za naše kraje:

1. Nevihte se v drugi polovici junija najčešče pojavljajo, a v decembru skoro izostanejo.

2. Toplotne nevihte se v mesecih novembra do februarja sploh ne pojavljajo, a v oktobru in marcu le izjemoma.

3. Razpoloženje za nevihte narašča od zime do poletnega solsticija (21. junija), ko doseže svoje najvišje stanje in od te dobe do zime zopet pojema; pojemanje je počasnejše kot naraščanje.

4. Najčešče se pojavljajo nevihte v mesecih 1. juniju (povprečno vsake dva dni in pol), 2. juliju (povprečno na vsake tri dni), dalje 3. v avgustu, 4. maju, 5. septembru, 6. oktobru, 7. aprilu, 8. novembru, 9. marcu, 10. februarju, izjemoma pa v januarju in decembru.

Kanarček s štev. 15.

Italijanski napisal GIOVANNI VERGA

Nadaljevanje s 5. strani.

Potem je prišla šjora Carolina, ki prodaja časopise tam na vogalu, in pravila, kolikokrat so videli Gildo v Galeriji, oblečeno po gosposko. Oče je prisegal, da bo šel s Carlinijem iskat kri svoje krvi prav to nedeljo — — in pripeljali so ga domov pijanega, ker sam ni mogel več hoditi.

Carlini se je pobratil s šjorom Battistom. Delal je samo, kadar ravno ni vedel kaj boljšega, sedaj tu, sedaj tam, v majhnih tiskarnah. Spremljal je starega v gostilne in vračala sta se vodeč drug drugega pod roko. V hiši se je udomačil ter se počutil kot član družine. Prižigal je ogenj, plin na stopnicah, črpal vodo, imel v oskrbi krojaške likalnike, ki pa niso nikomur služili in celo pometal dvorišče, da je pomagal šjori Giuseppini, kajti njen mož res ni bil več za nobeno rabo. V zahvalo mu je šjora Giuseppina zagotavljala, da ga ima Gilda še vedno rada, in da se bo že vrnila, danes ali jutri. Zmajeval je z glavo, a vendar mu je ugajalo govoriti o tem s starko in z Màlijo, ki ga je tako zelo spominjala na sestro. Zdelo se mu je, da si olajša srce, če ga ona posluša, takole v mraku, in ga gleda s svojimi milimi očmi. In nekoč, ko se je vrnil iz gostilne ter je bil od nežnosti ves zmeden, jo je celo poljubil. Màlia ni zakričala, toda začela je trepetati kot list na veji. Česa takega ni bila vajena in mama tudi ni pazila nanjo. Naslednji dan, ko se mu je v glavi že razkadilo, je prišel Carlini spet kramljat prav kakor druge dni, lahkomiseln in nebrižen. Toda ubožica je še vedno čutila na ustnicah njegov poljub in njegov ostri dih; vso noč je mislila nanj. In sedaj, prav v začetku pomladi, je ta poljub žgal kot ogenj.

Màlia je začela hirati in počasi ugašati. Mama je pripovedovala šjori Carolini in hišnici sosednje hiše, da se ji je bolezen razlezla iz nog po vsem telesu. Zdravnik, da ji je to povedal — —

Marec je bil deževen. Ves dan je ropotalo v strešnem žlebu in po stekleni strehi tiskarne in po cesti so ljudje čofotali po blatu. Včasih se je pred vrati ustavila kočija, ki je od nje kar curljalo, in v naglici so se vratca zaloputnila.

»To je pa Gilda!« je rekla mama. Màlia, vsa bleda, ni rekla ničesar, le oči je uprla v vrata in obraz je dobil trde poteze. In ob melanholični uri, ko se je okno stemnilo, je zaslišala otožno pojoči glas prodajalca časopisov: »Secolo, il Secolo« in melanholija je prevzela še bolj.

Gilde pa ni bilo...

O svetem Juriju, ko so se vrnili lepi dnevi, so se prodajalke časopisov tam z vogala in drugi sosedje odpravili na izlet na deželo. Carlini, ki se je počutil že kar domačega, se je pridružil. Zvečer so zlezli s tramvaja nekoliko okajeni in nosili so polne roke marjetic in poljskih cvetic. Carlini je v navalu galantnosti daroval Maliji vse cvetke, ki jih je imel v roki. Uboga bolnica se jih je tako razveselila, ko da so ji prinesli košček polja. Iz svoje postelje je videla lepi dan, tam na nasprotnem zidu, ki se je zdel svetlejši, in na rastlinici s terase, ki je poganjala prve listke. Želela je, da ji zasadijo cvetke v zemljo, da ne bi pomrle, v kako lončeno črepinjo, ki jih je toliko v kuhinji. Kajpak je bila to muha umirajoče. Odgovorili so ji smeje, da je to tako, kakor če bi silili mrtveca hoditi. Da bi ji pa ustregli, so ji nekaj cvetk postavili v čašo na nočni omarici in da bi jo razveselili, so se začeli pogovarjati o obleki z rdečimi in črnimi progami, za katero pa je blago za sedaj še v kosu in katero bo Màlia dala ukrojiti, čim ji bo bolje. Oče ima škarje in sukanec in vse, kar je treba. Ubožica jih je poslušala in jih gledala, sedaj tega, sedaj onega in se smehljala kakor otrok. Naslednjega dne so bile cvetke v kozarcu mrtve. V tej temni luknji ni bilo dovolj zraka za življenje.

Poletje je naraščalo. Podnevi in ponoči so bila okna na stežaj odprta zaradi velike vročine. Zid nasproti je bil ves rumen in razbeljen. Kadar je bila luna, je padal njen svetlobledi sijaj prav na ulico. Pred vrati so klepetale matere in sosedje.

Za veliki šmaren se ga je šjor Battista pošteno nalezel in s šjoro Giuseppino sta se celo stepla. Še Carliniju je priletela taka, da je skoraj oslepel.

Màlia se je prav ta večer zelo slabo počutila, zdaj pa še ta strah povrhu! Zdravnik, ki je prišel iz prvega nadstroja, je povedal kratko in jasno, da ji ne bo več treba mnogo trpeti, siroti.

Po tej izjavi sta oče in mati sklenila mir in celo Gilda je prišla, oblečena v svilo, za katero se ni vedelo, kdo jo je dal.

Màliji pa se je zdelo, da ji je bolje, in prosila je, naj ji razgrnejo po postelji Carlinijevo blago, »za praznik«, kot je dejala. Sedela je na postelji podprta z blazinami, in da bi laže dihala, je mahala s shujšanimi rokami kakor ptiček s perotnicami.

Šjora Carolina je rekla, da bo treba iti po duhovnika, oče pa, ki je vse to preziral, je v znak protesta odšel v gostilno. Šjora Giuseppina je prižgala dve sveči in s prtom pogrnila omarico Ko je Màlia videla te priprave, je pobledela, a duhovniku se je spovedala in niti Carlinijevega poljuba ni zamolčala; nato pa je hotela, da je mati in sestra ne pustita same.

Očeta so seveda čakali. Šjora Giuseppina je zadremala na divanu, Gilda je pa tiho kramljala s Carlinijem ob oknu, misleč, da Màlia spi. Tako je ubožica preminula, ne da bi kdo opazil in sosedje so dejali, da je res umrla ko kanarček.

Oče je drugi dan tulil ko blazen in žena je vzdihovala:

»Ubogi angel! Nehala je trpeti! Bili smo navajeni videti jo tamle, ob oknu, kakor kanarčka. Sedaj se mi zdi, da smo tako sami — slabše ko psi.«

Gilda je obljubila, da bo večkrat prišla, in pustila je denar za pogreb. Toda ščasom je začel tudi Carlini prihajati bolj poredko in ko se je preselil v San Michele, ga niso več videli.

Da bi spremenil življenje, je dal oče pritrditi na okno kos deske z napisom »Krojačc in sedaj je bila ta deska tam, kjer je bil prej »kanarček s štev. 15«.

„DRUŽINSKI TEDNIK“
V VSAKO
SLOVENSKO HIŠO!

FR. P. ZAJEC
IZPRAJAN OPTIK IN URAR
LJUBLJANA, sedaj Stritarjeva ul. 6
pri frančiškanskem mostu
Vsakovrstna očala, daljnogledi, toplomeri, barometri, hygrometri, itd. Velika izbira ur, zlatnine in srebrnine. Samo kvalitetna optika. Ceniki brezplačno!

Premog-Koks-Drva
RESMAN LOJZE - Ljubljana
Cesta 29. oktobra (Rimska) št. 21
Telefon 44-90

MALI OGLASI

CVETLIČNI MED in la medico dobite najceneje v Medarni, Ljubljana, Židovska ul. 6.

FILATELISTI POZOR! Kupujem vsakovrstne posamezne znamke kot tudi celotne zbirke po najvišjih dnevnih cenah. Istočasno nudim filatelistom znamke v serijah ali posamezne po najbolj ugodnih cenah. Poizkusite in prepričali se boste. Knjigarna Janez Dolžan — Ljubljana, Stritarjeva 4.

Izdaja K. Bratuša, novinar; odgovarja H. Kern, novinar; tiska tiskarna Merkur d. d. v Ljubljani; za tiskarno odgovarja O. Mihalek — vsi v Ljubljani.